

2023/2854

22.12.2023 г.

РЕГЛАМЕНТ (ЕС) 2023/2854 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА

от 13 декември 2023 година

относно хармонизирани правила за справедлив достъп до данни и за тяхното използване и за изменение на Регламент (ЕС) 2017/2394 и Директива (ЕС) 2020/1828 (Акт за данните)

(текст от значение за ЕИП)

ЕВРОПЕЙСКИЯТ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

като взеха предвид Договора за функционирането на Европейския съюз, и по-специално член 114 от него,

като взеха предвид предложението на Европейската комисия,

след предаване на проекта на законодателния акт на националните парламенти,

като взеха предвид становището на Европейската централна банка ⁽¹⁾,

като взеха предвид становището на Европейския икономически и социален комитет ⁽²⁾,

като взеха предвид становището на Комитета на регионите ⁽³⁾,

в съответствие с обикновената законодателна процедура ⁽⁴⁾,

като имат предвид, че:

- (1) През последните години основаните на данни технологии оказаха трансформиращо въздействие върху всички икономически сектори. По-специално, разпространението на продукти, свързани с интернет, увеличи обема и потенциалната стойност на данните за потребителите, предприятията и обществото. Висококачествените и оперативно съвместими данни от различни области повишават конкурентоспособността и иновациите и гарантират устойчив икономически растеж. Едни и същи данни могат да се използват, включително многократно, за различни цели и в неограничена степен, без да се губи качеството или количеството им.
- (2) Пречките пред споделянето на данни възпрепятстват оптималното разпределение на данните в полза на обществото. Тези пречки включват липсата на стимули за държателите на данни да сключват доброволно споразумения за споделяне на данни, несигурността относно правата и задълженията във връзка с данните, разходите за сключване на договори и прилагане на технически интерфейси, високото равнище на разпокъсаност на информацията в силозите за данни, лошото управление на метаданните, липсата на стандарти за семантична и техническа оперативна съвместимост, пречките пред достъпа до данни, липса на общи практики за споделяне на данни и злоупотребата с дисбаланси в договорите по отношение на достъпа и използването на данни.
- (3) В секторите, характеризиращи се с присъствието на микропредприятия, малки предприятия и средни предприятия, съгласно определенията за тях в член 2 от приложението към Препоръка 2003/361/ЕО на Комисията ⁽⁵⁾ (МСП), често липсват цифров капацитет и умения за събиране, анализ и използване на данни, а достъпът често е ограничен, когато един участник държи данните в системата или поради липса на оперативна съвместимост между данните, между услугите за данни или между държавите.
- (4) За да се отговори на нуждите на цифровата икономика и да се премахнат пречките пред доброто функциониране на вътрешния пазар на данни, е необходимо да се установи хармонизирана рамка, в която да се посочва кой има право да използва данните от продукта или данните от свързани услуги, при какви условия и на какво основание. Поради това държавите членки следва да не приемат или да не запазват допълнителни национални изисквания по отношение

⁽¹⁾ ОВ С 402, 19.10.2022 г., стр. 5.

⁽²⁾ ОВ С 365, 23.9.2022 г., стр. 18.

⁽³⁾ ОВ С 375, 30.9.2022 г., стр. 112.

⁽⁴⁾ Позиция на Европейския парламент от 9 ноември 2023 г. (все още непубликувана в Официален вестник) и решение на Съвета от 27 ноември 2023 г.

⁽⁵⁾ Препоръка 2003/361/ЕО на Комисията от 6 май 2003 г. относно определението за микро-, малки и средни предприятия (ОВ L 124, 20.5.2003 г., стр. 36).

на въпросите, попадащи в обхвата на настоящия регламент, освен ако това не е изрично предвидено в него, тъй като това би засегнало неговото пряко и еднакво прилагане. Освен това действията на равнището на Съюза следва да не засягат задълженията и ангажиментите по международните търговски споразумения, сключени от Съюза.

- (5) Настоящият регламент гарантира, че ползвателите на свързан продукт или свързана услуга в Съюза имат своевременен достъп до данните, генерирани от използването на въпросния свързан продукт или въпросната свързана услуга, и че тези ползватели могат да използват данните, включително като ги споделят с трети страни по свой избор. Регламентът задължава държателите на данни при определени обстоятелства да предоставят данни на ползвателите и на трети лица, избрани от ползвателите. С него също така се гарантира, че държателите на данни предоставят данни на получателите на данни в Съюза при справедливи, разумни и недискриминационни ред и условия и по прозрачен начин. Правилата на частното право са от ключово значение в цялостната рамка за споделяне на данни. Поради това настоящият регламент адаптира правилата на договорното право и предотвратява използването на дисбаланси в договорите, които възпрепятстват справедливия достъп до данни и използването им. Настоящият регламент също така гарантира, че когато е налице извънредна необходимост, държателите на данни предоставят на органите от публичния сектор, на Комисията, Европейската централна банка или органите на Съюза данните, необходими за изпълнението на специфична задача от обществен интерес. Освен това настоящият регламент има за цел да улесни смяната на услугите за обработка на данни и да подобри оперативната съвместимост на данните и на механизмите и услугите за споделяне на данни в Съюза. Настоящият регламент не следва да се тълкува в смисъл, че признава или предоставя ново право на държателите на данни да използват данни, генерирани от използването на свързан продукт или свързана услуга.
- (6) Генерирането на данни е резултат от действията на най-малко двама участници, и по-специално проектанта или производителя на свързан продукт, който в много случаи може да бъде и доставчик на свързани услуги, и ползателя на свързан продукт или свързана услуга. Това поражда въпроси за справедливостта в цифровата икономика, тъй като данните, записани от свързани продукти или свързани услуги, са важен източник на информация за следпродажбените, спомагателните и други услуги. За да се реализират важните икономически ползи от данните, включително чрез споделяне на данни въз основа на доброволни споразумения и развитието на основано на данни създаване на стойност от предприятията на Съюза, за предпочитане е да се възприеме общ подход за предоставяне на права относно достъпа и използването на данни вместо да се предоставят изключителни права за достъп и използване. С настоящия регламент се уреждат хоризонтални правила, които могат да бъдат последвани от право на Съюза или национално право, с което се регламентират специфичните ситуации в съответните сектори.
- (7) Основното право на защита на личните данни е гарантирано по-специално от регламенти (ЕС) 2016/679⁽⁶⁾ и (ЕС) 2018/1725⁽⁷⁾ на Европейския парламент и на Съвета. Директива 2002/58/ЕО на Европейския парламент и на Съвета⁽⁸⁾ допълнително защитава личния живот и поверителността на съобщенията, включително чрез условия за съхраняване на лични и нелични данни в крайни устройства и достъп до такива данни от такива устройства. Посочените нормативни актове на Съюза осигуряват основата за устойчиво и отговорно обработване на данни, включително когато наборите от данни включват комбинация от лични и нелични данни. Настоящият регламент допълва и не засяга правото на Съюза в областта на защитата на личните данни и неприкосновеността на личния живот, по-специално регламенти (ЕС) 2016/679 и (ЕС) 2018/1725 и Директива 2002/58/ЕО. Никоя разпоредба на настоящия регламент не следва да се прилага или тълкува по начин, който намалява или ограничава правото на защита на личните данни или правото на неприкосновеност на личния живот и поверителността на съобщенията. При всяко обработване на лични данни съгласно настоящия регламент следва да се спазва правото на Съюза в областта на защитата на данните, включително изискването за валидно правно основание за обработване съгласно член 6 от Регламент (ЕС) 2016/679 и, когато е приложимо, условията, предвидени в член 9 от посочения регламент

⁽⁶⁾ Регламент (ЕС) 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета от 27 април 2016 г. относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни и относно свободното движение на такива данни и за отмяна на Директива 95/46/ЕО (Общ регламент относно защитата на данните) (ОВ L 119, 4.5.2016 г., стр. 1).

⁽⁷⁾ Регламент (ЕС) 2018/1725 на Европейския парламент и на Съвета от 23 октомври 2018 г. относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни от институциите, органите, службите и агенциите на Съюза и относно свободното движение на такива данни и за отмяна на Регламент (ЕО) № 45/2001 и Решение № 1247/2002/ЕО (ОВ L 295, 21.11.2018 г., стр. 39).

⁽⁸⁾ Директива 2002/58/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 12 юли 2002 г. относно обработката на лични данни и защита на правото на неприкосновеност на личния живот в сектора на електронните комуникации (Директива за правото на неприкосновеност на личния живот и електронни комуникации) (ОВ L 201, 31.7.2002 г., стр. 37).

и в член 5, параграф 3 от Директива 2002/58/ЕО. Настоящият регламент не представлява правно основание за събирането или генерирането на лични данни от държателя на данни. Настоящият регламент задължава държателите на данни да предоставят лични данни на ползвателите или на трети страни, избрани от ползвателя, при поискване от въпросния ползвател. Такъв достъп следва да се предоставя до онези лични данни, които се обработват от държателя на данните въз основа на някое от правните основания, посочени в член 6 от Регламент (ЕС) 2016/679. Когато ползвателят не е субектът на данните, настоящият регламент не поражда правно основание за предоставяне на достъп до лични данни или за предоставянето на лични данни на трета страна и не следва да се разбира като предоставящ на държателя на данни каквото и да било ново право да използва лични данни, генерирани от използването на свързан продукт или свързана услуга. В тези случаи би било в интерес на ползвателя да се улесни изпълнението на изискванията на член 6 от Регламент (ЕС) 2016/679. Тъй като настоящият регламент не следва да засяга неблагоприятно правата на защита на данните на субектите на данни, в посочените случаи държателят на данните може да изпълнява исканията, *inter alia*, като анонимизира личните данни или, в случай че леснодостъпните данни съдържат лични данни на няколко субекта, като прехвърля само лични данни, свързани с ползвателя.

- (8) Принципите на свеждане на данните до минимум и на защита на данните на етапа на проектирането и по подрабране са от съществено значение, когато обработването е свързано със значителни рискове за основните права на физическите лица. Като се вземат предвид достиженията на техническия прогрес, всички страни, участващи в споделянето на данни, включително споделянето на данни, попадащо в обхвата на настоящия регламент, следва да прилагат технически и организационни мерки за защита на посочените права. Тези мерки включват не само псевдонимизация и криптиране, но и използването на все по-достъпни технологии, които позволяват въвеждането на алгоритми в данните и дават възможност за извличане на ценна информация без предаване между страните или ненужно копиране на самите необработени или структурирани данни.
- (9) Настоящият регламент, доколкото в него не е предвидено друго, не засяга националното договорно право, включително правилата относно сключването, действителността или действието на договорите, нито последиците от прекратяването на договора. Настоящият регламент допълва и не влияе върху правото на Съюза, което има за цел да насърчава интересите на потребителите и да гарантира високо равнище на защита на потребителите, както и да защитава тяхното здраве, безопасност и икономически интереси, и по-специално Директива 93/13/ЕИО на Съвета ⁽⁹⁾ и директиви 2005/29/ЕО ⁽¹⁰⁾ и 2011/83/ЕС ⁽¹¹⁾ на Европейския парламент и на Съвета.
- (10) Настоящият регламент не засяга правните актове на Съюза и националните нормативни актове, уреждащи споделянето, достъпа до и използването на данни за целите на предотвратяването, разследването, разкриването или наказателното преследване на престъпления или изпълнението на наказания, или за митнически и данъчни цели, независимо от правното основание съгласно Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС), въз основа на което са били приети тези правни актове на Съюза, нито международното сътрудничество в тази област, по-специално въз основа на Конвенцията на Съвета на Европа за престъпления в кибернетичното пространство (ETS № 185), съставена в Будапеща на 23 ноември 2001 г. Тези актове включват регламенти (ЕС) 2021/784 ⁽¹²⁾, (ЕС) 2022/2065 ⁽¹³⁾ и (ЕС) 2023/1543 ⁽¹⁴⁾ на Европейския парламент и на Съвета и Директива (ЕС) 2023/1544 на

⁽⁹⁾ Директива 93/13/ЕИО на Съвета от 5 април 1993 г. относно неравноправните клаузи в потребителските договори (ОВ L 95, 21.4.1993 г., стр. 29).

⁽¹⁰⁾ Директива 2005/29/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 11 май 2005 г. относно нелоялни търговски практики от страна на търговци към потребители на вътрешния пазар и изменение на Директива 84/450/ЕИО на Съвета, Директиви 97/7/ЕО, 98/27/ЕО и 2002/65/ЕО на Европейския парламент и на Съвета, и Регламент (ЕО) № 2006/2004 на Европейския парламент и на Съвета („Директива за нелоялни търговски практики“) (ОВ L 149, 11.6.2005 г., стр. 22).

⁽¹¹⁾ Директива 2011/83/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2011 г. относно правата на потребителите, за изменение на Директива 93/13/ЕИО на Съвета и Директива 1999/44/ЕО на Европейския парламент и на Съвета и за отмяна на Директива 85/577/ЕИО на Съвета и Директива 97/7/ЕО на Европейския парламент и на Съвета (ОВ L 304, 22.11.2011 г., стр. 64).

⁽¹²⁾ Регламент (ЕС) 2021/784 на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2021 г. относно справянето с разпространението на терористично съдържание онлайн (ОВ L 172, 17.5.2021 г., стр. 79).

⁽¹³⁾ Регламент (ЕС) 2022/2065 на Европейския парламент и на Съвета от 19 октомври 2022 г. относно единния пазар на цифрови услуги и за изменение на Директива 2000/31/ЕО (Акт за цифровите услуги) (ОВ L 277, 27.10.2022 г., стр. 1).

⁽¹⁴⁾ Регламент (ЕС) 2023/1543 на Европейския парламент и на Съвета от 12 юли 2023 г. относно европейските заповеди за предоставяне и европейските заповеди за запазване на електронни доказателства в рамките на наказателните производства и за изпълнението на наказания лишаване от свобода вследствие на наказателни производства (ОВ L 191, 28.7.2023 г., стр. 118).

Европейския парламент и на Съвета ⁽¹⁵⁾. Настоящият регламент не се прилага за събирането или споделянето, достъпа до или използването на данни съгласно Регламент (ЕС) 2015/847 на Европейския парламент и на Съвета ⁽¹⁶⁾ и Директива (ЕС) 2015/849 на Европейския парламент и на Съвета ⁽¹⁷⁾. Настоящият регламент не се прилага за областите, които са извън обхвата на правото на Съюза, и във всеки случай не засяга компетентността на държавите членки по отношение на обществената сигурност, отбраната или националната сигурност, митническата и данъчната администрация или здравето и безопасността на гражданите, независимо от вида на образуването, на което държавите членки са възложили изпълнението на задачи във връзка с тези правомощия.

- (11) Правото на Съюза, с което по отношение на продуктите, които ще бъдат пускани на пазара на Съюза, се установяват изисквания за физическия дизайн и данните, следва да не бъде засегнато, освен ако това е изрично предвидено в настоящия регламент.
- (12) Настоящият регламент допълва и не засяга правото на Съюза, с което се цели установяване на изисквания за достъпност за определени продукти и услуги, по-специално Директива (ЕС) 2019/882 на Европейския парламент и на Съвета ⁽¹⁸⁾.
- (13) Настоящият регламент не засяга правните актове на Съюза и националните правни актове, които уреждат защитата на правата на интелектуална собственост, включително директиви 2001/29/ЕО ⁽¹⁹⁾, 2004/48/ЕО ⁽²⁰⁾ и (ЕС) 2019/790 ⁽²¹⁾ на Европейския парламент и на Съвета.
- (14) Свързаните продукти, които получават, генерират или събират посредством своите компоненти или оперативни системи данни относно своето функциониране, използване или среда и които могат да съобщават тези данни чрез електронна съобщителна услуга, физическа връзка или достъп от самото устройство, често наричани „интернет на предметите“, следва да попадат в обхвата на настоящия регламент, с изключение на прототипите. Примери за такива електронни съобщителни услуги са, по специално, наземните телефонни мрежи, кабелни телевизионни мрежи, сателитни мрежи и комуникационни мрежи в близката зона. Свързани продукти се намират във всички аспекти на икономиката и обществото, включително в частната, гражданската или търговската инфраструктура, в превозни средства, здраво оборудване и оборудване, свързано с начина на живот, кораби, въздухоплавателни средства, домашно оборудване и потребителски стоки, медицински и здравни изделия или селскостопански и промишлени машини. Решенията на производителите при проектирането и, когато е приложимо, правото на Съюза или националното право, отнасящо се до удовлетворяването на специфичните за даден сектор потребности и цели, или съответните решения на компетентните органи, следва да определят кои данни даден свързан продукт е в състояние да предоставя.
- (15) Данните представляват цифровизацията на действията на ползвателите и свързаните с тях събития и съответно следва да бъдат достъпни за ползвателя. Правилата относно достъпа и използването на данни от свързани продукти и от свързани услуги съгласно настоящия регламент се отнасят както за данните от продуктите, така и за данните от свързаните услуги. Данни от продукта са данните, генерирани от използването на свързан продукт, които производителят е проектирал да могат да бъдат извлечени от свързания продукт от ползвател, държател на данни или трета страна, включително, когато е приложимо, от производителя. Данни от свързана услуга са данните, които също представляват цифровизацията на действията на ползвателя или на събития, отнасящи се до свързания продукт, и

⁽¹⁵⁾ Директива (ЕС) 2023/1544 на Европейския парламент и на Съвета от 12 юли 2023 г. за установяване на хармонизирани правила относно определянето на определени форми на установяване и определянето на представители за целите на събирането на електронни доказателства по наказателни производства (ОВ L 191, 28.7.2023 г., стр. 181).

⁽¹⁶⁾ Регламент (ЕС) 2015/847 на Европейския парламент и на Съвета от 20 май 2015 г. относно информацията, придружаваща преводите на средства, и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1781/2006 (ОВ L 141, 5.6.2015 г., стр. 1).

⁽¹⁷⁾ Директива (ЕС) 2015/849 на Европейския парламент и на Съвета от 20 май 2015 г. за предотвратяване използването на финансовата система за целите на изпирането на пари и финансирането на тероризма, за изменение на Регламент (ЕС) № 648/2012 на Европейския парламент и на Съвета и за отмяна на Директива 2005/60/ЕО на Европейския парламент и на Съвета и на Директива 2006/70/ЕО на Комисията (ОВ L 141, 5.6.2015 г., стр. 73).

⁽¹⁸⁾ Директива (ЕС) 2019/882 на Европейския парламент и на Съвета от 17 април 2019 г. за изискванията за достъпност на продукти и услуги (ОВ L 151, 7.6.2019 г., стр. 70).

⁽¹⁹⁾ Директива 2001/29/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 22 май 2001 г. относно хармонизирането на някои аспекти на авторското право и сродните му права в информационното общество (ОВ L 167, 22.6.2001 г., стр. 10).

⁽²⁰⁾ Директива 2004/48/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 г. относно упражняването на права върху интелектуалната собственост (ОВ L 157, 30.4.2004 г., стр. 45).

⁽²¹⁾ Директива (ЕС) 2019/790 на Европейския парламент и на Съвета от 17 април 2019 г. относно авторското право и сродните му права в цифровия единен пазар и за изменение на директиви 96/9/ЕО и 2001/29/ЕО (ОВ L 130, 17.5.2019 г., стр. 92).

които се генерират по време на предоставянето на свързана услуга от доставчика. Данните, генерирани от използването на свързан продукт или свързана услуга, следва да се разбират като обхващащи данните, записани умишлено, или данните, които произтичат непряко от действията на ползвателя, като например данни за средата или взаимодействията на свързания продукт. Това следва да включва данни за използването на свързан продукт, генерирани от потребителски интерфейс или чрез свързана услуга, и не следва да се ограничават до информацията, че е извършено такова използване, а следва да включват всички данни, които свързаният продукт генерира в резултат на такова използване, като например данните, генерирани автоматично от датчици, и данните, записани от вградени приложения, включително приложения, показващи състоянието на хардуера и неизправностите. Това следва да включва и данните, генерирани от свързания продукт или свързаната услуга, когато ползвателят не ги използва, например когато ползвателят избере да не използва даден свързан продукт за определен период от време, а вместо това да го поддържа в режим на готовност или дори да го е изключил, тъй като статусът на даден свързан продукт или на неговите компоненти, например батериите му, може да варира, когато свързаният продукт е в режим на готовност или е изключен. Данните, които не са съществено променени, т.е. данни в необработена форма, известни също като изходни или първични данни, които се отнасят до точки от данни, генерирани автоматично без по-нататъшна форма на обработка, както и данни, които са били предварително обработени с цел да станат разбираеми и използвани преди последваща обработка и анализ, попадат в обхвата на настоящия регламент. Тези данни включват данните, събрани от един датчик или свързана група датчици, с цел събраните данни да станат разбираеми за по-широки случаи на употреба чрез определяне на физическо количество или качество или на промяна във физическо количество, като температура, налягане, дебит, звук, стойност на рН, ниво на течност, позиция, ускорение или скорост. Понятието „предварително обработени данни“ не следва да се тълкува по начин, който налага задължение на държателя на данни да направи значителни инвестиции в почистването и трансформирането на данните. Данните, които трябва да се предоставят, следва да включват съответните метаданни, включително техния основен контекст и времеви печат, за да станат данните използвани, в съчетание с други данни, като например данни, сортирани и класифицирани с други свързани с тях точки от данни, или преформатирани в широко използван формат. Тези данни са потенциално ценни за ползвателя и подпомагат иновациите и разработването на цифрови и други услуги за опазване на околната среда, здравето и кръговата икономика, включително чрез улесняване на поддръжката и ремонта на въпросните свързани продукти. За разлика от това информацията, изведена или получена от такива данни, която е резултат от допълнителни инвестиции за определяне на стойности или извличане на изводи от данните, по-специално чрез патентовани, сложни алгоритми, включително тези, които са част от патентован софтуер, не следва да се счита за попадаща в обхвата на настоящия регламент и поради това не следва да подлежи на задължението държателят на данни да я предоставя на ползвател или получател на данни, освен ако не е договорено друго между ползвателя и държателя на данните. Тези данни биха могли да включват по-специално информация, получена чрез сливане на сензори, при което данни се извличат или извеждат от множество сензори, събрани в свързания продукт, като се използват патентовани, сложни алгоритми, и за които може да се прилагат права на интелектуална собственост.

- (16) Настоящият регламент дава възможност на ползвателите на свързани продукти да се възползват от следпродажбени, спомагателни и други услуги въз основа на данни, събрани от вградени в такива продукти датчици, като събирането на тези данни има потенциална стойност за подобряване на функционирането на свързаните продукти. Важно е да се разграничи между, от една страна, пазарите за предоставяне на такива оборудвани с датчици свързани продукти и свързани услуги и, от друга страна, пазарите на несвързани софтуер и съдържание, като текстово, аудио- или аудио-визуално съдържание, които често са обхванати от права на интелектуална собственост. В резултат на това данните, които такива оборудвани с датчици свързани продукти генерират, когато ползвателят записва, предава, показва или възпроизвежда съдържание, както и самото съдържание, което често е обхванато от права на интелектуална собственост, *inter alia* за използване от онлайн услуга, следва да не бъдат обхванати от настоящия регламент. Настоящият регламент следва също така да не обхваща данни, които са получени, генерирани или до които е осъществен достъп от свързания продукт или които са му предадени с цел съхранение или други операции по обработка от името на други страни, които не са ползвателят, какъвто може да е случаят със сървъри или инфраструктура в облак, управлявани от техните собственици изцяло от името на трети страни, *inter alia* за използване от онлайн услуга.
- (17) Необходимо е да се установят правила относно продуктите, които са свързани със свързана услуга към момента на покупката, наемането или лизинга по такъв начин, че липсата на тази услуга не би позволила на свързания продукт да изпълнява една или повече от функциите си, или услуга, която впоследствие се свързва с продукта от производителя или от трета страна, за да се добави или адаптира функционалността на свързания продукт. Такива свързани услуги включват обмена на данни между свързания продукт и доставчика на услуги и следва да се разбират като изрично отнасящи се до изпълнението на функциите на свързания продукт, като например услуги, които, когато е приложимо, предават команди към свързания продукт, които могат да повлияят на неговото действие или поведение. Услугите, които не оказват въздействие върху функционирането на свързания продукт и които не включват предаване на данни или команди към свързания продукт от доставчика на услуги, следва да не се считат за свързани услуги. Тези услуги могат да включват например спомагателни консултантски, аналитични или финансови

услуги или редовен ремонт и поддръжка. Свързани услуги могат да се предлагат като част от договора за продажба, наем или лизинг. Свързани услуги биха могли да се предоставят и за продукти от един и същ вид и ползвателите могат с основание да очакват те да им бъдат предоставяни предвид естеството на свързания продукт и евентуални публични изявления, направени от или от името на продавача, наемодателя, лизингодателя или други лица на по-ранен етап в последователността от сделки, включително от производителя. Тези свързани услуги могат сами по себе си да генерират данни, които имат стойност за ползвателя, независимо от способността за събиране на данни на свързания продукт, с който са свързани. Настоящият регламент следва да се прилага и за свързана услуга, която не се предоставя от самия продавач, наемодател или лизингодател, а се предоставя от трета страна. При съмнение дали услугата се предоставя като част от договора за продажба, наем или лизинг, настоящият регламент следва да се прилага. Нито доставката на електроенергия, нито доставката на свързаност следва да се тълкуват като свързани услуги съгласно настоящия регламент.

- (18) Под ползвател на свързан продукт следва да се разбира физическо или юридическо лице, като например предприятие, потребител или орган от публичния сектор, който е собственик на свързан продукт, получил е, например чрез договор за наем или лизинг, определени временни права за достъп или използване на данни, получени от свързания продукт, или получава свързани услуги за свързания продукт. Тези права на достъп по никакъв начин не следва да променят или да засягат правата на субектите на данни, които може да взаимодействат със свързан продукт или свързана услуга, отнасящи се до личните данни, генерирани от свързания продукт или по време на предоставянето на свързаната услуга. Ползвателят понася рисковете и извлича ползите, произтичащи от използването на свързания продукт, и следва също така да разполага с достъп до генерираните от продукта данни. Съответно ползвателят следва да има право да извлича полза от данните, генерирани от въпросния свързан продукт и от всяка свързана услуга. Собственикът, наемателят или лизингополучателят следва също да се считат за ползватели, включително когато за ползватели могат да се считат няколко образувания. Когато има множество ползватели всеки ползвател може да допринесе по различен начин за генерирането на данни и да има интерес към няколко форми на използване, като например управление на автомобилния парк за лизингово предприятие или решения за мобилност за физически лица, използващи услуга за съвместно ползване на автомобили.
- (19) Грамотност по отношение на данните означава уменията, знанията и разбирането, които позволяват на ползвателите, потребителите и предприятията, по-специално МСП, попадащи в обхвата на настоящия регламент, да придобият осведоменост относно потенциалната стойност на данните, които генерират, произвеждат и споделят и които са мотивирани да предлагат и да предоставят достъп до тях в съответствие с приложимите правни норми. Грамотността по отношение на данните не следва да се ограничава до изучаването на инструменти и технологии, а да има за цел да предоставя на гражданите и предприятията способността и възможността да се ползват от приобщаващ и справедлив пазар на данни. Разпространението на мерки за повишаване на грамотността по отношение на данните и въвеждането на подходящи последващи действия би могло да допринесе за подобряването на условията на труд и в крайна сметка да подкрепи пътя към консолидиране и иновации на основаната на данни икономика в Съюза. Компетентните органи следва да насърчават инструменти и да приемат мерки за повишаване на грамотността по отношение на данните сред ползвателите и образуванията, попадащи в обхвата на настоящия регламент, както и за повишаване на осведомеността за техните права и задължения, произтичащи от него.
- (20) На практика не всички данни, генерирани от свързани продукти или свързани услуги, са леснодостъпни за техните ползватели и често има ограничени възможности за преносимост на данните, генерирани от продукти, свързани с интернет. Ползвателите не са в състояние да извлекат данните, които са им необходими, за да се ползват от доставчици на ремонтни и други услуги, а предприятията не могат да започнат да предоставят иновативни, удобни и по-ефикасни услуги. В много отрасли производителите, чрез своя контрол на техническото проектиране на свързаните продукти или свързаните услуги, могат да определят какви данни се генерират и как може да се осъществява достъп до тях, макар да нямат законни права върху въпросните данни. Поради това е необходимо да се гарантира, че свързаните продукти се проектират и произвеждат, а свързаните услуги се проектират и предоставят по такъв начин, че данните от продукта и от свързаната услуга, включително съответните метаданни, необходими за тълкуването и използването на тези данни, включително за целите на тяхното извличане, използване или споделяне, винаги да са лесно достъпни по сигурен начин за даден ползвател, безплатно, във всеобхватен, структуриран, широко използван и машинночетим формат. Данните от продукта и от свързаната услуга, които държател на данни законно получава или може законно да получи от свързания продукт или свързаната услуга, например благодарение на проектирането на свързания продукт, договора на държателя на данни с ползвателя за предоставяне на свързани услуги или техническите средства за достъп до данни, с които разполага, без прекомерни усилия, се наричат „леснодостъпни данни“. Леснодостъпните данни не включват данните, генерирани при използването на даден свързан продукт, когато при проектирането на свързания продукт не е предвидено тези данни да се съхраняват или предават извън компонента, в който се генерират, или извън свързания продукт като цяло. Ето защо настоящият

регламент не следва да се разбира като налагащ задължение за съхраняване на данни в централния изчислителен елемент на свързания продукт. Липсата на такова задължение не следва да възпрепятства производителя или държателя на данни доброволно да се споразумее с ползвателя за извършването на такива адаптации. Предвидените в настоящия регламент задължения в областта на проектирането не засягат и принципа за свеждане на данните до минимум, закрепен в член 5, параграф 1, буква в) от Регламент (ЕС) 2016/679, и не следва да се разбират като налагащи задължение за проектиране на свързани продукти и свързани услуги по такъв начин, че те да съхраняват или обработват по друг начин лични данни, които не са лични данни, необходими за изпълнение на целите, за които се обработват. Може да бъде въведено право на Съюза или национално право за уточняване на допълнителни подробности, като например данните от продуктите, които следва да бъдат достъпни от свързани продукти или свързани услуги, като се има предвид, че тези данни могат да бъдат от съществено значение за ефикасното функциониране, ремонт или поддръжка на тези свързани продукти или свързани услуги. Когато последващи актуализации или промени на свързан продукт или свързана услуга от производителя или от друга страна водят до допълнителни достъпни данни или до ограничаване на първоначално достъпните данни, тези промени следва да бъдат съобщавани на ползвателя в контекста на актуализацията или промяната.

- (21) Когато няколко лица или образувания се считат за ползватели, например в случай на съсобственост или ако собственик, наемател или лизингополучател споделя права на достъп или използване на данни, проектирането на свързания продукт или свързаната услуга, или съответният интерфейс следва да дава възможност на всеки ползвател да има достъп до генерирани от тях данни. За използването на свързани продукти, които генерират данни, обикновено се изисква създаването на потребителски профил. Този профил позволява разпознаване на ползвателя от държателя на данни, който може да бъде производителят. Профилът може да бъде използван и като средство за комуникация и за подаване и обработване на искания за достъп до данни. Когато няколко производители или доставчици на свързани услуги са продали, отдали под наем или на лизинг свързани продукти или са предоставили свързани услуги, интегрирани заедно, на един и същ ползвател, ползвателят следва да се обърне към всяка от страните, с които има договор. Производителите или разработчиците на свързан продукт, който обикновено се използва от няколко лица, следва да въведат необходимите механизми, позволяващи отделни потребителски профили за отделните лица, когато е приложимо, или да дадат възможност няколко лица да използват един и същ потребителски профил. Решенията за потребителските профили следва да позволяват на ползвателите да изтриват своите профили и свързаните с тях данни и биха могли да позволяват на ползвателите да прекратят достъпа, използването или споделянето на данни или да подават искания за такова прекратяване, по-специално като се вземат предвид ситуациите, в които се променя собствеността или използването на свързания продукт. На ползвателя следва да се предоставя достъп въз основа на прост механизъм за искане на достъп, осигуряващ автоматично изпълнение на исканията, а не изискващ проверка или разрешение от производителя или държателя на данните. Това означава, че данните следва да се предоставят само когато ползвателят действително желае достъп. Когато не е възможно автоматично изпълнение на искането за достъп до данни, например чрез потребителски профил или придружавашо мобилно приложение, предоставяно със свързания продукт или свързаната услуга, производителят следва да информира ползвателя как може да получи достъп до данните.
- (22) Свързаните продукти могат да се разработват така, че някои данни да бъдат непосредствено достъпни от самото устройство, където се съхраняват, или от отдалечен сървър, към който данните се изпращат. Достъпът до хранилището на данни на устройството може да се осъществява чрез кабелни или безжични локални мрежи, свързани с общественодостъпна електронна съобщителна услуга или мобилна мрежа. Сървърът може да е част от капацитета за съхранение на локално сървърно устройство на самия производител, или на трета страна, или на доставчик на услуги в облак. Обработваните лични данни съгласно определението за тях в член 4, точка 8 от Регламент (ЕС) 2016/679 се счита, че не действат като държатели на данни. Възможно е обаче администраторът, съгласно определението за него в член 4, точка 7 от Регламент (ЕС) 2016/679, изрично да им възложи да предоставят данни. Свързаните продукти могат да се разработват така, че да позволяват на ползвателя или на трета страна да обработва данните на свързания продукт, в изчислителна инстанция на производителя или в информационно-технологична среда (ИТ) среда, избрана от ползвателя или от третата страна.
- (23) Виртуалните асистенти играят все по-голяма роля в цифровизацията на потребителската и професионалната среда и служат като лесен за ползване интерфейс за възпроизвеждане на съдържание, получаване на информация или активиране на продукти, свързани с интернет. Виртуалните асистенти могат да действат като единен портал, например в интелигентна домашна среда, и да записват значителни количества относими данни за начина, по който ползвателите си взаимодействат с продукти, свързани с интернет, включително произведените от други страни, и могат да заместят използването на предоставяните от производителя интерфейси, като например сензорни екрани или приложения за смартфони. Ползвателят може да пожелае да предостави подобни данни на трети страни — производители, и да позволи разработването на нови интелигентни услуги. Виртуалните асистенти следва да бъдат

обхванати от правата за достъп до данни, предвидени в настоящия регламент. Данните, генерирани при взаимодействието на ползвател със свързан продукт чрез виртуален асистент, предоставен от образуване, различно от производителя на свързания продукт, също следва да бъдат обхванати от правата за достъп до данни, предвидени в настоящия регламент. Същевременно обаче само данните, генерирани от взаимодействието между ползвателя и свързан продукт или свързана услуга чрез виртуалния асистент, следва да бъдат обхванати от настоящия регламент. Данните, генерирани от виртуалния асистент, които нямат връзка с използването на свързан продукт или свързана услуга, не са обхванати от настоящия регламент.

- (24) Преди сключването на договор за покупка, наем или лизинг на свързан продукт продавачът, наемодателят или лизингодателят, който може да бъде и производителят, следва да предостави по ясен и разбираем начин на ползвателя информация относно данните от продукта, които свързаният продукт е способен да генерира, включително вида, формата и очаквания обем на тези данни. Това може да включва информация за структурите на данните, форматите на данните, речниците, класификационните схеми, таксономииите и списъците с кодове, когато са налични, както и ясна и достатъчна информация от значение за упражняването на правата на потребителя относно начина, по който данните могат да се съхраняват, извличат или достигат, включително условията за използване и качеството на обслужване на приложно-програмните интерфейси или, когато е приложимо, предоставянето на комплекти за разработване на софтуер. Това задължение осигурява прозрачност на генерираните данни от продукта и затвърждава лесния достъп на ползвателя до тези данни. Задължението за предоставяне на информация може да бъде изпълнено например чрез поддържане на стабилен единен ресурсен локатор (URL) в мрежата, който може да се разпространява като уеб връзка или QR код, с посочване на съответната информация, която може да бъде предоставена от продавача, наемодателя или лизингодателя, който може да бъде производителят, на потребителя преди сключването на договора за покупка, наем или лизинг на свързан продукт. Във всеки случай е необходимо ползвателят да може да съхранява информацията по начин, който позволява бъдещи справки и възпроизвеждане без промяна на съхраняваната информация. От държателя на данни не може да се очаква, че ще съхранява данните безкрайно с оглед на нуждите на ползвателя на свързания продукт, но той следва да прилага разумна политика за запазване на данни, когато е приложимо, в съответствие с принципа за ограничение на съхранението съгласно член 5, параграф 1, буква д) от Регламент (ЕС) 2016/679, и която позволява ефективно прилагане на правата на достъп до данните, предвидени в настоящия регламент. Задължението за предоставяне на информация не засяга задължението на администратора да предоставя информация на субекта на данните съгласно членове 12, 13 и 14 от Регламент (ЕС) 2016/679. Задължението за предоставяне на информация преди сключването на договор за предоставяне на свързана услуга следва да се носи от потенциалния държател на данни, независимо дали държателят на данни сключва договор за покупка, наем или лизинг на свързан продукт. Когато информацията се промени по време на жизнения цикъл на свързания продукт или срока на договора за свързаната услуга, включително когато целта, за която тези данни ще се използват, се промени от първоначално определената цел, тя също следва да се предоставя на ползвателя.
- (25) Настоящият регламент не следва да се разбира като предоставящ каквото и да било ново право на държателите на данни да използват данни от продукт или от свързана услуга. Когато производителят на свързан продукт е държател на данни, основанието за използване на нелични данни от производителя следва да бъде договор между производителя и ползвателя. Такъв договор може да бъде част от споразумение за предоставяне на свързаната услуга, което може да бъде сключено заедно с договора за продажба, наем или лизинг, отнасящо се до свързания продукт. Всяка договорна клауза, която гласи, че държателят на данни може да използва данните от продукта или от свързаната услуга, следва да бъде прозрачна за ползвателя, включително по отношение на целите, за които държателят на данни възнамерява да използва данните. Тези цели могат да включват подобряване функционирането на свързания продукт или свързаните услуги, разработване на нови продукти или услуги или агрегиране на данни с цел предоставяне на получените в резултат на това производни данни на трети страни, при условие, че тези производни данни не позволяват идентифицирането на конкретни данни, предадени на държателя на данни от свързания продукт, или не позволяват на трета страна да извлича тези данни от набора от данни. Всяка промяна на договора следва да зависи от информираното съгласие на ползвателя. Настоящият регламент не възпрепятства страните да договарят договорни клаузи, съгласно които използването на нелични данни или на определени категории нелични данни от държател на данни се изключва или ограничава. Регламентът също така не

възпрепятства страните да се договарят да предоставят данни от продукта или от свързаната услуга на трети страни, пряко или непряко, включително, когато е приложимо, чрез друг държател на данни. Наред с това настоящият регламент не възпрепятства прилагането на специфични за отрасъла регулаторни изисквания съгласно правото на Съюза или съгласно националното право, съвместимо с правото на Съюза, които биха изключили или ограничили използването на определени подобни данни от държателя на данни поради ясно определени съображения, свързани с обществения ред. Настоящият регламент не възпрепятства ползвателите, в случай на отношения между предприятия, да предоставят данни на трети страни или на държатели на данни съгласно законосъобразни договорни клаузи, включително като се съгласят да ограничат или намалят по-нататъшното споделяне на такива данни, нито да получат пропорционална компенсация, например в замяна на отказ от правото си да използват или споделят такива данни. Макар понятието „държател на данни“ обикновено да не включва органите от публичния сектор, то може да включва публични предприятия.

- (26) За да се насърчи възникването на ликвидни, справедливи и ефективни пазари за нелични данни, ползвателите на свързани продукти следва да могат да споделят данни с други лица, включително за търговски цели, с минимални правни и технически усилия. Понастоящем за предприятията често е трудно да оправдаят разходите за персонал или за изчислителни ресурси, които са необходими за изготвянето на набори от нелични данни или продукти, свързани с данни, и за предлагането им на потенциални контрагенти посредством посреднически услуги за данни, включително пазарите на данни. Една значителна пречка пред споделянето на нелични данни от предприятията следователно е резултат от липсата на предсказуемост на икономическите ползи от инвестициите в поддържането и предоставянето на достъп до набори от данни или на продукти, свързани с данни. За да се даде възможност за възникването на ликвидни, справедливи и ефективни пазари на нелични данни в Съюза, трябва да бъде пояснено коя страна има право да предлага такива данни на пазара. Ето защо ползвателите следва да имат правото да споделят нелични данни с получателите на данни с търговски и нетърговски цели. Такова споделяне на данни може да се извършва директно от ползвателя, по искане на ползвателя чрез държател на данни или чрез посреднически услуги за данни. Посредническите услуги за данни, уредени с Регламент (ЕС) 2022/868 на Европейския парламент и на Съвета ⁽²²⁾, биха могли да улесняват основаната на данните икономика чрез установяване на търговски отношения между ползвателите, получателите на данни и трети страни и могат да оказват помощ на ползвателите при упражняването на тяхното право да използват данни, напр. чрез гарантиране на анонимизирането на личните данни или агрегиране на достъпа до данни от множество отделни ползватели. Когато определени данни се изключват от задължението на държател на данни да предоставя достъп до тях на ползватели или на трети страни, обхватът на тези данни би могъл да бъде уточнен в договор между ползвателя и държателя на данни за предоставянето на свързана услуга, така че ползвателите да могат лесно да определят кои данни са на тяхно разположение за споделяне с получателите на данни или трети страни. Държателите на данни не следва да предоставят нелични данни от продукти на трети страни за търговски или нетърговски цели, различни от изпълнението на договора им с ползвателя, като това не засяга юридическите изисквания съгласно правото на Съюза или националното право, съгласно които държателят на данни трябва да предоставя достъп до данните. Когато е приложимо, държателите на данните следва да обвързват договорно трети страни да не споделят допълнително получените от тях данни.

- (27) В секторите, които се характеризират с концентрация на малък брой производители, снабдяващи крайните ползватели със свързани продукти, за ползвателите може да съществуват само ограничени възможности за достъп и използване и споделяне на данни. При тези обстоятелства договорите може да се окажат недостатъчни за постигането на целта за оправомощаване на ползвателите, което пречи на ползвателите да извлекат стойност от данните, генерирани от свързания продукт, който купуват, отдават под наем или наемат. Следователно са налице ограничени възможности за това иновативните по-малки предприятия да предлагат основани на данни решения по конкурентен начин и за постигане на многообразие в основаната на данни икономика в Съюза. Поради това настоящият регламент следва да надгражда въз основа на последните новости в конкретни сектори, като например Кодекса за поведение при споделянето на селскостопански данни чрез договор. За задоволяване на нуждите и целите, които са специфични за отделните сектори, може да бъде приемано законодателство на ниво правото на Съюза или националното право. Освен това държателите на данни не следва да използват никакви леснодостъпни данни, които представляват нелични данни, за да получават информация за икономическото състояние на ползвателя или за неговите активи и производствени методи или за използването от страна на ползвателя по друг начин, което би могло да подкопае

⁽²²⁾ Регламент (ЕС) 2022/868 на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 2022 г. относно европейска рамка за управление на данните и за изменение на Регламент (ЕС) 2018/1724 (Акт за управление на данните) (ОВ L 152, 3.6.2022 г., стр. 1).

търговската позиция на ползвателя на пазарите, в които той осъществява дейност. Това може да включва например ползването на информация за цялостното функциониране на дадено предприятие или стопанство в преговорите за сключване на договори с ползвателя относно потенциалното придобиване на продукти или селскостопанска продукция на ползвателя в негов ущърб или използването на такава информация като входящи агрегирани данни в по-големи бази данни за определени пазари, например бази данни за добивите през предстоящия сезон на прибиране на реколтата, тъй като подобно използване може косвено да засегне отрицателно ползвателя. На ползвателя следва да се предостави необходимият технически интерфейс за управление на разрешенията, за предпочитане с подробни опции за разрешение, като например „разрешавам веднъж“ или „разрешавам при използването на това приложение или услуга“, включително възможност за оттегляне на разрешението.

- (28) В договорите между държател на данни и потребител като ползвател на свързан продукт или свързана услуга, генериращи данни, се прилага потребителското право на Съюза, по-специално директиви 93/13/ЕИО и 2005/29/ЕО, за да се гарантира, че спрямо потребителя не се прилагат неравноправни договорни клаузи. За целите на настоящия регламент неравноправните договорни клаузи, наложени едностранно на дадено предприятие, следва да не бъдат обвързващи за това предприятие.
- (29) Държателите на данни може да изискат подходяща идентификация на ползвателя за проверка на правото му на достъп до данните. В случай на лични данни, обработвани от обработващ лични данни от името на администратора, държателите на данните следва да гарантират, че искането за достъп се получава и обработва от обработващия лични данни.
- (30) Ползвателят следва да има свободата да използва данните за всяка законна цел. Това включва ползвателят да предоставя данните, които е получил, упражнявайки правата си по настоящия регламент, на трета страна, предлагаща следпродажбено обслужване, което може да се конкурира с услуга, предоставяна от държателя на данни, или да инструктира държателя на данните да направи това. Искането следва да бъде отправено от ползвателя или от упълномощена трета страна, действаща от името на ползвателя, включително доставчик на посредническа услуга за данни. Държателите на данни следва да гарантират, че данните, предоставени на третата страна, са толкова точни, пълни, надеждни, уместни и актуални, колкото са данните, до които самият държател на данни може да има достъп или право на достъп при използването на свързания продукт или свързаната услуга. При боравенето с данните следва да се зачитат всички права върху интелектуална собственост. Важно е да се съхранят стимулите за инвестиране в продукти с функционални възможности, основани на използването на данни от датчиците, вградени в тези продукти.
- (31) В Директива (ЕС) 2016/943 на Европейския парламент и на Съвета ⁽²³⁾ се предвижда, че придобиването, използването или разкриването на търговска тайна се счита за законно, *inter alia*, когато такова придобиване, използване или разкриване се изисква или разрешава от правото на Съюза или националното право. Въпреки че настоящият регламент изисква държателите на данни да разкриват определени данни на ползватели или на трети страни по избор на ползвателите, дори когато тези данни отговарят на условията за защита като търговска тайна, той следва да се тълкува така, че да се запази защитата, предоставена на търговските тайни съгласно Директива (ЕС) 2016/943. В този контекст държателите на данни следва да могат да изискват от ползвателите или от трети страни по избор на ползвателя да запазят поверителността на данните, считани за търговска тайна. За тази цел държателите на данни следва да идентифицират търговските тайни преди разкриването и следва да имат възможност да се споразумеят с ползвателите или с трети страни по избор на ползвателите за необходими мерки за запазване на поверителността на данните, включително чрез използване на образци на договорни клаузи, споразумения за поверителност, строги протоколи за достъп, технически стандарти и прилагане на кодекси за поведение. В допълнение към използването на образци на договорни клаузи, които трябва да бъдат разработени и препоръчани от Комисията, изготвянето на кодекси за поведение и технически стандарти, свързани със защитата на търговските тайни при обработката на данни, може да спомогне за постигането на целта на настоящия регламент и следва да бъде насърчавано. Когато необходимите мерки не са договорени или ползвателят или трети страни по избор на ползвателя не прилагат договорени мерки или застрашават поверителността на търговските тайни, държателят на данните следва да може да се въздържа от споделянето на данни, идентифицирани като търговски тайни, или да преустанови споделянето на такива данни. В такива случаи държателят на данни следва да предостави на ползвателя или на третата страна решението си в писмен вид без неоснователно забавяне и да уведоми националния компетентен орган на държавата членка, в която е установен държателят на данните, че е отказал или преустановил споделянето на данни и да посочи

⁽²³⁾ Директива (ЕС) 2016/943 на Европейския парламент и на Съвета от 8 юни 2016 г. относно защитата на неразкрити ноу-хау и търговска информация (търговски тайни) срещу тяхното незаконно придобиване, използване и разкриване (ОВ L 157, 15.6.2016 г., стр. 1).

кои мерки не са били договорени или приложени и, когато е приложимо, поверителността на кои търговски тайни е нарушена. Държателите на данни не могат принципно да отказват искания за достъп до данните съгласно настоящия регламент единствено на основание, че определени данни се считат за търговска тайна, тъй като това ще възпрепятства постигането на желаното въздействие на настоящия регламент. При извънредни обстоятелства обаче държател на данни, който е притежател на търговска тайна, следва да може да откаже за всеки отделен случай искане за конкретните данни по случая, ако може да докаже на ползвателя или на третата страна, че въпреки взетите от ползвателя или третата страна технически и организационни мерки е много вероятно разкриването на въпросната търговска тайна да доведе до сериозни икономически вреди. „Сериозни икономически вреди“ означава сериозни и непоправими икономически загуби. Държателят на данните следва надлежно и без неоснователно забавяне да обоснове своя отказ в писмен вид пред ползвателя или третата страна и да уведоми компетентния орган. Тази обосновка следва да се основава на обективни елементи, показващи конкретния риск от сериозни икономически вреди, които се очаква да възникнат в резултат на разкриването на конкретни данни, както и причините, поради които мерките, предприети за защита на исканите данни, не се считат за достатъчни. В този контекст може да се вземе предвид евентуално отрицателно въздействие върху киберсигурността. Без да се засяга правото на търсене на правна защита пред съд или друг правораздавателен орган на държава членка, когато ползвател или трета страна желае да оспори решението на държателя на данни да откаже, да се въздържа от или да преустанови споделянето на данни, той може да подаде жалба до компетентния орган, който без неоснователно забавяне следва да вземе решение дали и при какви условия споделянето на данни следва да започне или да бъде възобновено, или може да се споразумее с държателя на данните въпросът да бъде отнесен до орган за уреждане на спорове. Изключенията, които се прилагат спрямо правата за достъп до данни в настоящия регламент, не следва в никакъв случай да ограничават правото на достъп и правото на преносимост на данните на субектите на данни съгласно Регламент (ЕС) 2016/679.

- (32) Целта на настоящия регламент е не само да насърчава разработването на нови, иновативни свързани продукти или свързани услуги, да стимулира иновациите на следпродажбените пазари, но също и да стимулира разработването на изцяло нови услуги, използващи съответните данни, включително въз основа на данни от различни свързани продукти или от свързани услуги. Същевременно настоящият регламент цели да се избегне отрицателното въздействие върху стимулите за инвестиции във вида свързан продукт, от който се получават данните, например чрез използване на данните за разработване на конкурентен свързан продукт, който се смята от ползвателите за взаимозаменяем или заменяем, по-конкретно въз основа на характеристиките, цената и планираното използване на свързания продукт. В настоящия регламент не се предвижда забрана за разработването на свързана услуга с използване на данни, получени съгласно настоящия регламент, тъй като това би оказало нежелано възпиращо въздействие върху иновациите. Забраната данни, до които е получен достъп съгласно настоящия регламент, да бъдат използвани за разработването на конкурентен свързан продукт, защитава усилията на държателите на данни в областта на иновациите. Дали даден свързан продукт се конкурира със свързания продукт, от който произхождат данните, зависи от това дали двата свързани продукта се конкурират на един и същ продуктов пазар. Това трябва да бъде определено въз основа на установените принципи на конкурентното право на Съюза за дефиниране на съответния продуктов пазар. Независимо от това, законните цели за използването на данните могат да включват обратен инженеринг, при условие че той отговаря на изискванията, установени в настоящия регламент и в правото на Съюза или националното право. Това може да бъде приложимо за целите на ремонта или удължаването на експлоатационния срок на даден свързан продукт или за предоставянето на следпродажбено обслужване за свързани продукти.
- (33) Трета страна, на която се предоставят данни, може да бъде физическо или юридическо лице, например потребител, предприятие, научноизследователска организация, организация с нестопанска цел или субект, действащ в професионално качество. При предоставянето на данните на трета страна държателят на данни не следва да злоупотребява със своята позиция, за да търси конкурентно предимство на пазари, на които държателят на данни и третата страна може да са в пряка конкуренция. Следователно държателят на данни следва да не използва никакви леснодостъпни данни, за да получи информация за икономическото състояние, активите или производствените методи на третата страна или за използването им по друг начин от нея, която би могла да подкопае търговската позиция на третата страна на пазарите, на които тя осъществява дейност. Ползвателят следва да може да споделя нелични данни с трети страни за търговски цели. При наличие на договореност с ползвателя и при спазване на разпоредбите на настоящия регламент, трети страни следва да могат да прехвърлят правата на достъп до данни, предоставени от ползвателя, на други трети страни, включително срещу компенсация. Посредниците за данни между предприятията и системите за управление на лична информация (PIMS), посочени в Регламент (ЕС) 2022/868 като посреднически услуги за данни, могат да подпомагат ползватели или трети страни при установяването на търговски отношения с неопределен брой потенциални контрагенти за всяка законна цел, попадаща в обхвата на настоящия регламент. Те могат да изпълняват важна роля за агрегирането на достъпа до данни, така че да могат да се улеснят анализите на големи масиви от данни или машинното самообучение, при условие че ползвателите продължат да имат пълен контрол върху това дали да предоставят своите данни в това агрегиране и върху търговските клаузи, съгласно които ще се използват техните данни.

- (34) Използването на свързан продукт или свързана услуга може, по-специално когато ползвателят е физическо лице, да генерира данни, свързани със субекта на данните. Обработката на такива данни се подчинява на правилата, установени с Регламент (ЕС) 2016/679, включително когато личните и неличните данни в даден набор от данни са неразривно свързани. Субектът на данните може да бъде ползвателят или друго физическо лице. Лични данни може да иска само администратор или субект на данни. Ползвател, който е субект на данни, при определени обстоятелства има право на достъп до отнасящите се до него лични данни съгласно Регламент (ЕС) 2016/679 и настоящият регламент не засяга тези права. Съгласно настоящия регламент ползвателят, който е физическо лице, има също така право на достъп до всички данни, генерирани от използването на свързан продукт, независимо дали са лични или нелични. Когато ползвателят не е субектът на данните, а предприятие, включително едноличен търговец, но не в случай на споделено използване на свързан продукт в домакинството, ползвателят се счита, че е администратор. Съответно такъв ползвател, който като администратор възнамерява да поиска лични данни, генерирани при използването на свързан продукт или свързана услуга, трябва да има правно основание за обработката на данните съгласно изискванията на член 6, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2016/679, например съгласието на субекта на данните или изпълнението на договор, по който субектът на данните е страна. Този ползвател следва да гарантира, че субектът на данните е надлежно информиран за конкретните, изрични и законни цели за обработката на тези данни и за начина, по който субектът на данните може ефективно да упражни правата си. Когато държателят на данни и ползвателят са съвместни администратори по смисъла на член 26 от Регламент (ЕС) 2016/679, от тях се изисква да определят по прозрачен начин чрез договореност помежду си съответните си отговорности за спазване на посочения регламент. Приема се, че такъв ползвател, след като данните бъдат предоставени, може на свой ред да стане държател на данните, ако този ползвател отговаря на критериите по настоящия регламент, и пози начин да стане обект на задълженията за предоставяне на данни съгласно настоящия регламент.
- (35) Данни от продукт или от свързана услуга следва да се предоставят на трета страна единствено по искане на ползвателя. Настоящият регламент съответно допълва предвиденото в член 20 от Регламент (ЕС) 2016/679 право субектът на данните да получи личните данни, които го засягат, в структуриран, широко използван и пригоден за машинно четене формат, както и да прехвърли тези данни на друг администратор, когато тези данни се обработват по автоматизиран начин въз основа на член 6, параграф 1, буква а) или член 9, параграф 2, буква а) или въз основа на договорно задължение съгласно член 6, параграф 1, буква б) от посочения регламент. Субектите на данни имат право и на пряко прехвърляне на личните данни от един администратор към друг, но само когато това е технически осъществимо. В член 20 от Регламент (ЕС) 2016/679 се уточнява, че той се отнася до данните, предоставяни от субекта на данните, но не се уточнява дали това налага съзнателно действие от страна на субекта на данните, или се прилага и в ситуации, при които свързан продукт или свързана услуга са проектирани да следят пасивно поведението на субекта на данните или друга информация по отношение на субекта на данните. Уредените с настоящия регламент права допълват правото на получаване и прехвърляне на лични данни съгласно член 20 от Регламент (ЕС) 2016/679 по няколко начина. Настоящият регламент гарантира на ползвателите правото да имат достъп и да предоставят на трета страна достъп до всякакви данни от продукт или от свързана услуга, независимо от това дали представляват лични данни, дали са били съзнателно предоставени, или пасивно записани данни, и независимо от правното основание за обработката. За разлика от член 20 от Регламент (ЕС) 2016/679, настоящият регламент налага и обезпечавя техническата осъществимост на достъпа на трети страни за всички видове данни, попадащи в неговия обхват, независимо дали са лични или нелични, като по този начин гарантира, че достъпът до такива данни вече не се затруднява или възпрепятства от технически пречки. Освен това той позволява на държателите на данни да определят разумна по размер компенсация, която да се заплаща от третите страни, но не и от ползвателя, за разходи по осигуряването на пряк достъп до данните, генерирани от свързания продукт на ползвателя. Ако държател на данни и трета страна не са в състояние да договорят условия за такъв пряк достъп, субектът на данните по никакъв начин не следва да бъде възпрепятстван да упражнява правата, уредени в Регламент (ЕС) 2016/679, включително правото на преносимост на данните, като потърси средства за правна защита в съответствие с посочения регламент. В този контекст се приема, че в съответствие с Регламент (ЕС) 2016/679 договорът не позволява обработката на специални категории лични данни от държателя на данните или от третата страна.
- (36) По отношение на достъпа до всички данни, които се съхраняват в крайното оборудване и до които се осъществява достъп от него, се прилага Директива 2002/58/ЕО и за него се изисква съгласието на абоната или ползвателя по смисъла на посочената директива, освен ако той е строго необходим за предоставяне на услуга на информационното общество, изрично поискана от ползвателя или абоната, или единствено с цел предаване на съобщение. Директива 2002/58/ЕО защитава целостта на крайното оборудване на ползвателя що се отнася до използването на капацитета за обработка и съхранение и на събирането на информация. Оборудването, свързано с интернет на предметите, се счита за крайно оборудване, ако е пряко или непряко свързано с обществена съобщителна мрежа.

- (37) За да се избегне злоупотреба с ползвателите, третите страни, на които са били предоставени данни по искане на ползвателя, следва да обработват въпросните данни само за договорените с ползвателя цели и да ги споделят с друга трета страна само ако ползвателят е дал съгласието си за такова споделяне на данни.
- (38) В съответствие с принципа за свеждане на данните до минимум трети страни следва да имат достъп само до информация, която е необходима за предоставянето на услугата, поискана от ползвателя. След като получи достъп до данните, третата страна следва да ги обработва за целите, договорени с ползвателя, без намеса от страна на държателя на данните. За ползвателя следва да е също толкова лесно да откаже или да прекрати достъпа на третата страна до данните, колкото да разреши такъв достъп. Нито третите страни, нито държателите на данни следва да затрудняват неоправдано упражняването на избора или на правата на ползвателите, включително като предлагат избор на ползвателя по начин, който не е неутрален, или като принуждават, подвеждат или манипулират ползвателя, или като нарушават или увреждат неговата автономност, вземане на решения или избор, включително чрез потребителски цифров интерфейс или част от такъв интерфейс. В този контекст третите страни или държателите на данни следва да не използват така наречените „тъмни модели“ при проектирането на своите цифрови интерфейси. Тъмните модели са техники за проектиране, които тласкат или подвеждат потребителите към решения в техен ущърб. Тези манипулативни техники могат да се използват за склоняване на ползвателите, по-специално на уязвимите ползватели, към нежелано поведение; за заблуждаващо подтикване на ползвателите към вземане на решения за трансакции с разкриване на данни или за неоснователно повлияване върху вземането на решения от ползвателите на услугата по начин, който подкопава или накърнява тяхната самостоятелност, процес на вземане на решения и избор. Общите и законни търговски практики, които са в съответствие с правото на Съюза, не следва сами по себе си да се разглеждат като представляващи тъмни модели. Третите страни и държателите на данни следва да спазват задълженията си съгласно приложимото право на Съюза, по-специално изискванията, установени в директиви 98/6/ЕО ⁽²⁴⁾ и 2000/31/ЕО ⁽²⁵⁾ на Европейския парламент и на Съвета и в директиви 2005/29/ЕО и 2011/83/ЕО.
- (39) Третите страни следва също така да се въздържат от използване на данни, попадащи в обхвата на настоящия регламент, за профилиране на физически лица, освен ако такива дейности по обработка са строго необходими за предоставянето на услугата, поискана от ползвателя, включително в контекста на автоматизирано вземане на решения. Изискването за изтриване на данните, когато те вече не са необходими за целта, договорена с ползвателя, освен ако не е договорено друго във връзка с нелични данни, допълва правото на изтриване, с което субектът на данните разполага съгласно член 17 от Регламент (ЕС) 2016/679. Когато трета страна е доставчик на посредническа услуга за данни, се прилагат гаранциите за субекта на данните, предвидени в Регламент (ЕС) 2022/868. Третата страна може да използва данните за разработване на нов и иновативен свързан продукт или свързана услуга, но не и за разработване на конкурентен свързан продукт.
- (40) Стартиращите предприятия, малките предприятия, предприятията, които се квалифицират като средни предприятия по член 2 от приложението към Препоръка 2003/361/ЕО, и предприятията от традиционни сектори с по-слабо развити цифрови способности трудно получават достъп до относимите данни. Настоящият регламент има за цел да улесни достъпа до данни за тези субекти, като същевременно се гарантира максимална съразмерност на задълженията, за да се избегне надхвърляне на правомощията. В същото време в цифровата икономика се появиха ограничен брой много големи предприятия със значителна икономическа мощ, произтичаща от събирането и агрегирането на големи обеми от данни и с технологичната инфраструктура, която им позволява да извличат от това финансови ползи. Сред тези много големи предприятия са и предприятия, които предоставят основни платформени услуги за управление на цели платформени екосистеми в цифровата икономика и с които съществуващите или новите пазарни оператори не могат да се състезават или конкурират. Регламент (ЕС) 2022/1925 на Европейския парламент и на Съвета ⁽²⁶⁾ има за цел да отстрани тези недостатъци и дисбаланси, като даде възможност на Комисията да определи дадено предприятие като „контролиращо достъпа предприятие“, и налага редица задължения на контролиращите достъпа предприятия, включително забрана за съчетаване на определени данни без съгласие, както и задължение за гарантиране на ефективни права на преносимост на данните съгласно член 20 от Регламент (ЕС) 2016/679. В съответствие с Регламент (ЕС) 2022/1925 и предвид несравнимия капацитет на посочените предприятия да се споделят с данни, за постигането на целта на настоящия регламент не е необходимо и съответно няма да бъде

⁽²⁴⁾ Директива 98/6/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 16 февруари 1998 г. относно защитата на потребителите при обозначаването на цените на стоките, предлагани на потребителите (ОВ L 80, 18.3.1998 г., стр. 27).

⁽²⁵⁾ Директива 2000/31/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 8 юни 2000 г. за някои правни аспекти на услугите на информационното общество, и по-специално на електронната търговия на вътрешния пазар (Директива за електронната търговия) (ОВ L 178, 17.7.2000 г., стр. 1).

⁽²⁶⁾ Регламент (ЕС) 2022/1925 на Европейския парламент и на Съвета от 14 септември 2022 г. относно достъпни и справедливи пазари в цифровия сектор и за изменение на директиви (ЕС) 2019/1937 и (ЕС) 2020/1828 (Акт за цифровите пазари) (ОВ L 265, 12.10.2022 г., стр. 1).

съразмерно спрямо държателите на данни, обвързани с такива задължения, контролиращите достъпа предприятия да бъдат включени като бенефициери на правото на достъп до данни. Освен това е вероятно евентуалното им включване да ограничи ползите от настоящия регламент за МСП в контекста на справедливото разпределение на стойността на данните между участниците на пазара. Това означава, че предприятие, предоставящо основни платформени услуги, определено като контролиращо достъпа предприятие, не може да поиска или да получи достъп до данните на ползвателите, генерирани от използването на свързан продукт или свързана услуга или от виртуален асистент в съответствие с настоящия регламент. Освен това трети страни, на които данните са предоставени по искане на ползвателя, не могат на свой ред да предоставят данните на контролиращо достъпа предприятие. Например третата страна не може да сключва с контролиращо достъпа предприятие договор за подизпълнение за предоставяне на услугата. Нито това възпрепятства трети страни да използват услуги за обработка на данни, предлагани от контролиращо достъпа предприятие. Това не възпрепятства посочените предприятия да получават и използват същите данни чрез други законни средства. Правата на достъп, уредени в настоящия регламент, допринасят за по-широк избор на услуги за потребителите. Тъй като доброволните споразумения между контролиращите достъпа предприятия и държателите на данни остават незасегнати, ограничението за предоставяне на достъп на контролиращите достъпа предприятия няма да ги изключи от пазара, нито ще им попречи да предлагат своите услуги.

- (41) Предвид актуалното състояние на технологиите, налагането на микропредприятията и малките предприятия на допълнителни задължения относно проектирането във връзка с произведените или проектирани от тях свързани продукти или предоставяните от тях свързани услуги, би било прекалено обременяващо за тях. Положението обаче е различно, когато микропредприятие или малко предприятие има предприятие партньор или свързано предприятие по смисъла на член 3 от приложението към Препоръка 2003/361/ЕО, което не се квалифицира като микропредприятие или малко предприятие и е подизпълнител за производството или проектирането на даден свързан продукт или за предоставянето на свързана услуга. В такива ситуации предприятието, което е възложило производство или проектиране на микропредприятие или малко предприятие като подизпълнител, може да обезщети подизпълнителя по подходящ начин. Независимо от това, микропредприятие или малко предприятие може да бъде подчинено на изискванията, установени в настоящия регламент, като държател на данни, когато то не е производител на свързания продукт или доставчик на свързани услуги. За предприятията, които са се квалифицирали като средни предприятия за период от по-малко от една година, както и за свързани продукти за срок от една година от датата, на която са пуснати на пазара от средно предприятие, следва да се прилага преходен период. Този едногодишен период позволява на тези средни предприятия да се адаптират и да се подготвят, преди да бъдат изложени на конкуренцията на пазара за услугите за свързаните продукти, които произвеждат, въз основа на правата за достъп, предвидени в настоящия регламент. Този преходен период не се прилага, когато такова средно предприятие има предприятие партньор или свързано предприятие, което не се квалифицира като микропредприятие или малко предприятие, или когато такова средно предприятие е подизпълнител за производството или проектирането на свързания продукт или за предоставянето на свързаната услуга.
- (42) Като се има предвид разнообразието от свързани продукти, които генерират данни с различно естество, обем и честота, създават различна степен на риск за данните и киберсигурността и предоставят икономически възможности с различна стойност, и с цел да се гарантира съгласуваност на практиките за споделяне на данни на вътрешния пазар, включително между секторите, и да се насърчават и популяризират справедливи практики за споделяне на данни дори в области, в които не е предоставено такова право на достъп до данни, в настоящия регламент се предвиждат хоризонтални правила относно договореностите за достъпа до данни, когато държателят на данни е задължен от правото на Съюза или от националното законодателство, прието в съответствие с правото на Съюза, да предоставя данни на получател на данни. Този достъп следва да се основава на справедливи, разумни, недискриминационни и прозрачни ред и условия. Посочените общи правила за достъп не се прилагат за задълженията за предоставяне на данни съгласно Регламент (ЕС) 2016/679. Тези правила не засягат доброволното споделяне на данни. Необвързващите образци на договорни клаузи за споделяне на данни между предприятия, които Комисията ще разработи и препоръча, могат да помогнат на страните да сключват договори, които включват справедливи, разумни и недискриминационни ред и условия и които трябва да се прилагат по прозрачен начин. Сключването на договори, които може да включват необвързващите образци на договорни клаузи, не следва да означава, че правото на споделяне на данни с трети страни по някакъв начин зависи от наличието на такъв договор. Ако страните не могат да сключат договор за споделяне на данни, включително с подкрепата на органи за уреждане на спорове, прилагането на правото на споделяне на данни с трети страни може да бъде осигурено от националните съдилища или правораздавателни органи.

- (43) Въз основа на принципа на свобода на договаряне страните следва да запазят свободата си да договарят конкретните условия за предоставяне на данни в своите договори в рамките на общите правила за достъп за предоставяне на данни. Клаузите на тези договори могат да включват технически и организационни мерки, включително във връзка със сигурността на данните.
- (44) За да се гарантира, че условията за задължителен достъп до данни са справедливи и за двете страни по договора, общите правила относно правата на достъп до данни следва да се позовават на правилото за избягване на неравноправни договорни клаузи.
- (45) Всяко споразумение за предоставяне на данни, сключено в контекста на отношения между предприятия, следва да бъде недискриминационно по отношение на сравними категории получатели на данни, независимо дали страните по споразумението са големи предприятия или МСП. За да се компенсира липсата на информация относно условията на различните договори, което затруднява получателя на данните да прецени дали клаузите за предоставяне на данните са недискриминационни, държателят на данните следва да носи отговорност за доказването, че дадена договорна клауза не е дискриминационна. Случаите, в които държател на данни използва различни договорни клаузи за предоставяне на данни, не представляват незаконна дискриминация, ако тези разлики са оправдани по обективни причини. Посочените задължения не засягат Регламент (ЕС) 2016/679.
- (46) С цел да се стимулират непрекъснатите инвестиции в генериране и предоставяне на ценни данни, включително инвестиции в съответните технически инструменти, като същевременно се избягва прекомерната тежест за достъпа до данни и тяхното използване, което прави споделянето на данни нерентабилно от търговска гледна точка, в настоящия регламент се съдържа принципът, че в отношенията между предприятия държателите на данни могат да искат разумна компенсация, когато съгласно правото на Съюза или национално законодателство, прието в съответствие с правото на Съюза, са задължени да предоставят данни на получател на данни. Такава компенсация не следва да се разбира като плащане за самите данни. Комисията следва да приеме насоки относно изчисляването на разумна компенсация в икономиката, основана на данни.
- (47) На първо място, разумната компенсация за спазване на предвиденото в правото на Съюза или в национално законодателство, прието в съответствие с правото на Съюза, задължение за изпълнение на искане за предоставяне на данни може да включва компенсация за разходите, направени при предоставянето на данните. Тези разходи могат да бъдат технически разходи, например разходите, необходими за възпроизвеждане, разпространение чрез електронни средства и съхранение на данни, но не и за събиране или изготвяне на данни. Тези технически разходи могат да включват и разходите за обработка, необходими за предоставянето на данни, включително разходите, свързани с форматирането на данните. Разходите, свързани с предоставянето на данните, може да включват и разходите за посреднически услуги по конкретни искания за споделяне на данни. Те могат да варират и в зависимост от обема на данните, както и от установените договорености за предоставяне на данните. Дългосрочните договорености между държателите на данни и получателите на данни, например чрез абонамент или използването на интелигентни договори, могат да намалят разходите при редовни или повтарящи се трансакции в рамките на отношения между предприятия. Разходите, свързани с предоставяне на данни, са направени или конкретно за дадено искане, или споделени с други искания. В последния случай отделен получател на данни следва да не плаща пълните разходи за предоставяне на данните. Второ, разумната компенсация може да включва и марж, освен по отношение на МСП и научноизследователски организации с нестопанска цел. Маржът може да варира в зависимост от факторите, свързани със самите данни, като обем, формат или естество на данните. При него може да се вземат предвид разходите за събиране на данните. Следователно маржът може да намалява, когато държателят на данните е събрал данните за собствената си стопанска дейност без значителни инвестиции, или може да се увеличава, когато инвестициите за събирането на данните за целите на стопанската дейност на държателя на данните са големи. Маржът може да бъде ограничен или дори изключен в ситуации, при които използването на данните от получателя на данните не засяга собствените дейности на държателя на данните. Фактът, че данните са генерирани съвместно от свързан продукт, притежаван, нает или взет на лизинг от ползвателя, също може да намали размера на компенсацията спрямо други ситуации, при които данните се генерират от държателя на данните, например по време на предоставянето на свързана услуга.
- (48) При споделяне на данни между големи предприятия или когато държателят на данни е малко или средно предприятие, а получателят на данни е голямо предприятие, не е необходима намеса. В такива случаи се приема, че предприятията са в състояние да договорят компенсация в разумни и недискриминационни рамки.

- (49) За да се защитят МСП от прекомерни икономически тежести, които биха затруднили от търговска гледна точка разработването и управлението на иновативни модели на стопанска дейност, разумната компенсация за предоставяне на данни, която те заплащат, не следва да надвишава разходите, които са пряко свързани с предоставянето на данните. Пряко свързани разходи са тези разходи, които могат да бъдат отнесени към отделните искания, като се има предвид, че необходимите технически интерфейси или свързаният с тях софтуер и свързаност ще трябва да бъдат създадени трайно от държателя на данните. Същият режим следва да се прилага за научноизследователските организации с нестопанска цел.
- (50) В надлежно обосновани случаи, включително при необходимост от защита на участието на потребителите и конкуренцията или от насърчаване на иновациите на определени пазари, в правото на Съюза или в национално законодателство, прието в съответствие с правото на Съюза, може да се регламентира регулирана компенсация за предоставянето на конкретни видове данни.
- (51) Прозрачността е важен принцип, за да се гарантира, че компенсацията, поискана от държател на данни, е разумна или, ако получателят на данните е МСП или научноизследователска организация с нестопанска цел, че тя не надвишава разходите, пряко свързани с предоставянето на данните на получателя на данните, и се отнася поотделно до всяко искане. За да може получателите на данни да са в състояние да оценят и проверят дали компенсацията отговаря на изискванията на настоящия регламент, държателят на данни следва да предостави на получателя на данни достатъчно подробна информация за изчисляването на компенсацията.
- (52) Осигуряването на достъп до алтернативни начини за разрешаване на национални и трансгранични спорове, които възникват във връзка с предоставянето на данни, следва да е от полза за държателите на данни и за получателите на данни и следователно да укрепва доверието в споделянето на данни. Когато страните не могат да се споразумеят за справедливи, разумни и недискриминационен ред и условия за предоставяне на данни, органите за уреждане на спорове следва да предложат на страните просто, бързо и евтино решение. Въпреки че настоящият регламент определя само условията, на които трябва да отговарят органите за уреждане на спорове, за да бъдат сертифицирани, държавите членки разполагат със свободата да приемат всички специални правила за процедурата по сертифициране, включително изтичането на валидността или отмяната на сертифицирането. Разпоредбите на настоящия регламент относно уреждането на спорове не следва да изискват от държавите членки да създават органи за уреждане на спорове.
- (53) Процедурата за уреждане на спорове съгласно настоящия регламент е доброволна процедура, която дава възможност на ползвателите, държателите на данни и получателите на данни да се споразумеят да отнесат споровете си до органи за уреждане на спорове. Поради това страните следва да имат свободата да се обърнат към орган за уреждане на спорове по свой избор, независимо дали на територията или извън държавите членки, в които са установени тези страни.
- (54) За да се избегнат случаите, в които по един и същ спор се сезират два или повече органа за уреждане на спорове, по-специално в трансграничен контекст, орган за уреждане на спорове следва да може да откаже разглеждането на искане за разрешаване на спор, който вече е бил отнесен до друг орган за уреждане на спорове или до съд или правораздавателен орган на държава членка.
- (55) С цел да се гарантира еднаквото прилагане на настоящия регламент, органите за уреждане на спорове следва да вземат предвид необвързващите образци на договорни клаузи, които ще бъдат разработени и препоръчани от Комисията, както и правото на Съюза или националното право, в които се уточняват задълженията за споделяне на данни или насоките, издадени от секторните органи за прилагането на това право.
- (56) Страните по производства за уреждане на спорове не следва да бъдат възпрепятствани да упражняват своето основно право на ефективни правни средства за защита и на справедлив съдебен процес. Поради това решението за отнасяне на спор до орган за уреждане на спорове не следва да лишава тези страни от правото им да търсят правна защита пред съд или правораздавателен орган на държава членка. Органите за уреждане на спорове следва да оповестяват публично годишен доклад за дейността.

- (57) Държателите на данни могат да прилагат подходящи технически мерки за защита, за да предотвратят незаконно разкриване или незаконен достъп до данни. Тези мерки обаче не следва да бъдат дискриминационни по отношение на получателите на данни, нито да възпрепятстват достъпа до данните или използването им от ползвателите или получателите на данни. В случай на злоупотреби от страна на получател на данни, например подвеждане на държателя на данни чрез предоставяне на невярна информация с намерението данните да се използват за незаконни цели, включително разработване на конкурентен свързан продукт въз основа на данните, държателят на данните и, когато е приложимо и става дума за различно лице, притежателят на търговска тайна или ползвателят може да поиска от третото лице или от получателя на данните да приложи корективни мерки без неоснователно забавяне. Всички такива искания, и по-специално исканията за прекратяване на производството, предлагането или пускането на пазара на стоки, производни данни или услуги, както и исканията за прекратяване на вноса, износа, съхранението на нарушаващи правилата стоки и тяхното унищожаване, следва да се оценяват с оглед на тяхната пропорционалност спрямо интересите на държателя на данни, притежателя на търговска тайна или ползвателя.
- (58) Когато една от страните е в по-силна преговорна позиция, съществува риск тази страна да може да използва тази позиция в ущърб на другата договаряща се страна, когато договаря достъпа до данни, и да направи достъпа до данни по-неизгоден от търговска гледна точка и понякога икономически нежелан. Подобни договорни неравновесия вредят на всички предприятия, които нямат реална възможност да договарят условията за достъп до данни и които може да нямат друг избор освен да приемат ултимативни договорни клаузи. Поради това неравновесните договорни клаузи, уреждащи достъпа до данни и тяхното използване или отговорността и средствата за правна защита при нарушение или прекратяване на свързани с данни задължения не следва да бъдат обвързващи за предприятията, когато тези клаузи са били наложени едностранно на посочените предприятия.
- (59) Правилата относно договорните клаузи следва да вземат предвид принципа на свободата на договаряне като основополагащ принцип в отношенията между предприятия. Следователно на тест за неравноправност следва да подлежат не всички договорни клаузи, а само клаузите, които се налагат едностранно. Това се отнася до ултимативни ситуации, при които едната страна представя определена договорна клауза и другото предприятие не може да промени съдържанието ѝ дори и да се опита да го договаря. Договорна клауза, която просто бива представена от една от страните и приета от другото предприятие, или клауза, по която са били водени преговори и впоследствие е била приета в изменен вид между договарящите се страни, следва да не се разглежда като едностранно наложена.
- (60) Освен това правилата относно неравноправните договорни клаузи следва да се прилагат само за онези елементи на договора, които са свързани с предоставянето на данни, т.е. договорните клаузи относно достъпа до данни и тяхното използване, както и отговорността или средствата за правна защита при нарушение и прекратяване на свързани с данни задължения. Други части от същия договор, които не са свързани с предоставянето на данни, не следва да подлежат на теста за неравноправност, предвиден в настоящия регламент.
- (61) Критериите за установяване на неравноправни договорни клаузи следва да се прилагат само за прекомерни договорни клаузи, при които се злоупотребява с по-силна преговорна позиция. По-голямата част от договорните клаузи, които са по-благоприятни от търговска гледна точка за едната страна, отколкото за другата, включително тези, които са обичайни в договорите между стопански субекти, са обичайно следствие от принципа на свобода на договаряне и продължават да се прилагат. За целите на настоящия регламент грубото нарушаване на добрата търговска практика включва, *inter alia*, обективно възпрепятстване на възможността на страната, на която клаузата е била едностранно наложена, да защити законния си търговски интерес по отношение на въпросните данни.
- (62) С цел да се гарантира правна сигурност, настоящият регламент установява списък с клаузи, които винаги се считат за неравноправни, и списък с клаузи с презумпция за неравноправност. В последния случай предприятието, което налага договорната клауза, следва да може да обори презумпцията за неравноправност, като докаже, че включената в списъка към настоящия регламент договорна клауза не е неравноправна в конкретния случай. Ако дадена договорна клауза не е включена в списъка с клаузи, които винаги се считат за неравноправни или които са с презумпция за неравноправност, се прилага общата разпоредба за неравноправност. В това отношение договорните клаузи, посочени в настоящия регламент като неравноправни, следва да служат като критерий за тълкуване на общата клауза за неравноправност. И накрая, необвързващите образци на договорни клаузи за договорите за споделяне на данни между предприятия, които Комисията ще разработи и препоръча, също могат да бъдат от полза за търговските страни при преговорите по договори. Ако дадена договорна клауза бъде обявена за неравноправна, съответният договор следва да продължи да се прилага без нея, освен ако е невъзможно неравноправната договорна клауза да бъде отделена от останалите клаузи на договора.

- (63) В ситуации на извънредна необходимост може да се наложи органите от публичния сектор, Комисията, Европейската централна банка или органите на Съюза да използват при изпълнението на своите законоустановени задължения в обществен интерес налични данни, включително, когато е приложимо, придружаващи метаданни, за да реагират на общественозначими извънредни ситуации или в други изключителни случаи. Извънредна необходимост са обстоятелства, които са непредвидими и ограничени във времето, за разлика от други обстоятелства, които могат да бъдат планирани, насрочени, периодични или чести. Въпреки че понятието „държател на данни“ обикновено не включва органи от публичния сектор, то може да включва публични предприятия. Организацията, осъществяващи научни изследвания, и организацията, финансиращи научни изследвания, също могат да бъдат организирани като органи от публичния сектор или публичноправни организации. За да се ограничи тежестта за стопанските субекти, микропредприятията и малките предприятия следва да бъдат задължени да предоставят данни на органи от публичния сектор, на Комисията, на Европейската централна банка или на органи на Съюза само в ситуации на извънредна необходимост, когато въпросните данни се изискват, за да се реагира на общественозначима извънредна ситуация, и органът от публичния сектор, Комисията, Европейската централна банка или органът на Съюза не е в състояние да получи своевременно и ефективно такива данни чрез алтернативни средства при равностойни условия.
- (64) В случай на общественозначими извънредни ситуации, например извънредни ситуации в областта на общественото здраве, извънредни ситуации в резултат на природни бедствия, включително тези, които са утежнени от изменението на климата и влошаването на състоянието на околната среда, както и при сериозни антропогенни бедствия, например големи инциденти, свързани с киберсигурността, общественият интерес, произтичащ от използването на данните, ще има превес над интересите на държателите на данни да разполагат свободно с данните, които държат. В такъв случай държателите на данни следва да бъдат задължени да предоставят данните на органи от публичния сектор, на Комисията, Европейската централна банка или органите на Съюза при искане от тяхна страна. Наличието на общественозначима извънредна ситуация следва да се определя или обявява в съответствие с правото на Съюза или националното право и въз основа на относимите процедури, включително процедурите на съответните международни организации. В такива случаи органът от публичния сектор следва да докаже, че данните в обхвата на искането не могат да бъдат получени по друг начин своевременно и ефективно и при равностойни условия, например чрез доброволно предоставяне на данни от друго предприятие или справка в публична база данни.
- (65) Извънредна необходимост може да възникне и в ситуации, които не са извънредни. В такива случаи орган от публичния сектор, Комисията, Европейската централна банка или орган на Съюза следва да имат право да изискват само нелични данни. Органът от публичния сектор следва да докаже, че данните са необходими за изпълнението на конкретна задача, извършвана в обществен интерес, която е изрично предвидена в закона, например изготвянето на официална статистика или смекчаване на или възстановяване от общественозначима извънредна ситуация. Освен това такова искане може да бъде отправено само когато органът от публичния сектор, Комисията, Европейската централна банка или орган на Съюза са идентифицирали конкретни данни, които не биха могли да бъдат получени по друг начин своевременно и ефективно при равностойни условия, и само ако са изчерпани всички други средства, с които разполагат, за да получат такива данни, например получаване на данните чрез доброволни споразумения, включително закупуването на нелични данни на пазара по пазарни цени, или чрез позоваването на съществуващите задължения за предоставяне на данни или приемането на нови законодателни мерки, които биха могли да гарантират навременната наличност на данните. Следва да се прилагат също така условията и принципите относно исканията, например свързаните с ограничението на целите, пропорционалността, прозрачността и ограничението във времето. В случай на искания за данни, необходими за изготвянето на официална статистика, органът от публичния сектор, отправил искането, следва да докаже също дали националното право му позволява да закупува нелични данни на пазара.
- (66) Настоящият регламент не следва да се прилага по отношение на доброволните договорености за обмен на данни между частни и публични субекти, нито да ги възпрепятства, включително предоставянето на данни от МСП, и не засяга правните актове на Съюза, предвиждащи задължителни искания за информация от публични субекти към частни субекти. Задълженията, наложени на държателите на данни да предоставят данни, въз основа на необходимост, която не е от извънредно естество, по-специално когато обхватът на данните и държателите на данните са известни или когато използването им може да се извършва редовно, както в случая със задълженията за докладване и задълженията за вътрешния пазар, не следва да бъдат засегнати от настоящия регламент. Изискванията за достъп до данни с цел проверка на спазването на приложимите правила, включително когато органи от публичния сектор възлагат задачата за проверка на съответствието на субекти, които не са органи от публичния сектор, също не следва да бъдат засегнати от настоящия регламент.

- (67) Настоящият регламент допълва и не засяга правото на Съюза и националното право, които регламентират достъпа до данни и използването на данни за статистически цели, по-специално Регламент (ЕО) № 223/2009 на Европейския парламент и на Съвета ⁽²⁷⁾, нито националните правни актове, свързани с официалната статистика.
- (68) За изпълнението на своите задачи в областта на предотвратяването, разследването, разкриването или наказателното преследване на престъпления или административни нарушения или изпълнението на наказателни и административни санкции, както и събирането на данни за данъчни или митнически цели, органите от публичния сектор, Комисията, Европейската централна банка или органите на Съюза следва да се ползват от своите правомощия, произтичащи от правото на Съюза или от националното право. Съответно настоящият регламент не засяга нормативните актове, отнасящи се до споделянето, достъпа и използването на данни в тези области.
- (69) В съответствие с член 6, параграфи 1 и 3 от Регламент (ЕС) 2016/679 е необходима пропорционална, ограничена и предвидима рамка на равнището на Съюза, когато се предвижда правно основание за предоставянето на данни, в случаи на извънредна необходимост, от държателите на данни на органи от публичния сектор, на Комисията, Европейската централна банка или на органи на Съюза, за да се постигне едновременно гарантиране на правна сигурност и свеждане до минимум на административната тежест за предприятията. За тази цел исканията за данни от органи от публичния сектор, от Комисията, Европейската централна банка или от органи на Съюза към държателите на данни следва да бъдат конкретни, прозрачни и пропорционални по отношение на обхвата на съдържанието им и тяхната детайлност. Целта на искането и планираното използване на поисканите данни следва да бъдат конкретни и ясно обяснени, като същевременно се предоставя подходяща гъвкавост на отправилния искането субект да изпълнява конкретните си задачи в обществен интерес. Искането следва също така да зачита законните интереси на държателя на данните, до когато е отправено. Тежестта за държателите на данни следва да бъде сведена до минимум, като подаващите искания субекти се задължат да спазват принципа на еднократност, който не позволява за едни и същи данни да се подават искания повече от веднъж от повече от един орган от публичния сектор, от Комисията, Европейската централна банка или от органи на Съюза. За да се гарантира прозрачност, исканията за данни, отправени от Комисията, Европейската централна банка или от органи на Съюза, следва да се оповестяват публично без неоснователно забавяне от субекта, който подава искане за данните. Европейската централна банка и органите на Съюза следва да информират Комисията за техните искания. Ако искането за данни е било отправено от орган от публичния сектор, въпросният орган следва да уведоми също координатора за данните на държавата членка, в която е установен органът от публичния сектор. Следва да се осигури публичен достъп онлайн до всички искания, обосновани с общественозначима извънредна ситуация. При получаване на уведомление за искане на данни компетентният орган може да реши да оцени законосъобразността на искането и да упражни функциите си във връзка с изпълнението и прилагането на настоящия регламент. Координаторът за данните следва да осигури публичен достъп онлайн до всички искания.
- (70) Целта на задължението за предоставяне на данните е да се гарантира, че органите от публичния сектор, Комисията, Европейската централна банка или органите на Съюза разполагат с необходимите знания за реагиране, предотвратяване или възстановяване от общественозначими извънредни ситуации или за поддържане на капацитета за изпълнение на конкретни задачи, изрично предвидени от закона. Данните, получени от тези субекти, могат да бъдат чувствителни от търговска гледна точка. Поради това нито Регламент (ЕС) 2022/868, нито Директива (ЕС) 2019/1024 на Европейския парламент и на Съвета ⁽²⁸⁾, следва да се прилагат за данните, предоставяни съгласно настоящия регламент, и тези данни не следва да се смятат за отворени данни, които са на разположение за повторно използване от трети страни. Това обаче не следва да засяга приложимостта на Директива (ЕС) 2019/1024 по отношение на повторното използване на официални статистики, за чието изготвяне са използвани данни, получени съгласно настоящия регламент, при условие че повторното използване не включва базовите данни. В допълнение, ако са спазени условията, предвидени в настоящия регламент, възможността за споделяне на данни за провеждане на научни изследвания или за разработване, съставяне и разпространение на официална статистика следва да не бъде засегната. Органите от публичния сектор следва също да имат право да обменят данни, получени съгласно настоящия регламент, с други органи от публичния сектор, Комисията, Европейската централна банка или органи на Съюза, за да отговорят на случаи на извънредна необходимост, за които данните са били поискани.

⁽²⁷⁾ Регламент (ЕО) № 223/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 11 март 2009 г. относно европейската статистика и за отмяна на Регламент (ЕО, Евратом) № 1101/2008 на Европейския парламент и на Съвета за предоставянето на поверителна статистическа информация на Статистическата служба на Европейските общности, на Регламент (ЕО) № 322/97 на Съвета относно статистиката на Общността и на Решение 89/382/ЕИО, Евратом на Съвета за създаване на Статистически програмни комитет на Европейските общности (ОВ L 87, 31.3.2009 г., стр. 164).

⁽²⁸⁾ Директива (ЕС) 2019/1024 на Европейския парламент и на Съвета от 20 юни 2019 г. относно отворените данни и повторното използване на информацията от обществеността (ОВ L 172, 26.6.2019 г., стр. 56).

- (71) Държателите на данните следва да имат възможност или да отхвърлят искане, отправено от орган от публичния сектор, от Комисията, Европейската централна банка или от орган на Съюза, или да поискат то да бъде изменено без неоснователно забавяне и при всички случаи в срок от пет или 30 работни дни в зависимост от естеството на извънредната необходимост, посочена в искането. Когато е приложимо, държателят на данните следва да има тази възможност, когато няма контрол върху исканите данни, тоест когато няма непосредствен достъп до данните и не може да установи тяхната наличност. За непредоставянето на данни следва да има основателна причина, ако може да се докаже, че искането е сходно с вече подадено искане за същата цел от друг орган от публичния сектор, от Комисията, Европейската централна банка или орган на Съюза и държателят на информацията не е бил уведомен за изтриването на данните съгласно настоящия регламент. Държателят на данни, който отхвърля искането или иска неговото изменение, следва да съобщи основанията за отказа си на органа от публичния сектор, на Комисията, Европейската централна банка или органа на Съюза, подали искане за данните. Когато правата *sui generis* върху бази данни съгласно Директива 96/9/ЕО на Европейския парламент и на Съвета ⁽²⁹⁾ се прилагат по отношение на наборите от данни, за които е отправено искане, държателите на данни следва да упражняват правата си по начин, който не възпрепятства органа от публичния сектор, Комисията, Европейската централна банка или органа на Съюза да получат данните или да ги споделят в съответствие с настоящия регламент.
- (72) В случай на извънредна необходимост, свързана с реагирането при общественозначима извънредна ситуация, органите от публичния сектор следва по възможност да използват нелични данни. В случай на искания, отправени въз основа на извънредна необходимост, която не е свързана с общественозначима извънредна ситуация, не могат да бъдат искани лични данни. Когато в обхвата на искането попадат лични данни, държателят на данните следва да ги анонимизира. Когато в данните, предоставяни на орган от публичния сектор, на Комисията, Европейската централна банка или орган на Съюза, е строго необходимо да се включат лични данни или когато анонимизирането се окаже невъзможно, образуването, което иска данните, следва да докаже строгата необходимост и конкретните и ограничени цели на обработката им. Следва да се спазват приложимите правила за защита на личните данни. Предоставянето на данните и последващото им използване следва да бъдат придружени от гаранции за правата и интересите на физическите лица, за които се отнасят тези данни.
- (73) Данните, предоставени на органи от публичния сектор, на Комисията, Европейската централна банка или на органи на Съюза въз основа на извънредна необходимост, следва да се използват единствено за целите, за които са били поискани, освен ако държателят на данните, който ги е предоставил, изрично е дал съгласието си данните да се използват за други цели. Данните следва да бъдат заличени, след като престанат да бъдат необходими за целите, посочени в искането, освен ако не е договорено друго, като държателят на данните следва да бъде информиран за това. Настоящият регламент се базира на съществуващите режими на достъп в Съюза и държавите членки и не променя националното законодателство за публичен достъп до документи в контекста на задълженията за прозрачност. След като престанат да бъдат необходими за спазването на задълженията за прозрачност, данните следва да бъдат заличавани.
- (74) При повторното използване на данни, предоставени от държатели на данни, органите от публичния сектор, Комисията, Европейската централна банка или органите на Съюза следва да спазват както съществуващото приложимо право на Съюза или национално право, така и договорните задължения, с които е обвързан държателят на данните. Те следва да се въздържат от разработване или подобряване на свързан продукт или свързана услуга, които се конкурират със свързания продукт или свързаната услуга на държателя на данните, както и от споделяне на данните с трета страна за тези цели. Те следва също да отдадат обществено признание на държателите на данните по тяхно искане и следва да отговарят за поддържането на сигурността на получените данни. Когато за изпълнението на целта, за която са били поискани данните, е строго необходимо разкриване на търговски тайни на държателя на данните пред органи от публичния сектор, пред Комисията, Европейската централна банка или пред органи на Съюза, поверителността на такова разкриване следва да се гарантира преди разкриването на данните.
- (75) Когато е застрашено опазването на значимо обществено благо, например при реагиране на общественозначими извънредни ситуации, от органа от публичния сектор, Комисията, Европейската централна банка или органа на Съюза не следва да се очаква да заплащат компенсация на предприятията за получените данни. Общественозначимите извънредни ситуации са редки събития и не всички такива извънредни ситуации изискват използването на данни, държани от предприятия. Същевременно задължението за предоставяне на данни може да представлява значителна тежест за микропредприятията и малките предприятия. Поради това те следва да имат право да претендират за компенсация дори в контекста на реакция при общественозначима извънредна ситуация. Следователно е малко

⁽²⁹⁾ Директива 96/9/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 11 март 1996 г. за правна закрила на базите данни (ОВ L 77, 27.3.1996 г., стр. 20).

вероятно прилагането на настоящия регламент от страна на органите от публичния сектор, Комисията, Европейската централна банка или органите на Съюза да се отрази неблагоприятно върху стопанските дейности на държателите на данни. Тъй като обаче случаите на извънредна необходимост, които не представляват реагиране при общественозначима извънредна ситуация, може да са по-чести, в такива случаи държателите на данни следва да имат право на разумна компенсация, която следва да не надвишава техническите и организационните разходи, направени при изпълнение на искането, и разумния марж, необходим за предоставяне на данните на органа от публичния сектор, Комисията, Европейската централна банка или органа на Съюза. Компенсацията не следва да се разбира като плащане за самите данни, нито да бъде задължителна. Държателите на данни следва да не могат да претендират за компенсация, когато националното право не позволява на националните статистически институти или други национални органи, отговарящи за изготвянето на статистика, да плащат компенсация на държателите на данни за предоставянето на данни. Органът от публичния сектор, Комисията, Европейската централна банка или съответният орган на Съюза следва да могат да оспорят размера на компенсацията, поискана от държателя на данните, като отнесат въпроса до компетентния орган на държавата членка, в която е установен държателят на данните.

- (76) Орган от публичния сектор, Комисията, Европейската централна банка или орган на Съюза следва да могат да споделят данните, които са получили съгласно искането, с други субекти или лица, когато това е необходимо за извършване на научноизследователски дейности или аналитични дейности, които те не могат да осъществят самостоятелно, при условие че тези дейности са съвместими с целта, за която са поискани данните. Те следва своевременно да информират държателя на данните за това споделяне. Такива данни могат също така да бъдат споделяни при същите обстоятелства с националните статистически институти и Евростат за разработването, съставянето и разпространението на официални статистика. Тези научноизследователски дейности обаче следва да бъдат съвместими с целта, за която са поискани данните, и държателят на данните следва да бъде информиран за по-нататъшното споделяне на данните, които е предоставил. Лицата, провеждащи научни изследвания, или научноизследователските организации, с които тези данни могат да бъдат споделяни, следва да действат или с нестопанска цел, или в контекста на призната от държавата мисия от обществен интерес. Организацията, върху която търговски предприятия имат значително влияние, позволяващо на тези образувания да упражняват контрол поради структурни ситуации, които биха могли да доведат до преференциален достъп до резултатите от научни изследвания, не следва да се считат за научноизследователски организации за целите на настоящия регламент.
- (77) С цел справяне с трансгранична общественозначима извънредна ситуация или друга извънредна необходимост исканията за данни могат да бъдат отправяни към държатели на данни в държави членки, различни от тази на органа от обществения сектор, отправил искането. В такъв случай отправеният искането орган от обществения сектор следва да уведоми компетентния орган на държавата членка, в която е установен държателят на данните, за да му се предостави възможност да разгледа искането, прилагайки критериите, установени в настоящия регламент. Същото следва да се отнася и за искания, отправени от Комисията, Европейската централна банка или от орган на Съюза. Когато се искат лични данни, органът от обществения сектор следва да нотифицира надзорния орган, отговарящ за наблюдението на прилагането на Регламент (ЕС) 2016/679 в държавата членка, в която е установен въпросният орган от обществения сектор. Съответният компетентен орган следва да има право да посъветва органа от публичния сектор, Комисията, Европейската централна банка или органа на Съюза да си сътрудничи с органите от обществения сектор на държавата членка, в която е установен държателят на данните относно необходимостта да се гарантира минимална административна тежест за държателя на данните. Когато компетентният орган има основателни възражения относно съответствието на искането с настоящия регламент, той следва да отхвърли искането на органа от публичния сектор, Комисията, Европейската централна банка или органа на Съюза, които следва да вземат предвид тези възражения, преди да предприемат каквито и да било последващи действия, включително преди да подадат искането отново.
- (78) Възможността клиентите на услуги за обработка на данни, включително услуги в облак и периферни услуги, да преминават от една услуга за обработка на данни към друга, като същевременно се поддържа минимална функционалност на услугата и не се прекъсват услугите, или едновременно да използват услугите на няколко доставчици без ненужни пречки и разходи за прехвърляне на данните, е ключово условие за по-конкурентен пазар с по-ниски бариери за навлизане на нови доставчици на услуги за обработка на данни и за гарантиране на допълнителна устойчивост за ползвателите на тези услуги. Клиентите, възползващи се от предложения за безплатни услуги, следва също да се ползват от разпоредбите за смяна на доставчика, предвидени в настоящия регламент, с цел въпросните предложения да не водят до ситуация на зависимост за клиентите.

- (79) С Регламент (ЕС) 2018/1807 на Европейския парламент и на Съвета ⁽³⁰⁾ доставчиците на услуги за обработка на данни се насърчават да разработват и да прилагат ефективно кодекси за поведение с цел саморегулиране, които обхващат най-добрите практики, *inter alia*, за улесняване на смяната на доставчици на услуги за обработка на данни и за пренасянето на данни. Предвид ограниченото навлизане на разработените в отговор на това рамки за саморегулиране и като цяло липсата на отворени стандарти и интерфейси, е необходимо да се приеме набор от минимални регулаторни задължения за доставчиците на услуги за обработка на данни, за да се премахнат предпазарните, пазарните, техническите, договорните и организационните пречки, които не са ограничени до намалена скорост на прехвърлянето на данни при напускането на клиента, които възпрепятстват ефективната смяна на доставчиците на услуги за обработка на данни.
- (80) Услугите за обработка на данни следва да обхващат услуги, които позволяват повсеместен и достъп при поискване на мрежа до подлежащ на конфигуриране, променлив по мащаб и еластичен споделен набор от разпределени изчислителни ресурси. Тези изчислителни ресурси включват ресурси като мрежи, сървъри или друга виртуална или физическа инфраструктура, софтуер, включително инструменти за разработване на софтуер, хранилища, приложения и услуги. Възможността клиентът на услугата за обработка на данни едностранно и самостоятелно да си набавя изчислителен капацитет, като например свършно време или мрежово хранилище, без каквато и да е човешка намеса от страна на доставчика на услуги за обработка на данни би могла да се опише като изискваща минимално усилия за управление и минимално взаимодействие между доставчика и клиента. Понятието „повсеместен“ се използва за описание на изчислителния капацитет, предоставен в мрежата и достъпен чрез механизми, насърчаващи използването на разнородни платформи с „тънки“ и „дебели“ клиенти (от уеб браузъри до мобилни устройства и работни станции). Понятието „променлив по мащаб“ означава, че изчислителните ресурси се предоставят гъвкаво от доставчика на услуги за обработка на данни, независимо от географското местоположение на ресурсите, за да бъдат отразени промените в търсенето. Понятието „еластичен“ се използва за описание на изчислителните ресурси, които се предоставят и използват в зависимост от търсенето, за да може бързо да се увеличават или намаляват ресурсите, които са на разположение, в зависимост от работното натоварване. Понятието „споделен набор“ се използва за описание на изчислителните ресурси, които се предоставят на множество ползватели, които имат общ достъп до услугата, но обработването се извършва отделно за всеки ползвател, въпреки че услугата се предоставя от едно и също електронно оборудване. Понятието „разпределен“ се използва, за да се опишат изчислителните ресурси, които са разположени на различни свързани в мрежа компютри или устройства и които осъществяват комуникация и координация помежду си посредством съобщения. Понятието „силно разпределен“ се използва за описание на услуги за обработка на данни, които включват обработка на данни по-близо до мястото, където те се генерират или събират, например в свързано устройство за обработка на данни. Очаква се периферните изчисления, които са форма на такава силно разпределена обработка на данни, да породят нови модели на стопанска дейност и модели за предоставяне на услуги в облак, които следва да бъдат поначало отворени и оперативно съвместими.
- (81) Общото понятие „услуги за обработка на данни“ обхваща значителен брой услуги с много широк спектър от различни цели, функционалности и технически характеристики. В съответствие с общото разбиране на доставчиците и ползвателите и съобразно широко използваните стандарти, услугите за обработка на данни попадат в един или повече от следните три модела за предоставяне на услуги за обработка на данни, а именно „инфраструктура като услуга“ (IaaS), „платформа като услуга“ (PaaS) и „софтуер като услуга“ (SaaS). Тези модели за предоставяне на услуги представляват специфична, предварително изготвена комбинация от ИКТ ресурси, предлагани от доставчик на услуги за обработка на данни. Посочените три основни модела за предоставяне на услуги за обработка на данни се допълват от нововъзникващи вариации, всяка от които се състои от отделна комбинация от ИКТ ресурси, като например „съхранение като услуга“ и „бази от данни като услуга“. Услугите за обработка на данни могат да бъдат категоризирани по-детайлно и да бъдат разделени в неизчерпателен списък от набори от услуги за обработка на данни, които имат една и съща основна цел и основни функции, както и един и същ вид модели за обработка на данни, които не са свързани с оперативните характеристики на услугата („същия вид услуги“). Услугите, които са от същия вид услуги, могат да имат един и същи модел за предоставяне на услуги за обработка на данни, като е възможно да изглежда, че две бази данни имат една и съща основна цел, но след отчитане на техния модел за обработка на данни, модел на разпространение и случаите на целева употреба, тези бази данни биха могли да попаднат в по-детайлна подкатегория от сходни услуги. Услугите, които са от същия вид услуги, могат да имат различни и конкурентни характеристики като ефективност, сигурност, устойчивост и качество на услугата.

⁽³⁰⁾ Регламент (ЕС) 2018/1807 на Европейския парламент и на Съвета от 14 ноември 2018 г. относно рамка за свободното движение на нелични данни в Европейския съюз (ОВ L 303, 28.11.2018 г., стр. 59).

- (82) Подкопаването от страна на изпращащия доставчик на услуги за обработка на данни на извличането на данни, които принадлежат на клиента и могат да бъдат експортирани, може да възпрепятства възстановяването на функционалните възможности на услугата в инфраструктурата на приемащия доставчик на услуги за обработка на данни. С цел да се улесни стратегията за излизане на клиента, да се избегнат ненужни и обременяващи задачи и да се гарантира, че клиентът не губи нищо от своите данни вследствие на процеса на смяна на доставчика, изпращащият доставчик на услуги за обработка на данни следва предварително да информира клиента за обхвата на данните, които могат да бъдат експортирани, след като клиентът реши да премине към друга услуга, предоставяна от друг доставчик на услуги за обработка на данни, или да премине към локална инфраструктура за ИКТ Обхватът на данните, които могат да бъдат експортирани, следва да включва най-малко входни и изходни данни, включително метаданни, пряко или непряко генерирани или съвместно генерирани, от използването от клиента на услугата за обработка на данни, като се изключват всякакви активи или данни на доставчика на услуги за обработка на данни или на трета страна. Данните, които могат да бъдат експортирани, следва да изключват всякакви активи или данни на доставчика на услуги за обработка на данни или на третата страна, които са защитени с права на интелектуална собственост или представляват търговска тайна на този доставчик или на тази трета страна или данни, свързани с целостта и сигурността на услугата, чието експортиране ще доведе до уязвимости в киберсигурността за доставчика на услуги за обработка на данни. Тези изключения не следва да възпрепятстват или забавят процеса на смяна на доставчика.
- (83) Под цифрови активи се разбира елементи в цифрова форма, които клиентът има право да използва, включително приложения и метаданни, свързани с конфигурацията на настройките, сигурността и управлението на правата за достъп и контрол, и други елементи, например технологии за виртуализация, включително виртуални машини и контейнери. Цифровите активи могат да бъдат трансферирани, когато клиентът има право на ползване, което е независимо от договорните отношения за услугата за обработка на данни, която възнамерява да смени. Тези други елементи са от съществено значение за ефективното използване на данните и приложенията на клиентите в средата на приемащия доставчик на услуги за обработка на данни.
- (84) Настоящият регламент има за цел да улесни смяната на доставчици на услуги за обработка на данни, което обхваща условията и действията, необходими на клиента, за да прекрати договора за услуга за обработка на данни, да сключи един или повече нови договори с различни доставчици на услуги за обработка на данни, да прехвърли своите данни, които могат да бъдат експортирани, и цифровите си активи, и по целесъобразност да се възползва от функционалната еквивалентност.
- (85) Смяната на доставчика е операция, движена от клиента, състояща се от няколко стъпки, включващи: извличане на данни, което се изразява в изтегляне на данни от екосистемата на изпращащия доставчик на услуги за обработка на данни; трансформация, когато данните са структурирани по начин, който не съответства на схемата на целевото местоположение; и качване на данните в ново приемащо местоположение. В конкретна ситуация, описана в настоящия регламент, отделянето на конкретна услуга от договора и преместването ѝ към различен доставчик също следва да се счита за смяна на доставчика. Понякога процесът на смяна на доставчика се управлява от трето лице от името на клиента. Съответно при тези обстоятелства всички права и задължения на клиента, установени с настоящия регламент, включително задължението за добросъвестно сътрудничество, следва да се разбират като приложими за това трето лице. Доставчиците на услуги за обработка на данни и клиентите имат различни нива на отговорности, в зависимост от етапите на съответния процес. Например изпращащият доставчик на услуги за обработка на данни носи отговорност за извличането на данните в машинночетим формат, но клиентът и приемащия доставчик на услуги за обработка на данни са тези, които трябва да качат данните в новата среда, освен ако не е била получена конкретна професионална услуга за преход. Клиент, който възнамерява да упражни правата за смяна на доставчика, предвидени в настоящия регламент, следва да информира изпращащия доставчик на услуги за обработка на данни за решението да премине към друг доставчик на услуги за обработка на данни, да премине към локална инфраструктура за ИКТ или да заличи активите си и да изтрие данните, които могат да бъдат експортирани.
- (86) Функционална еквивалентност означава възстановяването, въз основа на данните на клиента, които могат да бъдат експортирани и цифровите активи на клиента, на минимално ниво на функционалност в средата на нова услуга за обработка на данни от същия вид услуги след смяната на доставчика, при което приемащата услуга по обработка на данни предоставя сравним в материално отношение резултат в отговор на една и съща входяща информация за споделени характеристики, предоставена на клиента съгласно договора. От доставчиците на услуги за обработка на данни може да се очаква единствено да улеснят функционалната еквивалентност на характеристиките, които се предлагат самостоятелно както от изпращащите, така и от приемащите услуги по обработка на данни. Настоящият регламент не въвежда задължение за улесняване на функционалната еквивалентност за доставчиците на услуги за обработка на данни, различни от тези, които предлагат услуги по модела за предоставяне на услуги IaaS.

- (87) Услугите за обработка на данни се използват в различни сектори и се различават по своята сложност и вид. Това е важно съображение по отношение на процеса на пренасяне на данни и сроковете. Въпреки това удължаването на преходния период поради техническа неосъществимост, за да може процесът на смяна на доставчика да приключи в определения срок, следва да се използва само в надлежно обосновани случаи. Тежестта на доказване в това отношение следва да се носи изцяло от доставчика на съответната услуга за обработка на данни. Това не засяга изключителното право на клиента еднократно да удължи преходния период за срок, който според него отговаря в по-голяма степен на собствените му цели. Клиентът може да се позове на правото на удължаване преди или по време на преходния период, като се има предвид, че договърът остава приложим по време на преходния период.
- (88) Таксите за смяна на доставчика са такси, които доставчиците на услуги за обработка на данни начисляват на клиентите за процеса на смяна на доставчика. Обичайно предназначението на тези такси е разходите, които изпращащият доставчик на услуги за обработка на данни може да понесе заради процеса на смяна, да се прехвърлят на клиента, който желае да извърши смяната. Обичайни примери за такси за смяна са разходите, свързани с транзита на данни от един доставчик на услуги за обработка на данни към друг или към локална инфраструктура за ИКТ („такси за прехвърляне на данни“), или разходите, възникнали за конкретни действия по подпомагане по време на процеса на смяна. Ненужно високите такси за прехвърляне на данни и други неоправдани такси, които не са свързани с действителните разходи за смяна, възпират извършването на смяна от клиентите, ограничават свободния поток на данни, могат да ограничат конкуренцията и да доведат до зависимост за клиентите, като намаляват стимулите за избор на различен или допълнителен доставчик на услуга. Поради това таксите за смяна на доставчика следва да бъдат отменени три години от влизането в сила на настоящия регламент. До тази дата доставчиците на услуги за обработка на данни следва да могат да налагат намалени такси за смяна на доставчика.
- (89) За да изпълни предвидените в настоящия регламент задължения, изпращащият доставчик на услуги за обработка на данни следва да може да възлага на външни изпълнители определени задачи и да плаща компенсация на третите страни. Клиентът следва да не понася разходи, произтичащи от възлагането на услуги на външни изпълнители, договорено от изпращащия доставчик на услуги за обработка на данни по време на процеса на смяна на доставчика, и тези разходи следва да се считат за необосновани, освен ако покриват работа, извършена от доставчика на услуги за обработка на данни по искане на клиента за допълнително подпомагане в рамките на процеса на смяна на доставчика, която работа е извън предвидените в настоящия регламент задължения на доставчика във връзка с неговата смяна. Нищо в настоящия регламент не възпрепятства клиента да плаща компенсация на трети страни за оказано подпомагане в процеса на миграция, нито възпрепятства страните да сключват договори за услуги за обработка на данни с фиксиран срок, включително пропорционални санкции за предсрочно прекратяване, които да обхващат предсрочното прекратяване на тези договори, в съответствие с правото на Съюза или националното право. За да се насърчи конкуренцията, постепенното отменяне на таксите, свързани със смяна на доставчиците на услуги за обработка на данни, следва конкретно да включва таксите за прехвърляне на данни, начислявани на клиент от доставчик на услуги за обработка на данни. Стандартните такси за извършване на услугата за обработка на данни сами по себе си не представляват такси за смяна на доставчика. Тези стандартни такси за извършване на услугата не подлежат на отменяне и остават приложими, докато договърът за предоставяне на съответните услуги престане да се прилага. Настоящият регламент позволява на клиента да поиска предоставянето на допълнителни услуги, които излизат извън обхвата на задълженията на доставчика за смяна съгласно настоящия регламент. Доставчикът може да извършва тези допълнителни услуги и да начислява такси за тях, когато те се извършват по искане на клиента и клиентът е дал предварителното си съгласие с цената на тези услуги.
- (90) Необходим е амбициозен и благоприятстващ иновациите регулаторен подход по отношение на оперативната съвместимост, за да се преодолее зависимостта от продавачите, което подкопава конкуренцията и разработването на нови услуги. Оперативната съвместимост между услугите за обработка на данни включва множество интерфейси и слоеве инфраструктура и софтуер и рядко се ограничава до двоично изпитване дали е постижимо или не. Вместо това изграждането на такава оперативна съвместимост е предмет на анализ на разходите и ползите, който е необходим, за да се установи дали е целесъобразно да се преследват разумно предвидими резултати. Стандартът ISO/IEC 19941:2017 е важен международен стандарт, който представлява еталон за постигането на целите на настоящия регламент, тъй като съдържа технически съображения, които изясняват сложността на този процес.

- (91) Когато доставчиците на услуги за обработка на данни са на свой ред клиенти на услуги за обработка на данни, предоставяни от трета страна доставчик, смяната на доставчика става при тях по-ефективно, но същевременно остават обвързани със задълженията по настоящия регламент спрямо услугите, предлагани от самите тях.
- (92) От доставчиците на услуги за обработка на данни следва да се изисква да предоставят цялата помощ и подкрепа в рамките на своя капацитет, съобразно съответните им задължения, необходима за успешното, ефективно и сигурно осъществяване на процеса на преминаване към услуги, предоставяни от друг доставчик на услуги за обработка на данни. Настоящият регламент не изисква от доставчиците на услуги за обработка на данни да разработват нови категории услуги за обработка на данни, включително в рамките на или въз основа на ИКТ инфраструктурата на различни доставчици на услуги за обработка на данни, за да се гарантира функционална еквивалентност в среда, различна от техните собствени системи. Изпращащият доставчик на услуги за обработка на данни няма достъп и информация за средата на приемащия доставчик на услуги за обработка на данни. Функционалната еквивалентност не следва да се разбира като задължаваша изпращащия доставчик на услуги за обработка на данни да възстанови въпросната услуга в рамките на инфраструктурата на приемащия доставчик на услуги за обработка на данни. Вместо това изпращащият доставчик на услуги за обработка на данни следва да предприеме всички разумни мерки в рамките на своите правомощия, за да улесни процеса на постигане на функционална еквивалентност чрез предоставяне на капацитет, адекватна информация, документация, техническа помощ и, когато е целесъобразно, необходимите инструменти.
- (93) От доставчиците на услуги за обработка на данни следва да се изисква също да премахват съществуващите пречки и да не налагат нови, включително за клиенти, които желаят да преминат към локална инфраструктура за ИКТ. Пречките могат, *inter alia*, да бъдат от предпазарно, пазарно, техническо, договорно или организационно естество. От доставчиците на услуги за обработка на данни следва да се изисква също да премахнат пречките пред отделянето на отделна специфична услуга от други услуги за обработка на данни, предоставяни по силата на договор, и да предоставят съответната услуга за смяна, ако липсват сериозни и установени технически пречки, които възпрепятстват такова отделяне.
- (94) По време на целия процес на смяна следва да се поддържа високо равнище на сигурност. Това означава, че изпращащият доставчик на услуги за обработка на данни следва да разшири нивото на сигурност, с което се е ангажирал при предоставянето на услугата, за да обхване всички технически договорености, за които носи отговорност по време на процеса на смяна, например мрежови връзки или физически устройства. Съществуващите права, свързани с прекратяването на договори, включително правата, въведени с Регламент (ЕС) 2016/679 и Директива (ЕС) 2019/770 на Европейския парламент и на Съвета ⁽³¹⁾, следва да не бъдат засегнати. Настоящият регламент не следва да се разбира като възпрепятстващ доставчик на услуги за обработка на данни да предоставя на клиентите нови и подобрени услуги, характеристики и функционалности или да се конкурира с други доставчици на услуги за обработка на данни на тази основа.
- (95) Информацията, която доставчиците на услуги за обработка на данни трябва да предоставят на клиента, може да подпомага стратегията за излизане на клиента. Тази информация следва да включва процедурите за инициране на смяна на услугата за обработване на данни, машинночетимите формати на данни, в които данните на ползвателя могат да бъдат експортирани, инструментите, предназначени за експортиране на данни, включително отворен интерфейс, както и информация относно съвместимостта с хармонизирани стандарти или общи спецификации, базирани на отворени спецификации за оперативна съвместимост, информация относно известните технически ограничения и ограничения, които могат да окажат въздействие върху процеса на смяна, и очакваното време, необходимо за приключване на процеса на смяна.
- (96) За да се улесни оперативната съвместимост и смяната на доставчици на услуги за обработка на данни, ползвателите и доставчиците на услуги за обработка на данни следва да обмислят използването на инструменти за прилагане и приваждане в съответствие, по-специално публикуваните от Комисията под формата на Наръчник на ЕС за изчисления в облак и Насоки относно обществените поръчки за услуги за обработка на данни. По-специално стандартните договорни клаузи са от полза, защото повишават доверието в услугите за обработка на данни, създават

⁽³¹⁾ Директива (ЕС) 2019/770 на Европейския парламент и на Съвета от 20 май 2019 г. за някои аспекти на договорите за предоставяне на цифрово съдържание и цифрови услуги (ОВ L 136, 22.5.2019 г., стр. 1).

по-балансиран отношения между ползвателите и доставчиците на услуги за обработка на данни и подобряват правната сигурност относно условията, които се прилагат за преминаване към друг доставчик на услуги за обработка на данни. В този контекст ползвателите и доставчиците на услуги за обработка на данни следва да обмислят използването на стандартни договорни клаузи или други инструменти за саморегулиране при спазването на изискванията, при условие че те са напълно съобразени с настоящия регламент, като те се разработват от съответните органи или експертни групи, създадени съгласно правото на Съюза.

- (97) С цел да се улесни смяната на услугите за обработка на данни, всички участващи страни, включително изпращащият и приемащият доставчик на услуги за обработка на данни, следва да си сътрудничат добросъвестно, за да се даде възможност за ефективен процес на смяна на доставчика и за сигурно и навременно прехвърляне на необходимите данни в широко използван машинночетим формат и чрез отворен интерфейс, като се избягват прекъсвания на услугите и се поддържа непрекъснатостта на услугите.
- (98) Услугите за обработка на данни, които се отнасят до услуги, чиито основни характеристики в голямата си част са били специално разработени в отговор на конкретни изисквания на отделен клиент, или при които всички компоненти са разработени за целите на отделен клиент, следва да бъдат освободени от някои от задълженията, приложими към смяната на услуга за обработка на данни. Това следва да не включва услугите, които доставчикът на услуги за обработка на данни предлага в големи търговски мащаби чрез каталога си за услуги. Сред задълженията на доставчика на услуги за обработка на данни е да информира надлежно потенциалните клиенти на такива услуги, преди сключването на договор, за задълженията, предвидени в настоящия регламент, които не се прилагат за съответните услуги. Нищо не възпрепятства доставчика на услуги за обработка на данни в крайна сметка да започне да предлага такива услуги в големи мащаби, като в този случай той ще трябва да спазва всички задължения, отнасящи се до смяната на доставчика, предвидени в настоящия регламент.
- (99) В съответствие с минималното изискване за разрешаване на смяната на доставчика на услуги за обработка на данни настоящият регламент има за цел също да подобри оперативната съвместимост за паралелно използване на множество услуги за обработка на данни с допълващи се функционалности. Това се отнася до ситуации, при които клиентите не прекратяват договора за преминаване към друг доставчик на услуги за обработка на данни, но при които множество услуги на различни доставчици се използват паралелно, по оперативно съвместим начин, за да се използват допълнителните функционалности на различните услуги в настройките на системата на клиента. Въпреки това се отчита фактът, че прехвърлянето на данни от един доставчик на услуги за обработка на данни към друг с цел улесняване на паралелното използване на услуги може да бъде непрекъсната дейност, за разлика от еднократното прехвърляне на данни, което се изисква като част от процеса на смяна на доставчика. Поради това доставчиците на услуги за обработка на данни следва да продължат да могат да налагат такси за прехвърлянето на данни, без да надвишават направените разходи, с цел паралелно използване след изтичането на тригодишен срок след влизането в сила на настоящия регламент. Това е важно, наред с другото, за успешното внедряване на многооблачни стратегии, които позволяват на клиентите да прилагат ориентирани към бъдещето стратегии за ИКТ и които намаляват зависимостта от отделни доставчици на услуги за обработка на данни. Улесняването на многооблачен подход за клиентите на услуги за обработка на данни може също да допринесе за повишаване на свързана с цифровите технологии оперативна устойчивост, както е признато за институциите за финансови услуги в Регламент (ЕС) 2022/2554 на Европейския парламент и на Съвета ⁽³²⁾.
- (100) Отворените спецификации за оперативна съвместимост и стандартите, разработени в съответствие с приложение II към Регламент (ЕС) № 1025/2012 на Европейския парламент и на Съвета ⁽³³⁾ в областта на оперативната съвместимост и преносимостта, се очаква да осигурят среда за изчисления в облак с множество доставчици, което е ключово изискване за отворените иновации в европейската икономика, основана на данни. Тъй като възприемането от пазара на установени стандарти в рамките на инициативата за координация на стандартизацията в облак (CSC), стартирала през 2016 г., е ограничено, е нужно Комисията да разчита и на участниците на пазара да разработят съответните отворени спецификации за оперативна съвместимост, за да не се изостава от бързия темп на технологичното развитие в този сектор. Такива отворени спецификации за оперативна съвместимост могат да бъдат

⁽³²⁾ Регламент (ЕС) 2022/2554 на Европейския парламент и на Съвета от 14 декември 2022 г. относно оперативната устойчивост на цифровите технологии във финансовия сектор и за изменение на регламенти (ЕО) № 1060/2009, (ЕС) № 648/2012, (ЕС) № 600/2014, (ЕС) № 909/2014 и (ЕС) 2016/1011 (ОВ L 333, 27.12.2022 г., стр. 1).

⁽³³⁾ Регламент (ЕС) № 1025/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2012 г. относно европейската стандартизация, за изменение на директиви 89/686/ЕИО и 93/15/ЕИО на Съвета и на директиви 94/9/ЕО, 94/25/ЕО, 95/16/ЕО, 97/23/ЕО, 98/34/ЕО, 2004/22/ЕО, 2007/23/ЕО, 2009/23/ЕО и 2009/105/ЕО на Европейския парламент и на Съвета и за отмяна на Решение 87/95/ЕИО на Съвета и на Решение № 1673/2006/ЕО на Европейския парламент и на Съвета (ОВ L 316, 14.11.2012 г., стр. 12).

приемани от Комисията под формата на общи спецификации. Освен това, когато чисто пазарните процеси не са успели да способстват за установяване на общи спецификации или стандарти, които улесняват ефективната оперативна съвместимост в облак на равнище PaaS и SaaS, Комисията следва да може, въз основа на настоящия регламент и в съответствие с Регламент (ЕС) № 1025/2012, да иска от европейските органи по стандартизация да разработят такива стандарти за конкретни видове услуги, когато такива стандарти все още не съществуват. В допълнение към това Комисията ще насърчава участниците на пазара да разработват подходящи отворени спецификации за оперативна съвместимост. След консултации със заинтересованите страни, Комисията, чрез актове за изпълнение, следва да може да налага използването на хармонизирани стандарти за оперативна съвместимост или общи спецификации за конкретни видове услуги чрез публикуване на референтните данни в централен сборник на Съюза на стандартите за оперативна съвместимост на услугите за обработка на данни. Доставчиците на услуги за обработка на данни следва да гарантират съвместимост с тези хармонизирани стандарти и общи спецификации, базирани на отворени спецификации за оперативна съвместимост, които следва да не оказват неблагоприятно въздействие върху сигурността или целостта на данните. Публикуване на референтните данни за хармонизирани стандарти за оперативна съвместимост на услугите за обработка на данни и за общите спецификации, базирани на отворените спецификации за оперативна съвместимост се извършва само ако те отговарят на критериите, определени в настоящия регламент, които имат същото значение като изискванията, предвидено в приложение II към Регламент (ЕС) № 1025/2012 и аспектите на оперативната съвместимост, определени съгласно международния стандарт ISO/IEC 19941:2017. Наред с това, при стандартизацията следва да се вземат предвид потребностите на МСП.

- (101) Трети държави могат да приемат закони, подзаконовни актове и други правни актове, с които се цели пряко прехвърляне или предоставяне на достъп на органи на публичната власт до нелични данни, намиращи се извън техните граници, включително в Съюза. Решенията на съдилища или трибунали или решенията на други съдебни или административни органи, включително правоприлагащи органи в трети държави, с които се изисква такова прехвърляне или достъп до нелични данни, следва да подлежат на изпълнение, когато се основават на международно споразумение, като договор за правна помощ, което е в сила между отправилата искането трета държава и Съюза или държава членка. В други случаи могат да възникнат ситуации, когато искане за прехвърляне или предоставяне на достъп до нелични данни, произтичащо от правото на трета държава, противоречи на задължението за защита на тези данни съгласно правото на Съюза или съгласно националното право на съответната държава членка, по-специално по отношение на защитата на основните права на физическите лица, като например правото на сигурност и правото на ефективни правни средства за защита, или основните интереси на държава членка, свързани с националната сигурност или отбрана, както и защитата на чувствителни търговски данни, включително защитата на търговски тайни и защитата на правата върху интелектуалната собственост, а също така и договорните ѝ ангажименти по отношение на поверителността в съответствие с това право. При липса на международни споразумения, уреждащи такива въпроси, прехвърлянето на нелични данни или достъпът до такива данни следва да бъдат разрешени само ако е проверено, че законодателната система на третата държава изисква посочване на основанията и пропорционалността на решението, че съдебното решение или административното решение е специфично по своя характер и че мотивираното възражение от страна на адресата подлежи на преглед от компетентен съд или правораздавателен орган на третата държава, който е оправомощен надлежно да вземе предвид съответните правни интереси на доставчика на такива данни. Когато е възможно съгласно условията на искането за достъп до данни, отправено от органа на третата държава, доставчикът на услуги за обработка на данни следва да може да информира клиента, чиито данни са обект на искането, преди да предостави достъп до тези данни, за да провери дали такъв достъп потенциално противоречи на правото на Съюза или на националното право, като например правото относно защитата на чувствителните търговски данни, включително защитата на търговските тайни и правата върху интелектуалната собственост, и договорните ангажименти по отношение на поверителността.

- (102) За да се създадат условия за изграждане на по-нататъшно доверие в данните, е важно гаранциите, осигуряващи контрол от страна на гражданите на Съюза, органите от публичния сектор и предприятията върху техните данни, да се прилагат, доколкото е възможно. Освен това правото, ценностите и стандартите на Съюза, когато става дума за, наред с другото, сигурността, защитата на данните и неприкосновеността на личния живот, както и защитата на потребителите следва да бъдат зачитани. За да се предотврати незаконният достъп на органи на публичната власт до нелични данни от страна на органите на трети държави, доставчиците на услуги за обработка на данни, предмет на настоящия регламент, като например услуги в облак и периферни услуги, следва да направят всичко възможно за възпрепятстване на достъпа до системите, в които се съхраняват нелични данни, включително, когато е приложимо, чрез криптиране на данни, чести одити, проверено спазване на съответните схеми за удостоверяване на сигурността и чрез изменение на корпоративните политики.

- (103) Стандартизацията и семантичната оперативна съвместимост следва да играят ключова роля за подсигуряване на технически решения за осигуряване на оперативна съвместимост в рамките на и между общите европейски пространства на данни, които са предназначени за конкретна цел или са специфични за конкретен сектор, или междусекторни оперативни съвместими рамки за общи стандарти и практики за споделяне или съвместно обработване на данни, *inter alia*, за разработване на нови продукти и услуги, научни изследвания или инициативи на гражданското общество. С настоящия регламент се установяват някои съществени изисквания за оперативната съвместимост. Участниците в пространства на данни, които предлагат данни или услуги за данни на други участници, които са образувания, улесняващи или участващи в споделянето на данни в рамките на общи европейски пространства на данни, включително държатели на данни, следва да спазват посочените изисквания, доколкото става въпрос за елементи под техен контрол. Спазването на тези правила може да се осигури чрез придържане към определените в настоящия регламент съществени изисквания или да се счете за изпълнено чрез спазване на хармонизирани стандарти или общи спецификации посредством презумпция за съответствие. За да се улесни постигането на съответствие с изискванията за оперативна съвместимост, е необходимо да се предвиди презумпция за съответствие на решенията за оперативна съвместимост, които отговарят на хармонизираните стандарти или на части от тях в съответствие с Регламент (ЕС) № 1025/2012, който представлява рамката по подразбиране за разработване на стандарти, предвиждащи такива презумпции. Комисията следва да направи оценка на пречките пред оперативната съвместимост и да определи приоритета на нуждите от стандартизация, като въз основа на това може да поиска от една или повече европейски организации за стандартизация, съгласно Регламент (ЕС) № 1025/2012, да изготвят хармонизирани стандарти, които да отговарят на съществените изисквания, определени в настоящия регламент. Когато такива искания не водят до хармонизирани стандарти или такива хармонизирани стандарти са недостатъчни, за да се гарантира съответствие със съществените изисквания, определени в настоящия регламент, Комисията следва да може да приема общи спецификации в съответните области, при условие че при това тя надлежно зачита ролята и функциите на организациите за стандартизация. Общи спецификации следва да бъдат приемани само като извънредно резервно решение за улесняване на спазването на съществените изисквания, определени в настоящия регламент, или когато процесът на стандартизация е блокиран или има забавяне при въвеждането на подходящи хармонизирани стандарти. Когато забавянето се дължи на техническата сложност на съответния стандарт, това следва да се вземе предвид от Комисията, преди да се обмисля въвеждането на общи спецификации. Общите спецификации следва да бъдат разработвани по открит и приобщаващ начин и да вземат предвид, когато е целесъобразно, становището на Европейския комитет за иновации в областта на данните (ЕКИОД), създаден с Регламент (ЕС) 2022/868. Освен това въз основа на специфичните нужди на различните сектори и в съответствие с правото на Съюза или националното право биха могли да се приемат общи спецификации за тези сектори. Освен това на Комисията следва да даде възможност да възлага разработването на хармонизирани стандарти за оперативна съвместимост на услугите за обработка на данни.
- (104) За да се насърчи оперативната съвместимост на инструментите за автоматично изпълнение на споразуменията за споделяне на данни, е необходимо да се определят съществени изисквания за интелигентните договори, които специалистите изготвят за други лица или интегрират в приложения, подпомагащи изпълнението на споразуменията за споделяне на данни. За да се улесни съответствието на такива интелигентни договори с тези съществени изисквания, е необходимо да се предвиди презумпция за съответствие за интелигентните договори, които отговарят на хармонизираните стандарти или на части от тях в съответствие с Регламент (ЕС) № 1025/2012. Понятието „интелигентен договор“ в настоящия регламент е технологично неутрално. Интелигентните договори могат например да бъдат свързани с електронен регистър. Съществените изисквания следва да се прилагат само за продавачите на интелигентни договори, но не и когато те разработват интелигентни договори в рамките на фирмата само за вътрешно ползване. Същественото изискване да се гарантира, че интелигентните договори могат да бъдат прекъсвани и прекратявани, предполага взаимно съгласие на страните по споразумението за обмен на данни. Приложимостта на имащите отношение правила на гражданското право, договорното право и правото за защита на потребителите към споразуменията за обмен на данни остава или следва да остане незасегната от използването на интелигентни договори за автоматичното изпълнение на тези споразумения.
- (105) За да докаже, че изпълнява съществените изисквания на настоящия регламент, продавачът на интелигентен договор или, при липса на такъв, лицето, чиято търговска, стопанска или професионална дейност включва въвеждането на интелигентни договори за други лица в контекста на изпълнението на споразумение или на част от споразумение за предоставяне на данни в контекста на настоящия регламент, следва да извърши оценка на съответствието и да издаде ЕС декларация за съответствие. По отношение на тази оценка на съответствието следва да се прилагат общите принципи, установени в Регламент (ЕО) № 765/2008 на Европейския парламент и на Съвета ⁽³⁴⁾ и в Решение (ЕО) № 768/2008 на Европейския парламент и на Съвета ⁽³⁵⁾.

⁽³⁴⁾ Регламент (ЕО) № 765/2008 на Европейския парламент и на Съвета от 9 юли 2008 г. за определяне на изискванията за акредитация и за отмяна на Регламент (ЕИО) № 339/93 (ОВ L 218, 13.8.2008 г., стр. 30).

⁽³⁵⁾ Решение № 768/2008/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 9 юли 2008 г. относно обща рамка за предлагането на пазара на продукти и за отмяна на Директива 93/465/ЕИО на Съвета (ОВ L 218, 13.8.2008 г., стр. 82).

- (106) Освен задължението за професионалните разработчици на интелигентни договори да спазват съществените изисквания, важно е също така да се насърчават участниците в пространствата на данни, които предлагат данни или услуги, основани на данни, на други участници в рамките на общите европейски пространства на данни и между тях, да подкрепят оперативната съвместимост на инструментите за споделяне на данни, включително интелигентните договори.
- (107) С цел да се гарантира прилагането и осигуряването на спазването на настоящия регламент, държавите членки следва да определят един или повече компетентни органи. Ако държава членка определи повече от един компетентен орган, тя следва също така да определи измежду тях координатор за данните. Компетентните органи следва да си сътрудничат помежду си. Чрез упражняването на правомощията си за разследване в съответствие с приложимите национални процедури компетентните органи следва да могат да търсят и получават информация, по-специално във връзка с дейностите на образуванията в рамките на тяхната компетентност и, включително в контекста на съвместни разследвания, при надлежно отчитане на факта, че мерките за надзор и правоприлагане по отношение на образувание, попадащо в компетентността на друга държава членка, следва да се приемат от компетентния орган на тази друга държава членка, когато е приложимо, в съответствие с процедурите, свързани с трансграничното сътрудничество. Компетентните органи следва да си оказват съвременна помощ, по-специално когато компетентен орган в държава членка разполага с информация от значение за дадено разследване, провеждано от компетентните органи в други държави членки, или е в състояние да събере такава информация, до която компетентните органи в държавата членка, в която е установено образуванието, нямат достъп. Компетентните органи и координаторите за данните следва да бъдат посочени в публичен регистър, поддържан от Комисията. Координаторът за данните може да бъде допълнително средство за улесняване на сътрудничеството в трансгранични ситуации, както когато компетентен орган от дадена държава членка не знае към кой орган следва да се обърне в държавата членка на координатора за данните, например когато случаят е свързан с повече от един компетентен орган или сектор. Координаторът за данните следва да действа, наред с другото, като единно звено за контакт по всички въпроси, свързани с прилагането на настоящия регламент. Когато не е определен координатор за данните, компетентният орган следва да поеме задачите, възложени на координатора за данните съгласно настоящия регламент. Органите, отговарящи за надзора по спазването на правото в областта на защитата на данните, и компетентните органи, определени съгласно правото на Съюза или националното право, следва да носят отговорност за прилагането на настоящия регламент в своите области на компетентност. За да се избегнат конфликти на интереси, компетентните органи, отговарящи за прилагането и осигуряването на спазването на настоящия регламент в областта на предоставянето на данни вследствие на искане, основано на извънредна необходимост, не следва да се ползват от правото да отправят такива искания.
- (108) За да упражняват правата си съгласно настоящия регламент, физическите и юридическите лица следва да имат право да търсят правна защита за нарушения на правата им съгласно настоящия регламент чрез подаване на жалби. Координаторът за данните следва, при поискване, да предоставя цялата необходима информация на физическите и юридическите лица за подаване на техните жалби до съответния компетентен орган. Тези органи следва да бъдат задължени да си сътрудничат, за да се гарантира, че жалбите се обработват по подходящ начин и решенията по тях се вземат ефективно и своевременно. За да се използва механизмът на мрежата за сътрудничество в областта на защитата на потребителите и да се даде възможност за представителни искиове, с настоящия регламент се изменят приложенията към Регламент (ЕС) 2017/2394⁽³⁶⁾ на Европейския парламент и на Съвета и Директива (ЕС) 2020/1828⁽³⁷⁾ на Европейския парламент и на Съвета.
- (109) Компетентните органи следва да гарантират, че нарушенията на задълженията, предвидени в настоящия регламент, се санкционират. Такива санкции могат да включват финансови санкции, предупреждения, порицания или заповеди за привеждане на търговските практики в съответствие със задълженията, наложени с настоящия регламент. Санкциите, установени от държавите членки, следва да бъдат ефективни, пропорционални и възпиращи и следва да вземат предвид препоръките на ЕКИОД, като по този начин допринасят за постигането на възможно най-висока степен на съгласуваност при установяването и прилагането на санкциите. Когато е целесъобразно, компетентните органи следва да използват временни мерки за ограничаване на последиците от предполагаемо нарушение, докато тече разследването на това нарушение. При това те следва да вземат предвид наред с другото естеството, тежестта, мащаба

⁽³⁶⁾ Регламент (ЕС) 2017/2394 на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2017 г. относно сътрудничеството между националните органи, отговорни за прилагането на законодателството за защита на потребителите, и за отмяна на Регламент (ЕО) № 2006/2004 (ОВ L 345, 27.12.2017 г., стр. 1).

⁽³⁷⁾ Директива (ЕС) 2020/1828 на Европейския парламент и на Съвета от 25 ноември 2020 г. относно представителни искиове за защита на колективните интереси на потребителите и за отмяна на Директива 2009/22/ЕО (ОВ L 409, 4.12.2020 г., стр. 1).

и продължителността на нарушението с оглед на съответния обществен интерес, обхвата и вида на извършваните дейности, както и икономическите възможности на извършителя на нарушението. Те следва да вземат предвид и дали извършителят на нарушението системно или периодично не изпълнява задълженията си по настоящия регламент. За да се гарантира спазването на принципа *ne bis in idem*, и по-специално за да се избегне налагането на повече от едно наказание за едно и също нарушение на задълженията, установени с настоящия регламент, държавата членка, която възнамерява да упражни своята компетентност по отношение на извършител на нарушение, който не е установен в Съюза и не е определил свой законен представител в Съюза, следва без неоснователно забавяне да информира всички координатори на данни, както и Комисията.

- (110) ЕКИОД, следва да съветва и подпомага Комисията при координирането на националните практики и политики по темите, обхванати от настоящия регламент, както и при постигането на неговите цели във връзка с техническата стандартизация с цел повишаване на оперативната съвместимост. Той следва също така да играе ключова роля за улесняване на всеобхватните дискусии между компетентните органи относно прилагането и осигуряването на спазването на настоящия регламент. Този обмен на информация има за цел да увеличи ефективния достъп до правосъдие, както и правоприлагането и съдебното сътрудничество в целия Съюз. Наред с други функции, компетентните органи следва да използват ЕКИОД като платформа за оценка, координация и приемане на препоръки относно определянето на санкции за нарушения на настоящия регламент. Комитетът следва да дава възможност на компетентните органи, със съдействието на Комисията, да координират оптималния подход за определяне и налагане на такива санкции. Този подход предотвратява разпокъсаността, като същевременно позволява гъвкавост на държавите членки, и следва да доведе до ефективни препоръки, които подкрепят последователното прилагане на настоящия регламент. ЕКИОД следва също така да има консултативна роля в процесите на стандартизация и приемането на общи спецификации чрез актове за изпълнение, при приемането на делегирани актове за създаване на механизъм за наблюдение на таксите за смяна на доставчика, налагани от доставчиците на услуги за обработка на данни, и при допълнителното уточняване на съществените изисквания за оперативната съвместимост на данните, на механизмите и услугите за споделяне на данни, както и на общите европейски пространства на данни. Той следва също така да съветва и подпомага Комисията при приемането на насоките за определяне на спецификации за оперативна съвместимост за функционирането на общите европейски пространства на данни.
- (111) За да помогне на предприятията да изготвят и договарят договори, Комисията следва да разработи и препоръча необвързващи образци на договорни клаузи за договорите за споделяне на данни между предприятия, като при необходимост се вземат предвид условията в конкретни сектори и съществуващите практики с механизми за доброволно споделяне на данни. Тези образци на договорни клаузи следва да бъдат преди всичко практически инструмент, който да помогне по-специално на МСП да сключват договори. Ако се използват широко и цялостно, тези образци на договорни клаузи се очаква също така да окажат положително въздействие върху изготвянето на договорите относно достъпа до данни и използването на данни и по този начин да доведат в по-широк план до по-справедливи договорни отношения при достъпа и споделянето на данни.
- (112) За да се премахне рискът държателите на данни в бази данни, получени или генерирани чрез физически компоненти (например датчици) на свързан продукт и свързана услуга, или други машинно генерирани данни, да се позоват на правото *sui generis* съгласно член 7 от Директива 96/9/ЕО и по този начин да възпрепятстват по-специално ефективното упражняване на правото на ползвателите на достъп и използване на данни и правото на споделяне на данни с трети страни съгласно настоящия регламент, следва да се поясни, че правото *sui generis* не се прилага за такива бази данни. Това не засяга възможното прилагане на правото *sui generis* съгласно член 7 от Директива 96/9/ЕО за бази данни, съдържащи данни, които попадат извън обхвата на настоящия регламент, при условие че са изпълнени изискванията за защита съгласно параграф 1 от посочения член.
- (113) За да се вземат предвид техническите аспекти на услугите за обработка на данни, на Комисията следва да бъде делегирано правомощието да приема актове в съответствие с член 290 от ДФЕС за допълване на настоящия регламент с цел въвеждане на механизъм за наблюдение на таксите за смяна на доставчика, налагани на пазара от доставчиците на услуги за обработка на данни, както и за допълнително уточняване на съществените изисквания относно оперативната съвместимост, приложими за участниците в пространства за данни, които предлагат данни или услуги за данни на други участници. От особена важност е по време на подготвителната си работа Комисията да

проведе подходящи консултации, включително на експертно равнище, и тези консултации да бъдат проведени в съответствие с принципите, заложи в Междунституционалното споразумение от 13 април 2016 г. за по-добро законотворчество ⁽³⁸⁾. По-специално, с цел осигуряване на равно участие при подготовката на делегираните актове, Европейският парламент и Съветът получават всички документи едновременно с експертите от държавите членки, като техните експерти получават систематично достъп до заседанията на експертните групи на Комисията, занимаващи се с подготовката на делегираните актове.

- (114) С цел да се гарантират еднакви условия за изпълнението на настоящия регламент, на Комисията следва да бъдат предоставени изпълнителни правомощия с оглед на приемането на общи спецификации за гарантиране на оперативната съвместимост на данните, на механизмите и услугите за споделяне на данни, както и на общите европейски пространства на данни, общи спецификации за оперативната съвместимост на услугите за обработка на данни и общи спецификации за оперативната съвместимост на интелигентните договори. На Комисията следва също така да бъдат предоставени изпълнителни правомощия с цел публикуването на референтните данни на хармонизирани стандарти и общи спецификации за оперативната съвместимост на услугите за обработка на данни в централен сборник на Съюза на стандартите за оперативна съвместимост на услугите за обработка на данни. Тези правомощия следва да бъдат упражнявани в съответствие с Регламент (ЕС) № 182/2011 на Европейския парламент и на Съвета ⁽³⁹⁾.
- (115) Настоящият регламент следва да не засяга правилата, отнасящи се до нуждите, които са специфични за отделни сектори или области от обществен интерес. Тези правила могат да включват допълнителни изисквания относно техническите аспекти на достъпа до данни, като например интерфейсите за достъп до данни или начина, по който може да се предоставя достъп до данни, например директно от продукта или чрез посреднически услуги за данни. Тези правила могат също така да включват ограничения на правата на държателите на данни за достъп или използване на данни на ползвателите или други аспекти, различни от достъпа и използването на данни, като например аспекти на управлението или изисквания за сигурност, в т.ч. изисквания за киберсигурност. Настоящият регламент следва също така да не засяга по-специфичните правила в контекста на разработването на общи европейски пространства на данни, нито, при спазване на изключенията, предвидени в настоящия регламент, правото на Съюза и националното право, предвиждащи достъп до данни и разрешаване на използването им за научноизследователски цели.
- (116) Настоящият регламент следва да не засяга прилагането на правилата за конкуренцията, и по-специално членове 101 и 102 от ДФЕС. Мерките, предвидени в настоящия регламент, следва да не се използват за ограничаване на конкуренцията по начин, който противоречи на ДФЕС.
- (117) За да се даде възможност на субектите, попадащи в обхвата на настоящия регламент, да се адаптират към новите правила, установени в него, и за да бъдат направени необходимите технически договорености, тези правила следва да се прилагат от 12 септември 2025 г.
- (118) Европейският надзорен орган по защита на данните и Европейският комитет по защита на данните бяха консултирани в съответствие с член 42, параграфи 1 и 2 от Регламент (ЕС) 2018/1725 и представиха своето становище на 4 май 2022 г.
- (119) Доколкото целите на настоящия регламент, а именно да се осигури справедливост при разпределението на получената от данните стойност между участниците в основаната на данни икономика и да се укрепят справедливият достъп до данните и тяхното използване с цел да се допринесе за изграждането на истински вътрешен пазар за данни, не могат да бъдат постигнати в достатъчна степен от държавите членки, а поради обхвата или последиците от действието и поради трансграничното използване на данните могат да бъдат по-добре постигнати на равнището на Съюза, Съюзът може да приеме мерки в съответствие с принципа на субсидиарност, уреден в член 5 от Договора за Европейския съюз. В съответствие с принципа на пропорционалност, уреден в същия член, настоящият регламент не надхвърля необходимото за постигането на тези цели,

⁽³⁸⁾ ОВ L 123, 12.5.2016 г., стр. 1.

⁽³⁹⁾ Регламент (ЕС) № 182/2011 на Европейския парламент и на Съвета от 16 февруари 2011 г. за установяване на общите правила и принципи относно реда и условията за контрол от страна на държавите членки върху упражняването на изпълнителните правомощия от страна на Комисията (ОВ L 55, 28.2.2011 г., стр. 13).

ПРИЕХА НАСТОЯЩИЯ РЕГЛАМЕНТ:

ГЛАВА I

ОБЩИ РАЗПОРЕДБИ

Член 1

Предмет и обхват

1. С настоящия регламент се установяват хармонизирани правила, *inter alia*, за:
 - a) предоставянето на данни от продукт и от свързана услуга на ползвателя на свързания продукт или свързана услуга;
 - б) предоставянето на данни от държателите на данни на получателите на данни;
 - в) предоставянето на данни от държателите на данни на органите от публичния сектор, на Комисията, Европейската централна банка и органите на Съюза, когато е налице извънредна необходимост от тези данни, за изпълнението на конкретна задача от обществен интерес;
 - г) улесняването на смяната на услуги за обработка на данни;
 - д) въвеждането на предпазни мерки срещу незаконен достъп на трети страни до нелични данни; и
 - е) разработването на стандарти за оперативна съвместимост на данните, до които ще бъде осъществяван достъп и които ще се прехвърлят и използват.
2. Настоящият регламент обхваща лични и нелични данни, включително следните видове данни в следните случаи:
 - a) глава II се прилага за данни, с изключение на съдържание, отнасящи се до функционирането, използването и средата на свързани продукти и свързани услуги;
 - б) глава III се прилага за всички данни от частния сектор, които са предмет на законово установени задължения за споделяне на данни;
 - в) глава IV се прилага за всички данни от частния сектор, до които е осъществен достъп и които се използват въз основа на договор между предприятия;
 - г) глава V се прилага за всички данни от частния сектор с акцент върху нелични данни;
 - д) глава VI се прилага за всички данни и услуги, обработвани от доставчици на услуги за обработка на данни;
 - е) глава VII се прилага за всички нелични данни, съхранявани в Съюза от доставчици на услуги за обработка на данни.
3. Настоящият регламент се прилага по отношение на:
 - a) производителите на свързани продукти, пуснати на пазара в Съюза, и доставчиците на свързани услуги, независимо от мястото на установяване на тези производители и доставчици;
 - б) ползвателите в Съюза на свързани продукти или свързани услуги, посочени в буква а);
 - в) държателите на данни, независимо от мястото им на установяване, които предоставят данни на получатели на данни в Съюза;
 - г) получателите на данни в Съюза, на които се предоставят данни;

- д) органите от публичния сектор, Комисията, Европейската централна банка и органите на Съюза, които отправят искане до държателите на данни да предоставят данни, когато е налице извънредна необходимост от тези данни за изпълнението на конкретна задача от обществен интерес, както и държателите на данни, които предоставят тези данни в отговор на такова искане;
- е) доставчиците на услуги за обработка на данни, независимо от мястото им на установяване, които предоставят такива услуги на клиенти в Съюза;
- ж) участниците в пространства на данни и продавачите на приложения, използващи интелигентни договори, и лицата, чиято търговска, стопанска или професионална дейност включва въвеждането на интелигентни договори за други лица в контекста на изпълнението на споразумение.

4. Когато в настоящия регламент се упоменават свързани продукти или свързани услуги, тези упоменавания се разбират и като включващи виртуалните асистенти, доколкото те взаимодействат със свързан продукт или свързана услуга.

5. Настоящият регламент не засяга правото на Съюза и националното право в областта на защитата на личните данни, неприкосновеността на личния живот и поверителността на съобщенията, както и на целостта на крайното оборудване, което се прилага за личните данни, обработвани във връзка с правата и задълженията, предвидени в него, и по-специално регламенти (ЕС) 2016/679 и (ЕС) 2018/1725 и Директива 2002/58/ЕО, включително правомощията и компетенциите на надзорните органи и правата на субектите на данни. Доколкото ползвателите са субекти на данни, правата, предвидени в глава II от настоящия регламент, допълват правата на достъп на субектите на данните и правата на преносимост на данните съгласно членове 15 и 20 от Регламент (ЕС) 2016/679. В случай на състъпване между настоящия регламент и правото на Съюза в областта на защитата на личните данни или неприкосновеността на личния живот или националното законодателство, прието в съответствие с посоченото право на Съюза, предимство има съответното право на Съюза или национално право в областта на защитата на личните данни или неприкосновеността на личния живот.

6. Настоящият регламент не се прилага по отношение на доброволните договорености за обмен на данни между частни и публични образувания, по-специално доброволните договорености за споделяне на данни, нито ги възпрепятства.

Настоящият регламент не засяга правните актове на Съюза или националните правни актове, които уреждат споделянето, достъпа до и използването на данни за целите на предотвратяването, разследването, разкриването или наказателното преследване на престъпления или изпълнението на наказания, или за митнически и данъчни цели, и по-специално регламенти (ЕС) 2021/784, (ЕС) 2022/2065 и (ЕС) 2023/1543 и Директива (ЕС) 2023/1544, нито международното сътрудничество в тази област. Настоящият регламент не се прилага по отношение на събирането, споделянето, достъпа до или използването на данни съгласно Регламент (ЕС) 2015/847 и Директива (ЕС) 2015/849. Настоящият регламент не се прилага за областите, които попадат извън обхвата на правото на Съюза, и във всеки случай не засяга компетентността на държавите членки по отношение на обществената сигурност, отбраната или националната сигурност, независимо от вида на образуването, на което държавите членки са възложили да изпълнява задачи във връзка с тези компетентности, нито правомощието им да препазват други съществени функции на държавата, включително да осигуряват нейната териториална цялост и поддържането на законността и обществения ред. Настоящият регламент не засяга компетентностите на държавите членки по отношение на митническата и данъчната администрация или здравето и безопасността на гражданите.

7. Настоящият регламент допълва подхода за саморегулиране на Регламент (ЕС) 2018/1807 като добавя общоприложими задължения относно смяната на услуги в облак.

8. Настоящият регламент не засяга правните актове на Съюза и националните правни актове, които уреждат защитата на правата на интелектуална собственост, и по-специално директиви 2001/29/ЕО, 2004/48/ЕО и (ЕС) 2019/790.

9. Настоящият регламент допълва и не засяга правото на Съюза, което има за цел да насърчава интересите на потребителите и да гарантира високо равнище на защита на потребителите и да защитава тяхното здраве, безопасност и икономически интереси, и по-специално директиви 93/13/ЕО, 2005/29/ЕО и 2011/83/ЕС.

10. Настоящият регламент не изключва сключването на доброволни законни договори за споделяне на данни, включително договори, сключвани на реципрочна основа, които отговарят на изискванията, предвидени в настоящия регламент.

Член 2

Определения

За целите на настоящия регламент се прилагат следните определения:

- 1) „данни“ означава всяко цифрово представяне на актове, факти или информация, както и всяка съвкупност от такива актове, факти или информация, включително под формата на звукозапис, видеозапис или аудио-визуален запис;
- 2) „метаданни“ означава структурирано описание на съдържанието или използването на данните, което улеснява намирането или използването на тези данни;
- 3) „лични данни“ означава лични данни съгласно определението в член 4, точка 1 от Регламент (ЕС) 2016/679;
- 4) „нелични данни“ означава данни, които не са лични данни;
- 5) „свързан продукт“ означава вещь, която придобива, генерира или събира данни, отнасящи се до нейното използване или нейната среда, и която е в състояние да предава данни от продукта чрез електронна съобщителна услуга, физическа връзка или достъп от самото устройство, и чиято основна функция не е съхраняването, обработката или предаването на данни от името на друго лице, различно от ползвателя;
- 6) „свързана услуга“ означава цифрова услуга, различна от електронна съобщителна услуга, включително софтуер, която е свързана с продукта към момента на покупката, вземането под наем или закупуването на лизинг по такъв начин, че липсата ѝ би попречила на свързания продукт да изпълнява една или повече от своите функции, или която впоследствие е свързана с продукта от производителя или от трета страна с цел добавяне, актуализиране или адаптиране на функциите на свързания продукт;
- 7) „обработка“ означава всяка операция или съвкупност от операции, извършвани спрямо данни или набори от данни чрез автоматични или неавтоматични средства, като събиране, записване, организиране, структуриране, съхранение, адаптиране или промяна, извличане, консултиране, употреба, разкриване чрез предаване, разпространяване или друг начин, по който данните стават достъпни, подреждане или комбинирани, ограничаване, изтриване или унищожаване;
- 8) „услуга за обработка на данни“ означава цифрова услуга, предоставяна на клиент, даваща възможност за повсеместен мрежови достъп при поискване до споделен набор от подлежащи на конфигуриране, променливи по мащаб и еластични изчислителни ресурси с централизиран, разпределен или силно разпределен характер, които могат да се предоставят и използват по бърз начин с минимални управленски усилия или с минимално взаимодействие с доставчика на услуги;
- 9) „същия(т) вид услуги“ означава набор от услуги за обработка на данни, които имат една и съща основна цел, един и същ модел на услуга за обработка на данни и едни и същи основни функционални възможности;
- 10) „посредническа услуга за данни“ означава посредническа услуга за данни съгласно определението в член 2, точка 11 от Регламент (ЕС) 2022/868;
- 11) „субект на данни“ означава субект на данни, както е посочен в член 4, точка 1 от Регламент (ЕС) 2016/679;
- 12) „ползвател“ означава физическо или юридическо лице, което притежава свързан продукт или на което по договор са прехвърлени временни права за използване на този свързан продукт, или което получава свързани услуги;
- 13) „държател на данни“ означава физическо или юридическо лице, което в съответствие с настоящия регламент, приложимото право на Съюза или националното законодателство, прието съгласно правото на Съюза, има правото или задължението да използва и предоставя данни, включително, когато е постигнато договорно съгласие, данни от продукти или от свързани услуги, които лицето е извлякло или генерирало при предоставянето на свързана услуга;

- 14) „получател на данни“ означава физическо или юридическо лице, действащо за цели, свързани с неговата търговска или стопанска дейност, занаят или професия, различно от ползвателя на свързан продукт или свързана услуга, на което държателят на данни предоставя данни, включително трета страна по искане от ползвателя до държателя на данни или в съответствие с правно задължение, произтичащо от правото на Съюза или от национално законодателство, прието в съответствие с правото на Съюза;
- 15) „данни от продукта“ означава данни, генерирани от използването на свързан продукт, които производителят е проектирал да могат да бъдат извлечени чрез електронна съобщителна услуга, физическа връзка или достъп от самото устройство от ползвател, държател на данни или трета страна, включително, когато е приложимо, от производителя;
- 16) „данни от свързана услуга“ означава данни, представляващи цифровизацията на действията на ползвателя или на събитията, свързани със свързания продукт, записани умишлено от ползвателя или генерирани като страничен продукт от действието на ползвателя по време на предоставянето на свързана услуга от доставчика;
- 17) „леснодостъпни данни“ означава данни от продукт и данни от свързана услуга, които държателят на данни получава законно или може да получи законно от свързания продукт или свързаната услуга, без непропорционално големи усилия, излизащи извън рамките на обикновено действие;
- 18) „търговска тайна“ означава търговска тайна съгласно определението в член 2, точка 1 от Директива (ЕС) 2016/943;
- 19) „притежател на търговска тайна“ означава притежател на търговска тайна съгласно определението в член 2, точка 2 от Директива (ЕС) 2016/943;
- 20) „профилиране“ означава профилиране съгласно определението в член 4, точка 4 от Регламент (ЕС) 2016/679;
- 21) „предоставяне на пазара“ означава всяка доставка на свързан продукт с цел разпространяване, потребление или използване на пазара на Съюза в процеса на търговска дейност, срещу заплащане или безплатно;
- 22) „пускане на пазара“ означава първото предоставяне на свързан продукт на пазара на Съюза;
- 23) „потребител“ означава всяко физическо лице, което извършва дейност за цели извън търговската или стопанската дейност, занаята или професията на това лице;
- 24) „предприятие“ означава физическо или юридическо лице, което във връзка с договори и практики, попадащи в обхвата на настоящия регламент, действа за цели, свързани с неговата търговска или стопанска дейност, занятие или професия;
- 25) „малко предприятие“ означава малко предприятие съгласно определението в член 2, параграф 2 от приложението към Препоръка 2003/361/ЕО;
- 26) „микроредприятие“ означава микроредприятие съгласно определението в член 2, параграф 3 от приложението към Препоръка 2003/361/ЕО;
- 27) „органи на Съюза“ означава органите, службите и агенциите на Съюза, създадени с или съгласно актове, приети въз основа на Договора за Европейския съюз, ДФЕС или Договора за създаване на Европейската общност за атомна енергия;
- 28) „орган от публичния сектор“ означава националните, регионалните или местните органи на държавите членки и публичноправните образувания на държавите членки или сдруженията, сформирани от един или повече такива органи или от едно или повече такива публичноправни образувания;
- 29) „общественозначима извънредна ситуация“ означава ограничена във времето извънредна ситуация, като например извънредна ситуация в областта на общественото здраве, извънредна ситуация в резултат на природни бедствия, голямо антропогенно бедствие, включително значителен инцидент в областта на киберсигурността, която засяга неблагоприятно населението на Съюза или на цяла държава членка или на част от нея, с риск от сериозни и трайни последици за условията на живот или икономическата стабилност, финансовата стабилност или значително и непосредствено влошаване на икономическите активи в Съюза или в съответната държава членка, и която е установена или официално обявена в съответствие с имащите отношение процедури, предвидени в правото на Съюза или националното право;

- 30) „клиент“ означава физическо или юридическо лице, което е встъпило в договорни отношения с доставчик на услуги за обработка на данни с цел използване на една или повече услуги за обработка на данни;
- 31) „виртуални асистенти“ означава софтуер, който може да обработва искания, задачи или въпроси, включително такива, които са зададени в звукова форма, в писмена форма, чрез жестове или чрез движения, и който, въз основа на тези искания, задачи или въпроси осигурява достъп до други услуги или контролира функциите на свързани продукти;
- 32) „цифрови активи“ означава елементи в цифрова форма, включително приложения, които клиентът има право да използва, независимо от договорните отношения с услугата за обработка на данни, която възнамерява да смени;
- 33) „локална инфраструктура за ИКТ“ означава ИКТ инфраструктура и изчислителни ресурси, притежавани, наети или закупени на лизинг от клиента, които са разположени в центъра за данни на самия клиент и се управляват от клиента или от трето лице;
- 34) „смяна на доставчика“ означава процес, включващ изпращане доставчик на услуги за обработка на данни, клиент на услуга за обработка на данни и, когато е приложимо, приемащ доставчик на услуги за обработка на данни, при който клиентът на услуга за обработка на данни преминава от използване на една услуга за обработка на данни към използване на друга услуга за обработка на данни от същия вид услуги, или на друга услуга, предлагана от друг доставчик на услуги за обработка на данни, или към локална инфраструктура за ИКТ, включително чрез извличане, преобразуване и качване на данните;
- 35) „такси за прехвърляне на данни“ означава таксите за прехвърляне на данни, начислявани на клиентите за извличането на техните данни чрез мрежата от ИКТ инфраструктурата на доставчик на услуги за обработка на данни и прехвърлянето им към системата на друг доставчик или към локална инфраструктура за ИКТ;
- 36) „такси за смяна на доставчика“ означава такси, различни от стандартните такси за услуги или от санкциите за предсрочно прекратяване, налагани на клиента от доставчик на услуги за обработка на данни за действията, изисквани съгласно настоящия регламент за преминаване към системата на друг доставчик или към локална инфраструктура за ИКТ, включително такси за прехвърляне на данни;
- 37) „функционална еквивалентност“ означава възстановяването, въз основа на данните на клиента, които могат да бъдат експортирани, и на цифрови активи, на минимално ниво на функционалност в средата на нова услуга за обработка на данни от същия вид услуги след процеса на смяна на доставчика, при което приемащата услуга по обработване на данни предоставя сравним по съществото си резултат в отговор на една и съща входяща информация за споделена функционалност, предоставена на клиента съгласно договора;
- 38) „данни, които могат да бъдат експортирани“, за целите на членове 23 – 31 и член 35, означава входните и изходните данни, включително метаданните, пряко или непряко генерирани или съвместно генерирани от използването на услугата за обработка на данни от клиента, с изключение на всякакви активи или данни, защитени с права на интелектуална собственост или данни, които съставляват търговска тайна, принадлежащи на доставчици на услуги за обработка на данни или на трети страни;
- 39) „интелигентен договор“ означава компютърна програма, използвана за автоматизирано изпълнение на споразумение или на част от него, която си служи с последователност от електронни записи на данни и гарантира тяхната цялост и точността на хронологичната им подредба;
- 40) „оперативна съвместимост“ означава способността на две или повече пространства на данни или комуникационни мрежи, системи, свързани продукти, приложения, услуги за обработка на данни или компоненти да обменят и използват данни, за да изпълняват своите функции;
- 41) „отворена спецификация за оперативна съвместимост“ означава техническа спецификация в областта на информационните и комуникационните технологии, която е ориентирана към резултатност и към постигане на оперативна съвместимост между услуги за обработка на данни;

- 42) „обща спецификация“ означава документ, който не е стандарт и който съдържа технически решения, даващи възможност да се постигне съответствие с определени изисквания и задължения, установени с настоящия регламент;
- 43) „хармонизиран стандарт“ означава хармонизиран стандарт съгласно определението в член 2, точка 1, буква в) от Регламент (ЕС) № 1025/2012.

ГЛАВА II

СПОДЕЛЯНЕ НА ДАННИ МЕЖДУ ПРЕДПРИЯТИЯ И ПОТРЕБИТЕЛИ И МЕЖДУ ПРЕДПРИЯТИЯ

Член 3

Задължение за осигуряване на достъп на ползвателя до данни от продукти и от свързани услуги

1. Свързаните продукти се проектират и произвеждат, а свързаните услуги се проектират и предоставят по такъв начин, че данните от продуктите и данните от свързаните услуги, включително съответните метаданни, необходими за тълкуването и използването на посочените данни, по подразбиране да са лесно, сигурно, безплатно, в изчерпателен, структуриран, широко използван и машинночитим формат, и пряко достъпни за ползвателя.
2. Преди сключването на договор за покупка, наем или лизинг на свързан продукт продавачът, наемодателят или лизингодателят, който може да бъде производителът, предоставя на ползвателя по ясен и разбираем начин най-малко следната информация:
 - а) вида, формата и приблизителния обем на данните, които свързаният продукт е в състояние да генерира;
 - б) дали свързаният продукт е в състояние да генерира данни непрекъснато и в реално време;
 - в) дали свързаният продукт е в състояние да съхранява данни на устройство или на отдалечен сървър, включително, когато е приложимо, предвидената продължителност на съхранение;
 - г) как ползвателят може да получи достъп, да извлече или, когато е нужно, да изтрие данните, включително техническите средства за това, както и условията за тяхното използване и качеството на услугата.
3. Преди сключването на договор за предоставяне на свързана услуга, доставчикът на тази свързана услуга предоставя на ползвателя по ясен и разбираем начин най-малко следната информация:
 - а) естеството, приблизителният обем и честотата на събиране на данни от продукта, които потенциалният държател на данните се очаква да получи, и, когато е относимо, процедурата, чрез която ползвателят може да получи достъп до тези данни или да ги извлече, включително установените от потенциалния държател на данните правила за съхранение и срока на запазване на данните;
 - б) естеството и приблизителният обем на данни от свързани услуги, които ще бъдат генерирани, както и процедурата, чрез която ползвателят може да получи достъп до тези данни или да ги извлече, включително установените от потенциалния държател на данни правила за съхранение и срока на запазване на данните;
 - в) дали потенциалният държател на данните очаква да използва леснодостъпните данни сам, както и целите, за които тези данни ще бъдат използвани, и дали възнамерява да позволи на една или повече трети страни да използват данните за цели, договорени с ползвателя;
 - г) самоличността на потенциалния държател на данните, като например търговското му наименование и географския адрес, на който е установен, и когато е приложимо, на други страни, обработващи данни;
 - д) средствата за комуникация, които позволяват бързо да се установи контакт с потенциалния държател на данните и да се общува ефективно с него;
 - е) как ползвателят може да поиска данните да бъдат споделени с трета страна и, когато е приложимо, да преустанови споделянето на данни;

- ж) правото на ползвателя да подаде до компетентния орган, определен съгласно член 37, жалба, като твърди, че е извършено нарушение на някоя от разпоредбите на настоящата глава;
- з) дали потенциален държател на данни е притежателят на търговските тайни, съдържащи се в данните, които са достъпни от свързания продукт или които се генерират по време на предоставянето на свързана услуга, а когато потенциалният държател на данни не е притежателят на търговските тайни — самоличността на притежателя на търговските тайни;
- и) срокът на договора между ползвателя и потенциалния държател на данните, както и процедурата за прекратяване на такъв договор.

Член 4

Права и задължения на ползвателите и държателите на данни по отношение на достъпа, използването и предоставянето на данни от продукти и от свързани услуги

1. Когато ползвателят няма пряк достъп до данните от свързания продукт или от свързаните услуги, държателите на данните му предоставят леснодостъпните данни, както и съответните метаданни, необходими за тълкуването и използването на тези данни, без неоснователно забавяне, със същото качество, каквото се предоставя на държателя на данните, лесно, сигурно, безплатно, в изчерпателен, структуриран, широко използван и машинночетим формат и, когато е относимо и технически осъществимо, непрекъснато и в реално време. Това се извършва въз основа на обикновено искане чрез електронни средства, когато е технически осъществимо.
2. Ползвателите и държателите на данните могат чрез договор да ограничат или забранят достъпа, използването или по-нататъшното споделяне на данни, ако такава обработка би могла да подкопае изискванията за сигурност на свързания продукт съгласно предвиденото в правото на Съюза или в националното право, което да доведе до сериозно неблагоприятно въздействие върху здравето, безопасността или сигурността на физическите лица. Секторните органи могат да осигурят на ползвателите и държателите на данните технически експертен опит в този контекст. Когато държателят на данните откаже да сподели данни съгласно настоящия член, той уведомява компетентния орган, определен съгласно член 37.
3. Без да се засяга правото на ползвателя да търси правна защита на всеки етап пред съд или друг правораздавателен орган на държава членка, във връзка с всеки спор с държателя на данните относно договорните ограничения или забрани, посочени в параграф 2, ползвателят може:
 - а) да подаде жалба до компетентния орган в съответствие с член 37, параграф 5, буква б); или
 - б) да се споразумее с държателя на данните въпросът да бъде отнесен до орган за уреждане на спорове в съответствие с член 10, параграф 1.
4. Държателите на данни не затрудняват неоправдано упражняването от страна на ползвателя на избора или правата съгласно настоящия член, включително като предлагат избор на ползвателя по начин, който не е неутрален, или като подриват или накърняват автономността на ползвателя, вземането на решения или избора му чрез структурата, проектирането, функционирането или начина на работа на ползвания потребителски цифров интерфейс или част от такъв интерфейс.
5. За целите на проверката дали дадено физическо или юридическо лице се квалифицира като ползвател за целите на параграф 1, държателят на данните не може да изисква от това лице да предостави информация извън необходимото. Държателите на данните не съхраняват никаква информация, по-специално данни за влизане, относно достъпа на ползвателя до исканите данни извън необходимото за правилното изпълнение на искането му за достъп и за сигурността и поддръжката на инфраструктурата за данни.
6. Търговски тайни се съхраняват и се разкриват само когато държателят на данните и ползвателят предприемат всички необходими мерки преди разкриването, за да запазят поверителността на данните, по-специално по отношение на трети страни. Държателят на данните или, когато става дума за различно лице, притежателят на търговска тайна идентифицира данните, които са защитени като търговски тайни, включително в съответните метаданни, и се споразумява с ползвателя относно пропорционални технически и организационни мерки, необходими за запазване на поверителността на споделените данни, по-специално по отношение на трети страни, като образци на договорни клаузи, споразумения за поверителност, строги протоколи за достъп, технически стандарти и прилагане на кодекси за поведение.

7. Когато няма споразумение относно необходимите мерки, посочени в параграф 6, или ако ползвателят не прилага мерките, договорени съгласно параграф 6, или застрашава поверителността на търговските тайни, държателят на данните може да се въздържи или, в зависимост от случая, да преустанови споделянето на данни, идентифицирани като търговски тайни. Решението на държателя на данните се обосновава надлежно и своевременно се предоставя в писмен вид на ползвателя. В такива случаи държателят на данните уведомява компетентния орган, посочен съгласно член 37, че е отказал или преустановил споделянето на данни, и посочва кои мерки не са били договорени или приложени и, когато е нужно, поверителността на кои търговски тайни е застрашена.

8. При извънредни обстоятелства, когато държателят на данните, който е притежател на търговска тайна, може да докаже, че е много вероятно да претърпи сериозни икономически вреди от разкриването на търговски тайни въпреки техническите и организационните мерки, предприети от ползвателя съгласно параграф 6 от настоящия член, този държателят на данните може да откаже искане за достъп до въпросните конкретни данни, като разглежда всеки случай поотделно. Доказването става чрез надлежна обосновка въз основа на обективни елементи, по-специално осъществяването на защитата на търговските тайни в трети държави, естеството и нивото на поверителност на исканите данни, както и уникалността и новостта на свързания продукт, и се предоставя на ползвателя в писмен вид без неоснователно забавяне. Когато държателят на данните откаже да сподели данни съгласно настоящия параграф, той уведомява компетентния орган, определен съгласно член 37.

9. Без да се засяга правото на ползвател да търси правна защита на всеки етап пред съд или друг правораздавателен орган на държава членка, ползвател, който желае да оспори решението на държателя на данните да откаже, да се въздържи или да преустанови споделянето на данни съгласно параграфи 7 и 8, може:

- а) да подаде жалба в съответствие с член 37, параграф 5, буква б) до националния компетентен орган, който своевременно взема решение дали и при какви условия споделянето на данните да започне или да бъде възобновено; или
- б) да се споразумее с държателя на данните въпросът да бъде отнесен до орган за уреждане на спорове в съответствие с член 10, параграф 1.

10. Ползвателят не използва данните, получени по искане съгласно параграф 1, за разработване на свързан продукт, който се конкурира със свързания продукт, от който произхождат данните, нито споделя данните с трета страна с такова намерение и не използва тези данни, за да получи информация за икономическото положение, активите и методите на производство на производителя или, когато е приложимо, на държателя на данните.

11. Ползвателят не използва средства за принуда, нито злоупотребява с пропуски в техническата инфраструктура на държателя на данните, предназначена за защита на данните, за да получи достъп до тях.

12. Когато ползвателят не е субектът на данните, чиито лични данни са поискани, всякакви лични данни, генерирани от използването на свързан продукт или свързана услуга, му се предоставят от държателя на данните само когато е налице валидно правно основание за обработване съгласно член 6 от Регламент (ЕС) 2016/679 и, когато е приложимо, са изпълнени условията на член 9 от същия регламент и на член 5, параграф 3 от Директива 2002/58/ЕО.

13. Държателят на данните използва всички леснодостъпни данни, които са нелични данни, само въз основа на договор с ползвателя. Държателят на данните не използва такива данни, за да получи информация за икономическото положение, активите и методите на производство или използването от страна на ползвателя по всеки друг начин, който би могъл да подкопае търговската позиция на този ползвател на пазарите, на които той осъществява дейност.

14. Държателите на данните не предоставят нелични данни от продукти на трети страни за търговски или нетърговски цели, различни от изпълнението на договора им с ползвателя. Когато е приложимо, държателите на данните обвързват чрез договор третите страни да не споделят с други лица получените от тях данни.

Член 5

Право на ползвателя да споделя данни с трети страни

1. По искане на ползвател или на страна, действаща от името на ползвател, държателят на данните предоставя на разположение на трета страна леснодостъпни данни, както и съответните метаданни, необходими за тълкуването и използването на тези данни, без неоснователно забавяне, със същото качество, което е на разположение на държателя на данните, лесно, сигурно, безплатно за ползвателя, в изчерпателен, структуриран, широко използван и машинночитим формат и когато е нужно и технически осъществимо, непрекъснато и в реално време. Държателят на данните предоставя данните на третата страна в съответствие с членове 8 и 9.
2. Параграф 1 не се прилага за леснодостъпни данни в контекста на изпитването на нови свързани продукти, вещества или процеси, които все още не са пуснати на пазара, освен ако използването им от трета страна не е разрешено съгласно договор.
3. Никое предприятие, определено за контролиращо достъпа предприятие съгласно член 3 от Регламент (ЕС) 2022/1925, не е допустима трета страна съгласно настоящия член и следователно не може:
 - а) да изисква от ползвателя или да му предлага търговски стимули по какъвто и да е начин, включително чрез предоставяне на парично или друго възнаграждение, за това ползвателят да предостави данни на някоя от неговите услуги, които ползвателят е получил след искане съгласно член 4, параграф 1;
 - б) да изисква от ползвателя или да му предлага търговски стимули, за да поиска от държателя на данни да предостави данни на някоя от неговите услуги съгласно параграф 1 от настоящия член;
 - в) да получава данни от ползвателя, които самият ползвател е получил след искане съгласно член 4, параграф 1.
4. За целите на проверката дали физическо или юридическо лице се квалифицира като ползвател или трета страна за целите на параграф 1, от ползвателя или третата страна не може да се изисква да предоставят никаква информация извън необходимото. Държателите на данните не съхраняват никаква информация относно достъпа на третата страна до исканите данни извън необходимото за правилното изпълнение на искането за достъп на третата страна и за сигурността и поддръжката на инфраструктурата за данни.
5. Третата страна не използва средства за принуда, нито злоупотребява с пропуски в техническата инфраструктура на държателя на данните, която е предназначена за защита на данните, за да получи достъп до тях.
6. Държателят на данните не използва никакви леснодостъпни данни, за да получи информация за икономическото положение, активите и методите на производство или използването от третата страна по всеки друг начин, който би могъл да подкопае нейната търговската позиция на пазарите, на които тя осъществява дейност, освен ако третата страна не е дала разрешение за такова използване и има техническата възможност да оттегли лесно това разрешение по всяко време.
7. Когато ползвателят не е субектът на данните, чиито лични данни са поискани, всякакви лични данни, генерирани от използването на свързан продукт или свързана услуга, се предоставят на третата страна от държателя на данните само когато е налице валидно правно основание за обработване съгласно член 6 от Регламент (ЕС) 2016/679 и, ако е приложимо, когато са изпълнени условията на член 9 от посочения регламент и на член 5, параграф 3 от Директива 2002/58/ЕО.
8. Ако държателят на данните и третата страна не се споразумеят относно механизмите за предаване на данните, това не може да затруднява, възпрепятства или нарушава упражняването на правата на субекта на данните съгласно Регламент (ЕС) 2016/679, и по-специално правото на преносимост на данните съгласно член 20 от посочения регламент.
9. Търговски тайни се съхраняват и се разкриват на трети страни само доколкото такова разкриване е строго необходимо за постигане на целта, договорена между ползвателя и третата страна. Държателят на данните или когато става дума за различно лице, притежателят на търговска тайна идентифицира данните, които са защитени като търговски тайни, включително в съответните метаданни, и се споразумява с третата страна относно всички пропорционални технически и организационни мерки, необходими за запазване на поверителността на споделените данни, като образци на договорни клаузи, споразумения за поверителност, строги протоколи за достъп, технически стандарти и прилагане на кодекси за поведение.

10. Когато няма споразумение относно необходимите мерки, посочени в параграф 9 от настоящия член, или ако третата страна не прилага мерките, договорени съгласно параграф 9 от настоящия член, или застрашава поверителността на търговските тайни, държателят на данните може да се въздържа или, в зависимост от случая, да преустанови споделянето на данни, идентифицирани като търговски тайни. Решението на държателя на данните се обосновава надлежно и се предоставя своевременно в писмен вид на третата страна. В такива случаи държателят на данните уведомява компетентния орган, посочен съгласно член 37, че е отказал или преустановил споделянето на данни, и посочва кои мерки не са били договорени или приложени и, когато е нужно, поверителността на кои търговски тайни е застрашена.

11. При извънредни обстоятелства, когато държателят на данните, който е притежател на търговска тайна, може да докаже, че е много вероятно да претърпи сериозни икономически вреди от разкриването на търговски тайни въпреки техническите и организационните мерки, предприети от третата страна съгласно параграф 9 от настоящия член, този държател на данните може да откаже искане за достъп до въпросните конкретни данни, като разглежда всеки случай поотделно. Доказването става чрез надлежна обосновка въз основа на обективни елементи, по-специално осъществяването на защитата на търговските тайни в трети държави, естеството и нивото на поверителност на исканите данни, както и уникалността и новостта на свързания продукт, и се предоставя на третата страна в писмен вид без неоснователно забавяне. Когато държателят на данните откаже да сподели данни съгласно настоящия параграф, той уведомява компетентния орган, определен съгласно член 37.

12. Без да се засяга правото на третата страна за търсене на правна защита на всеки етап пред съд или друг правораздавателен орган на държава членка, трета страна, която желае да оспори решението на държател на данните да откаже, да се въздържа или да преустанови споделянето на данни съгласно параграфи 10 и 11, може:

- а) да подаде жалба в съответствие с член 37, параграф 5, буква б) до компетентния орган, който своевременно взема решение дали и при какви условия споделянето на данните да започне или да бъде възобновено; или
- б) да се споразумее с държателя на данните въпросът да бъде отнесен до орган за уреждане на спорове в съответствие с член 10, параграф 1.

13. Правото, посочено в параграф 1, не оказва неблагоприятно въздействие върху правата на субекти на данни съгласно приложимото право на Съюза и национално право за защита на личните данни.

Член 6

Задължения на третите страни, получаващи данни по искане на ползвателя

1. Третата страна обработва данните, които са ѝ предоставени съгласно член 5, само за целите и при условията, договорени с ползвателя, и при спазване на законодателството на Съюза и националното законодателство за защита на личните данни, включително правата на субекта на данните по отношение на личните данни. Третата страна изтрива данните, когато те вече не са необходими за договорената цел, освен ако не е договорено друго с ползвателя във връзка с неличните данни.

2. Третата страна не може:

- а) да затруднява неоправдано упражняването от страна на ползвателя на избора или правата съгласно член 5 и настоящия член, включително като предлага избор на ползвателя по начин, който не е неутрален, или като го принуждава, заблуждава или манипулира, или като подрива или накърнява автономността, вземането на решения или избора на ползвателя, включително чрез потребителски цифров интерфейс или част от такъв интерфейс;
- б) независимо от член 22, параграф 2, букви а) и в) от Регламент (ЕС) 2016/679, да използва данните, които получава, за профилиране, освен ако това е необходимо за предоставяне на услугата, поискана от ползвателя;

- в) да предоставя данните, които получава, на друга трета страна, освен ако данните се предоставят въз основа на договор с ползвателя и при условие че другата трета страна предприеме всички необходими мерки, договорени между държателя на данните и третата страна за запазване на поверителността на търговските тайни;
- г) да предоставя данните, които получава, на предприятието, определено като контролиращо достъпа предприятието съгласно член 3 от Регламент (ЕС) 2022/1925;
- д) да използва данните, които получава, за разработване на свързан продукт, който се конкурира с продукта, от който произхождат данните, до които е получен достъп, или да споделя данните с друга трета страна за тази цел; също така третите страни не използват никакви лични данни от продукти или от свързани услуги, които са им били предоставени, за да получат информация за икономическото положение, активите и методите на производство или използването от страна на държателя на данните;
- е) да използва получените данни по начин, който оказва неблагоприятно въздействие върху сигурността на свързания продукт или свързаната услуга;
- ж) да игнорира конкретните мерки, договорени с държателя на данните или с притежателя на търговските тайни съгласно член 5, параграф 9, и да застрашава поверителността на търговските тайни;
- з) да възпрепятства ползвателя, който е потребител, включително въз основа на договор, да предоставя получените от него данни на други страни.

Член 7

Обхват на задълженията за споделяне на данни между предприятията и потребители и между предприятия

1. Задълженията по настоящата глава не се прилагат за данни, генерирани чрез използването на свързани продукти, произведени или проектирани, или свързани услуги, предоставяни от микропредприятие или малко предприятие, при условие че това предприятие няма предприятие партньор или свързано предприятие по смисъла на член 3 от приложението към Препоръка 2003/361/ЕО, което не се квалифицира като микропредприятие или малко предприятие, и когато на микропредприятието или малкото предприятие не е възложено с договор за подизпълнител да произведе или проектира свързан продукт или да предостави свързана услуга.

Същото се прилага и за данните, генерирани чрез използването на свързани продукти, произведени от или свързани услуги, предоставени от предприятие, което е било квалифицирано като средно предприятие съгласно член 2 от приложението към Препоръка 2003/361/ЕО преди по-малко от една година, както и за свързаните продукти за срок от една година от датата, на която са били пуснати на пазара от средно предприятие.

2. Всяка договорна клауза, която в ущърб на ползвателя изключва прилагането на неговите права съгласно настоящата глава, дерогира от тях или изменя техните последици, не е обвързваща за ползвателя.

ГЛАВА III

ЗАДЪЛЖЕНИЯ НА ДЪРЖАТЕЛИТЕ НА ДАННИ, КОИТО СА ЗАДЪЛЖЕНИ ДА ПРЕДОСТАВЯТ ДАННИ СЪГЛАСНО ПРАВОТО НА СЪЮЗА

Член 8

Условия, при които държателите на данни предоставят данни на получателите на данни

1. Когато в отношенията между предприятия държател на данни е задължен да предоставя данни на получател на данни съгласно член 5 или съгласно друго приложимо право на Съюза или национални правни разпоредби, приети в съответствие с правото на Съюза, той договаря с получател на данните условията за предоставяне на данните и прави това при справедливи, разумни и недискриминационни ред и условия и по прозрачен начин в съответствие с настоящата глава и глава IV.

2. Договорна клауза относно достъпа до и използването на данните или отговорността и средствата за правна защита при нарушение или прекратяване на задълженията, свързани с данните, не е обвързваща, ако представлява неравнопоставена договорна клауза по смисъла на член 13 или ако в ущърб на ползвателя изключва прилагането на правата на ползвателя съгласно глава II, дерогира от тях или изменя техните последици.
3. Когато предоставя данните, държателят на данни не прави разлика между сравними категории получатели на данни, включително свои предприятия партньори или свързани предприятия, по отношение на условията за предоставяне на данните. Когато получател на данните счита, че условията, при които са му били предоставени данни, са дискриминационни, държателят на данните своевременно предоставя на получателя на данните, при обосновано искане от негова страна, информация, показваща, че не е налице дискриминация.
4. Държателят на данни не предоставя данни на получателя на данни, включително на изключителна основа, освен ако това не е поискано от ползвателя съгласно глава II.
5. От държателите на данни и получателите на данни не се изисква да предоставят информация, която надхвърля необходимото за проверка на спазването на договорните клаузи, договорени за предоставянето на данни, или спрямо задълженията им съгласно настоящия регламент или други приложими правни разпоредби на Съюза или национални правни разпоредби, приети в съответствие с правото на Съюза.
6. Освен ако в правните разпоредби на Съюза, включително в член 4, параграф 6 и член 5, параграф 9 от настоящия регламент, или в националните правни разпоредби, приети в съответствие с правото на Съюза, не е предвидено друго, задължението за предоставяне на данни на получателя на данни не налага разкриването на търговски тайни.

Член 9

Компенсация за предоставянето на данни

1. Всяка компенсация, договорена между държател на данни и получател на данни за предоставянето на данни в контекста на отношения между предприятия, трябва да е недискриминационна и разумна и може да включва определен марж.
2. При договарянето на всяка компенсация държателят на данните и получателят на данните вземат предвид по-специално:
 - а) разходите, направени за предоставяне на данните, включително по-специално разходите, необходими за форматирането на данните, разпространението им по електронен път и съхранението им;
 - б) инвестициите в събирането и изготвянето на данни, когато е приложимо, като се взема предвид дали други страни са допринесли за получаването, генерирането или събирането на въпросните данни.
3. Компенсацията, посочена в параграф 1, може да зависи също от обема, формата и естеството на данните.
4. Когато получателят на данните е МСП или научноизследователска организация с нестопанска цел и когато такъв получател на данни няма предприятия партньори или свързани предприятия, които не се квалифицират като МСП, договорената компенсация не надвишава разходите, посочени в параграф 2, буква а).
5. Комисията приема насоки относно изчисляването на разумната компенсация, като взема предвид становището на Европейския комитет за иновации в областта на данните (ЕКИОД), посочен в член 4.2.
6. Настоящият член не изключва възможността други правни разпоредби на Съюза или национални правни разпоредби, приети в съответствие с правото на Съюза, да изключват заплащането на компенсация за предоставянето на данни или да предвиждат по-малка компенсация.
7. Държателят на данните предоставя на получателя на данните достатъчно подробна информация, която определя основата за изчисляване на компенсацията, така че получателят на данните да може да извърши оценка дали са изпълнени изискванията на параграфи 1—4.

Член 10

Уреждане на спорове

1. Ползвателите, държателите на данни и получателите на данни имат достъп до орган за уреждане на спорове, сертифициран в съответствие с параграф 5 от настоящия член, за уреждане на споровете по член 4, параграфи 3 и 9 и по член 5, параграф 12, както и споровете, свързани със справедливите, разумни и недискриминационни ред и условия и прозрачния начин за предоставяне на данните в съответствие с настоящата глава и глава IV.
2. Органите за уреждане на спорове съобщават на засегнатите страни таксите или механизмите, използвани за определяне на таксите, преди тези страни да поискат решение.
3. За споровете, отнесени до орган за уреждане на спорове съгласно член 4, параграфи 3 и 9 и член 5, параграф 12, когато органът за уреждане на спорове реши спор в полза на ползвателя или на получателя на данните, държателят на данните поема всички такси, начислени от органа за уреждане на спорове, и възстановява на този ползвател или получател на данните всички други разумни разходи, които ползвателят или получателят на данните е направил във връзка с уреждането на спора. Ако органът за уреждане на спорове реши спор в полза на държателя на данните, от ползвателя или получателя на данните не се изисква да възстанови такси или други разходи, които държателят на данните е платил или трябва да плати във връзка с уреждането на спора, освен ако органът за уреждане на спорове не установи, че ползвателят или получателят на данни е действал явно недобросъвестно.
4. Клиентите и доставчиците на услуги за обработка на данни имат достъп до орган за уреждане на спорове, сертифициран в съответствие с параграф 5 от настоящия член, за уреждане на спорове във връзка с нарушаване на правата на клиентите и неизпълнение на задълженията на доставчиците на услуги за обработка на данни в съответствие с членове 23—31.
5. Държавата членка, в която е установен органът за уреждане на спорове, сертифицира този орган по негово искане, когато той е доказал, че отговаря на всяко едно от следните условия:
 - а) той е безпристрастен и независим и издава решенията си в съответствие с ясни, недискриминационни и справедливи процедурни правила;
 - б) разполага с необходимия експертен опит, по-специално във връзка с осигуряването на справедливи, разумни и недискриминационни ред и условия, включително по отношение на компенсацията, и във връзка с прозрачното предоставяне на данни, което му позволява ефективно да определя въпросните ред и условия;
 - в) той е леснодостъпен чрез електронни комуникационни технологии;
 - г) в състояние е да приема решенията си по бърз, ефикасен и икономически ефективен начин на поне един от официалните езици на Съюза.
6. Държавите членки уведомяват Комисията за органите за уреждане на спорове, сертифицирани в съответствие с параграф 5. Комисията публикува списък на тези органи на специален уебсайт и го актуализира редовно.
7. Органът за уреждане на спорове отказва да разгледа искане за разрешаване на спор, който вече е бил отнесен до друг орган за уреждане на спорове или до съд, или друг правораздавателен орган на държава членка.
8. Органът за уреждане на спорове предоставя на страните възможността в разумен срок да изразят становищата си по въпросите, които страните са повдигнали пред този орган. В този контекст органите за уреждане на спорове предоставят на всяка от страните внесените от другата страна документи във връзка с техния спор и всички изявления, направени от експерти. Страните имат възможност да коментират тези документи и изявления.
9. Органът за уреждане на спорове приема своето решение по отнесените до него въпроси не по-късно от 90 дни след получаването на искане съгласно параграфи 1 и 4. Това решение се взема в писмена форма или на траен носител и се придружава от изложение на мотивите.

10. Органите за уреждане на спорове изготвят и оповестяват публично годишни доклади за дейността. В тези годишни доклади се включва по-специално следната обща информация:

- а) обобщение на резултатите от споровете;
- б) средната продължителност на процедурата за решаване на спорове;
- в) най-честите причини за спорове.

11. За да улесни обмена на информация и на най-добри практики, орган за уреждане на спорове може да реши да включи в посочения в параграф 10 доклад препоръки относно начина, по който тези проблеми може да бъдат избегнати или решени.

12. Решението на орган за уреждане на спорове е обвързващо за страните само ако страните изрично са дали съгласието си за неговия обвързващ характер преди началото на процедурата за уреждане на спорове.

13. Настоящият член не засяга правото на страните да търсят ефективни правни средства за защита пред съд или друг правораздавателен орган на държава членка.

Член 11

Технически мерки за защита срещу неразрешено използване или разкриване на данни

1. Държател на данни може да прилага подходящи технически мерки за защита, включително интелигентни договори и криптиране, за да предотврати неразрешен достъп до данните, включително до метаданните, и да гарантира спазването на членове 4, 5, 6, 8 и 9, както и на договорните клаузи за предоставяне на данните. Тези технически мерки за защита се прилагат без да се прави разлика между получателите на данни и не възпрепятстват правото на ползвателя да получава копие, да извлича, да използва или да получава достъп до данни, да предоставя данни на трети страни съгласно член 5 или което и да е право на трета страна съгласно правните разпоредби на Съюза или националните правни разпоредби, приети в съответствие с правото на Съюза. Ползвателите, третите страни и получателите на данни не променят, нито премахват такива технически мерки за защита, освен ако държателят на данните не е дал съгласието си.

2. При обстоятелствата, посочени в параграф 3 третата страна или получателят на данни изпълнява своевременно исканията на държателя на данните и когато е приложимо и когато те не са едно и също лице, на притежателя на търговска тайна и на ползвателя:

- а) да изтрие данните, предоставени от държателя на данните, както и всички техни копия;
- б) да прекрати производството, предлагането или пускането на пазара или употребата на стоки, производни данни или услуги, създадени въз основа на знания, получени чрез такива данни, или вноса, износа или съхранението за тези цели на нарушаващи правилата стоки, и да унищожи всички нарушаващи правилата стоки, когато съществува сериозен риск незаконното използване на тези данни да причини значителни вреди на държателя на данните, притежателя на търговска тайна или на ползвателя или когато такава мярка не би била несъразмерна с оглед на интересите на държателя на данните, на притежателя на търговска тайна или на ползвателя;
- в) да информира ползвателя за неразрешеното използване или разкриване на данните и за предприетите мерки за прекратяване на неразрешеното използване или разкриване на данните;
- г) да обезщети страната, пострадала от неразрешеното използване или разкриване на такива данни, до които е осъществен незаконен достъп или използване.

3. Параграф 2 се прилага, когато трета страна или получател на данни:

- а) за целите на получаването на данни е представил невярна информация на държател на данни, използвал е подвездане или принуда или е злоупотребил с пропуски в техническата инфраструктура на държателя на данни, предназначена за защита на данните;
- б) използвал е предоставените данни за неразрешени цели, включително разработването на конкурентен свързан продукт по смисъла на член 6, параграф 2, буква д);
- в) неправомерно е разкрил данни на друга страна;

- г) не е поддържал техническите и организационните мерки, договорени съгласно член 5, параграф 9; или
- д) е изменил или премахнал технически мерки за защита, прилагани от държателя на данни съгласно параграф 1 от настоящия член, без съгласието на държателя на данните.

4. Параграф 2 се прилага и когато ползвател променя или премахва технически мерки за защита, прилагани от държателя на данни, или не поддържа техническите и организационните мерки, предприети от ползвателя в съгласие с държателя на данните или, ако те не са едно и също лице, притежателя на търговските тайни с цел опазване на търговските тайни, както и по отношение на всяка друга страна, която получава данните от ползвателя посредством нарушение на настоящия регламент.

5. Когато получателят на данни нарушава член 6, параграф 2, буква а) или б), ползвателите имат същите права като държателите на данни съгласно параграф 2 от настоящия член.

Член 12

Обхват на задълженията на държателите на данни, които са задължени съгласно правото на Съюза да предоставят данни

1. Настоящата глава се прилага, когато в отношенията между предприятия държател на данни е длъжен съгласно член 5 или съгласно приложимите правни разпоредби на Съюза или националните правни разпоредби, приети в съответствие с правото на Съюза, да предоставя данни на получател на данни.
2. Договорна клауза в споразумение за споделяне на данни, която в ущърб на една от страните, или, когато е приложимо, в ущърб на ползвателя, изключва прилагането на настоящата глава, дерогира от нея или изменя нейните последици, не е обвързваща за тази страна.

ГЛАВА IV

НЕРАВНОПРАВНИ ДОГОВОРНИ КЛАУЗИ, СВЪРЗАНИ С ДОСТЪПА ДО ДАННИ И ИЗПОЛЗВАНЕТО ИМ МЕЖДУ ПРЕДПРИЯТИЯ

Член 13

Неравноправни договорни клаузи, наложени едностранно на друго предприятие

1. Договорна клауза относно достъпа до данни и използването им или отговорността и средствата за правна защита при нарушение или прекратяване на задължения, свързани с данни, която е била едностранно наложена от дадено предприятие на друго предприятие, не е обвързваща за последното предприятие, ако е неравноправна.
2. Договорна клауза, която отразява повелителни разпоредби на правото на Съюза или разпоредби на правото на Съюза, които биха се прилагали, ако договорните клаузи не уреждаха въпроса, не се счита за неравноправна.
3. Договорната клауза е неравноправна, ако е от такова естество, че нейното прилагане грубо нарушава добрата търговска практика в областта на достъпа до данни и тяхното използване, в противоречие с принципите на добросъвестност и почтеност.
4. По-специално договорната клауза е неравноправна по смисъла на параграф 3, ако има за цел или резултат:
 - а) да изключи или ограничи отговорността на страната, която едностранно е наложила клаузата, при умишлени действия или груба небрежност;
 - б) да изключи средствата за правна защита, с които разполага страната, на която е наложена едностранно клаузата, в случай на неизпълнение на договорни задължения, или отговорността на страната, която едностранно е наложила клаузата, в случай на нарушение на тези задължения;
 - в) да предостави на страната, която едностранно я е наложила, изключително право да определя дали предоставените данни са в съответствие с договора или да тълкува някоя от клаузите на договора.

5. Договорна клауза се счита за неравнопавна по смисъла на параграф 3, ако има за цел или резултат:
- а) неправомерно да ограничи средствата за правна защита в случай на неизпълнение на договорни задължения или отговорността в случай на нарушение на тези задължения или да разшири отговорността на предприятието, на което клаузата е наложена едностранно;
 - б) да позволи на страната, която едностранно е наложила клаузата, да получи достъп и да използва данните на другата договаряща страна по начин, който значително уврежда законните интереси на другата договаряща страна, особено когато тези данни съдържат чувствителни търговски данни или са защитени от търговски тайни или от права на интелектуална собственост;
 - в) да попречи на страната, на която клаузата е наложена едностранно, да използва данните, предоставени или генерирани от тази страна по време на срока на договора, или да ограничи използването на тези данни до такава степен, че тази страна няма право да използва, събира, получава достъп или да контролира такива данни или да използва стойността на тези данни по подходящ начин;
 - г) да попречи на страната, на която клаузата е наложена едностранно, да прекрати споразумението в разумен срок;
 - д) да попречи на страната, на която клаузата е наложена едностранно, да получи копие от данните, предоставени или генерирани от тази страна по време на срока на договора или в разумен срок след прекратяването му;
 - е) да позволи на страната, която едностранно е наложила клаузата, да прекрати договора с необосновано кратко предизвестие, като се вземе предвид всяка разумна възможност на другата договаряща страна да премине към алтернативна и сравнима услуга и финансовите вреди, причинени от това прекратяване, освен когато са налице сериозни основания за това;
 - ж) да позволи на страната, която едностранно е наложила клаузата, да промени съществено цената, посочена в договора, или всяко друго материалноправно условие, свързано с естеството, формата, качеството или количеството на данните, които трябва да се споделят, без в договора да са предвидени основателна причина за това и право на насрещната страна да прекрати договора в случай на такава промяна.

Буква ж) от първа алинея не засяга клаузите, с които едностранно наложилата клаузата страна си запазва правото едностранно да измени клаузите на договор с неопределен срок, при условие че в договора е посочена основателна причина за такова едностранно изменение, че страната, която едностранно е наложила клаузата, е длъжна да предостави на другата договаряща страна разумно предизвестие за такова предвидено изменение и че другата договаряща страна е свободна да прекрати договора безплатно в случай на изменение.

6. Дадена договорна клауза се счита за едностранно наложена по смисъла на настоящия член, ако е била предоставена от една от договарящите страни, а другата договаряща страна не е била в състояние да повлияе на съдържанието ѝ въпреки опита да преговаря по него. Договарящата страна, която е предоставила договорната клауза, носи тежестта да докаже, че тази клауза не е била едностранно наложена. Договарящата страна, която е предоставила спорната договорна клауза, не може да твърди, че тя е неравнопавна.

7. Когато неравнопавната договорна клауза може да бъде отделена от останалите клаузи на договора, останалите клаузи са обвързващи.

8. Настоящият член не се прилага за договорни клаузи, определящи основния предмет на договора, нито за съответствието на цената спрямо предоставените в замяна данни.

9. Страните по договор, попадащ в обхвата на параграф 1, не изключват прилагането на настоящия член, не дерогират от него, нито изменят неговите последици.

ГЛАВА V

ПРЕДОСТАВЯНЕ НА ДАННИ НА ОРГАНИТЕ ОТ ПУБЛИЧНИЯ СЕКТОР, НА КОМИСИЯТА, НА ЕВРОПЕЙСКАТА ЦЕНТРАЛНА БАНКА И НА ОРГАНИТЕ НА СЪЮЗА ВЪЗ ОСНОВА НА ИЗВЪНРЕДНА НЕОБХОДИМОСТ

Член 14

Задължение за предоставяне на данни въз основа на извънредна необходимост

Когато орган от публичния сектор, Комисията, Европейската централна банка, или орган на Съюза докаже извънредна необходимост, както е посочено в член 15, от използване на определени данни, включително съответните метаданни, необходими за тълкуването и използването на тези данни, за да може да изпълнява законоустановените си задължения в обществен интерес, държателите на данни, които са юридически лица, различни от органи от публичния сектор, които държат тези данни, ги предоставят при надлежно обосновано искане.

Член 15

Извънредна необходимост от използване на данни

1. Извънредната необходимост от използване на определени данни по смисъла на настоящата глава е ограничена по време и обхват и се счита, че е налице само при някое от следните обстоятелства:
 - а) когато исканите данни са необходими за реагиране при общественозначима извънредна ситуация и органът от публичния сектор, Комисията, Европейската централна банка или органът на Съюза не е в състояние да получи навременно и ефективно тези данни чрез алтернативни средства при равностойни условия;
 - б) при обстоятелства, които не са обхванати от буква а), и само доколкото става дума за нелични данни, когато:
 - i) орган от публичния сектор, Комисията, Европейската централна банка или орган на Съюза действа въз основа на правото на Съюза или на националното право и е установил съществуването на конкретни данни, чиято липса го възпрепятства да изпълни конкретна задача от обществен интерес, която е изрично предвидена в закона, като например изготвянето на официална статистика или смекчаването на общественозначима извънредна ситуация или възстановяването от такава ситуация; и
 - ii) органът от публичния сектор, Комисията, Европейската централна банка или органът на Съюза е изчерпал всички други средства, с които разполага, за да получи такива данни, включително закупуването на нелични данни на пазара по пазарни цени или чрез позоваването на съществуващи задължения за предоставяне на данни или приемането на нови законодателни мерки, които биха могли да гарантират навременната наличност на данните.
2. Параграф 1, буква б) не се прилага за микропредприятията и малките предприятия.
3. Задължението да се докаже, че органът от публичния сектор не е бил в състояние да получи нелични данни, като ги закупи на пазара, не се прилага, когато конкретната задача от обществен интерес е изготвянето на официална статистика и закупуването на такива данни не е позволено от националното право.

Член 16

Връзка с други задължения за предоставяне на данни на органите от публичния сектор на Комисията, Европейската централна банка и органите на Съюза

1. Настоящата глава не засяга задълженията, установени в правото на Съюза или в националното право, за целите на докладването, удовлетворяването на исканията за достъп до информация или доказването или проверката на спазването на правните задължения.

2. Настоящата глава не се прилага за органите от публичния сектор, Комисията, Европейската централна банка или органите на Съюза, осъществяващи дейности за предотвратяване, разследване, разкриване или наказателно преследване на престъпления или административни нарушения или за изпълнение на наказателни санкции, нито за митническата или данъчната администрация. Настоящата глава не засяга приложимите правни разпоредби на Съюза и на държавите членки относно предотвратяването, разследването, разкриването или наказателното преследване на престъпления или административни нарушения или изпълнението на наказателни или административни санкции, нито относно митническата или данъчната администрация.

Член 17

Искания за предоставяне на данни

1. Когато иска данни съгласно член 14 органът от публичния сектор, Комисията, Европейската централна банка или органът на Съюза:

- а) уточнява изискваните данни, включително съответните метаданни, необходими за тълкуването и използването на тези данни;
- б) доказва, че са изпълнени условията, необходими за съществуването на извънредна необходимост, както е посочено в член 15, за целта, за която се искат данните;
- в) обяснява целта на искането, планираното използване на исканите данни, включително, когато е приложимо, от трета страна в съответствие с параграф 4 от настоящия член, продължителността на това използване и, когато е приложимо, как обработката на лични данни трябва да отговори на извънредната необходимост;
- г) посочва, ако е възможно, кога се очаква данните да бъдат изтрети от всички страни, които имат достъп до тях;
- д) обосновава избора на държател на данни, до когото е адресирано искането;
- е) посочва други органи от публичния сектор, или Комисията, Европейската централна банка или органи на Съюза и трети страни, с които се очаква данните да бъдат споделени;
- ж) когато се искат лични данни, посочва всички необходими и пропорционални технически и организационни мерки за прилагане на принципите за защита на данните и необходимите гаранции за защита на данните, като например псевдонимизиране, и дали преди предоставянето на данните държателят на данните може да приложи анонимизация;
- з) посочва правната разпоредба, с която на органа от публичния сектор, отправил искането, Комисията, Европейската централна банка или органа на Съюза се възлага конкретната задача от обществен интерес, свързана с искането на данните;
- и) посочва срока, в който данните трябва да бъдат предоставени, и срока, упоменат в член 18, параграф 2, в който държателят на данните може да отхвърли искането или да поиска то да бъде изменено;
- й) полага максимални усилия, за да избегне изпълнение на искане за данни, водещо до отговорност на държателите на данни за нарушение на правото на Съюза или на националното право.

2. Искането за данни, отправено съгласно параграф 1 от настоящия член:

- а) е в писмена форма и е изразено на ясен, сбит и прост език, разбираем за държателя на данните;
- б) е конкретно по отношение на вида на исканите данни и съответства на данните, които държателят на данните контролира към момента на искането;
- в) е пропорционално на извънредната необходимост и надлежно обосновано от гледна точка на детайлността и обема на исканите данни и честотата на достъп до тях;

- г) защита законните цели на държателя на данните, като се ангажира да осигури защитата на търговските тайни в съответствие с член 19, параграф 3, и взема предвид разходите и усилията, необходими за предоставянето на данните;
- д) се отнася до нелични данни и само ако се докаже, че това е недостатъчно, за да се отговори на извънредната необходимост от използване на данни в съответствие с член 15, параграф 1, буква а), изисква лични данни в псевдонимизирана форма и установява техническите и организационните мерки, които трябва да бъдат предприети за защита на данните;
- е) информира държателя на данни за санкциите, които се налагат съгласно член 40 от компетентния орган, посочен съгласно член 37, в случай на неизпълнение на искането;
- ж) когато искането е отправено от орган от публичния сектор, то се предава на посочения в член 37 координатор за данните на държавата членка, където е установен органът от публичния сектор, отправил искането, като въпросният координатор предоставя без неоснователно забавяне публичен достъп до искането онлайн, освен ако координаторът за данните счита, че това публикуване би породило риск за обществената сигурност;
- з) когато искането е отправено от Комисията, Европейската централна банка или орган на Съюза, се оповестява своевременно онлайн;
- и) когато се искат лични данни, своевременно се нотифицира на надзорния орган, отговарящ за наблюдението на прилагането на Регламент (ЕС) 2016/679 в държавата членка, в която е установен органът от публичния сектор.

Европейската централна банка и органите на Съюза информират Комисията за своите искания.

3. Орган от публичния сектор, Комисията, Европейската централна банка или орган на Съюза не предоставя данни, получени съгласно настоящата глава, за повторно използване съгласно определението в член 2, точка 2 от Регламент (ЕС) 2022/868 или член 2, точка 11 от Директива (ЕС) 2019/1024. Регламент (ЕС) 2022/868 и Директива (ЕС) 2019/1024 не се прилагат за данните, държани от органи от публичния сектор и получени съгласно настоящата глава.

4. Параграф 3 от настоящия член не възпрепятства орган от публичния сектор, Комисията, Европейската централна банка или орган на Съюза да обменя данни, получени съгласно настоящата глава, с друг орган от публичния сектор или Комисията, Европейската централна банка или орган на Съюза с цел изпълнение на задачите, посочени в член 15, както е посочено в искането в съответствие с параграф 1, буква е) от настоящия член, или да предоставя данните на трета страна в случаите, когато чрез публично достъпно споразумение е делегирал на тази трета страна технически проверки или други функции. Задълженията на органите от публичния сектор съгласно член 19, по-специално гаранциите за запазване на поверителността на търговските тайни, се прилагат и за такива трети страни. Когато орган от публичния сектор, Комисията, Европейската централна банка или орган на Съюза предава или предоставя данни съгласно настоящия параграф, той уведомява своевременно държателя на данни, от когото са получени данните.

5. Когато държателят на данни счита, че правата му по настоящата глава са били нарушени от предаването или предоставянето на данни, той може да подаде жалба до посочения съгласно член 37 компетентен орган на държавата членка, в която е установен държателят на данните.

6. Комисията разработва примерен образец за искания съгласно настоящия член.

Член 18

Изпълнение на исканията за данни

1. Държател на данни, който получи искане за предоставяне на данни съгласно настоящата глава, предоставя своевременно данните на органа от публичния сектор, отправил искането, Комисията, Европейската централна банка или органа на Съюза, като взема предвид необходимите технически, организационни и правни мерки.

2. Без да се засягат специфичните нужди по отношение на наличността на данни, определени в правото на Съюза или националното право, държателят на данни може да откаже или да поиска изменение на искането за предоставяне на данни съгласно настоящата глава своевременно и при всички случаи не по-късно от пет работни дни след получаването на искане за данни, необходими за реагиране при общественостнозначима извънредна ситуация, и своевременно и при всички случаи не по-късно от 30 работни дни след получаването на такова искане в други случаи на извънредна необходимост, на някои от следните основания:

- a) държателят на данните не контролира исканите данни;
- б) вече е подадено подобно искане за същата цел от друг орган от публичния сектор или от Комисията, Европейската централна банка или орган на Съюза и държателят на данните не е бил уведомен за изтриването на данните съгласно член 19, параграф 1, буква в);
- в) искането не отговаря на условията, определени в член 17, параграфи 1 и 2.

3. Ако държателят на данни реши да откаже искането или да поиска неговото изменение в съответствие с параграф 2, буква б), той посочва самоличността на органа от публичния сектор или на Комисията, Европейската централна банка или органа на Съюза, които преди това са подали искане за същата цел.

4. Когато поисканите данни включват лични данни, държателят на данните надлежно анонимизира данните, освен ако за изпълнението на искането за предоставяне на данни на орган от публичния сектор, Комисията, Европейската централна банка или орган на Съюза се налага разкриване на лични данни. В такива случаи държателят на данните псевдонимизира данните.

5. Когато органът от публичния сектор, Комисията, Европейската централна банка или органът на Съюза желае да оспори отказа на държател на данни да предостави исканите данни или когато държателят на данни желае да оспори искането и въпросът не може да бъде разрешен чрез подходящо изменение на искането, въпросът се отнася до определения съгласно член 37 компетентен орган на държавата членка, в която е установен държателят на данните.

Член 19

Задължения на органите от публичния сектор, Комисията, Европейската централна банка и органите на Съюза

1. Орган от публичния сектор, Комисията, Европейската централна банка или орган на Съюза, получаващи данни в резултат на искане, отправено съгласно член 14:

- a) не използват данните по начин, несъвместим с целта, за която са поискани;
- б) са въвели технически и организационни мерки, които запазват поверителността и целостта на исканите данни и сигурността на прехвърлянето на данни, по-специално на личните данни, и гарантират правата и свободите на субектите на данни;
- в) изтриват данните веднага щом престанат да бъдат необходими за посочената цел и информират своевременно държателя на данните и физическите лица или организациите, които са получили данните съгласно член 21, параграф 1, че данните са били изтрети, освен ако не се изисква архивиране на данните в съответствие с правото на Съюза или националното право относно публичния достъп до документи в контекста на задълженията за прозрачност.

2. Орган от публичния сектор, Комисията, Европейската централна банка, орган на Съюза или трета страна, получаващи данни съгласно настоящата глава, не може:

- a) да използва данните или информацията за икономическото положение, активите и методите на производство или експлоатация на държателя на данни, за да разработи или подобри свързан продукт или свързана услуга, които се конкурират със свързания продукт или свързаната услуга на държателя на данни;
- б) да споделя данните с друга трета страна за някоя от целите, посочени в буква а).

3. Разкриването на търговски тайни на орган от публичния сектор, Комисията, Европейската централна банка или орган на Съюза се изисква само доколкото това е строго необходимо за постигане на целта на дадено искане по член 15. В такъв случай държателят на данни или, ако те не са едно и също лице, притежателят на търговска тайна идентифицира данните, които са защитени като търговски тайни, включително в съответните метаданни. Преди разкриването на търговска тайна органът от публичния сектор, Комисията, Европейската централна банка или органът на Съюза предприема всички необходими и подходящи технически и организационни мерки за запазване на поверителността на търговските тайни, включително, когато е целесъобразно, използването на образци на договорни клаузи, технически стандарти и прилагането на кодекси за поведение.
4. Всеки орган от публичния сектор, Комисията, Европейската централна банка или орган на Съюза отговарят за сигурността на данните, които получават.

Член 20

Компенсация в случай на извънредна необходимост

1. Държателите на данни, различни от микропредприятията и малките предприятия, предоставят безплатно данните, необходими за реагиране при общественостанова извънредна ситуация в съответствие с член 15, параграф 1, буква а). Органът от публичния сектор, Комисията, Европейската централна банка или органът на Съюза, които са получили данни, изразяват обществено признание на държателя на данните, ако той е поискал това.
2. Държателят на данни има право на справедлива компенсация за предоставянето на данни в изпълнение на искане, отправено съгласно член 15, параграф 1, буква б). Тази компенсация обхваща техническите и организационните разходи, направени за изпълнението на искането, включително, когато е приложимо, разходите за анонимизиране, псевдонимизиране, агрегиране и за техническо адаптиране, и разумен марж. По искане на органа от публичния сектор, Комисията, Европейската централна банка или органа на Съюза, държателят на данните представя информация относно основата за изчислението на разходите и разумния марж.
3. Параграф 2 се прилага и когато микропредприятия и малки предприятия искат компенсация за предоставянето на данни.
4. Държателите на данни нямат право на компенсация за предоставянето на данни в изпълнение на искане, отправено съгласно член 15, параграф 1, буква б), когато конкретната задача от обществен интерес се състои в изготвянето на официална статистика и когато закупуването на данни не е позволено от националното право. Държавите членки уведомяват Комисията, когато закупуването на данни за изготвянето на официална статистика не е позволено от националното право.
5. Когато органът от публичния сектор, Комисията, Европейската централна банка или органът на Съюза не са съгласни с размера на компенсацията, поискана от държателя на данните, те могат да подадат жалба до посочения съгласно член 37 компетентен орган на държавата членка, в която е установен държателят на данните.

Член 21

Споделяне на данни, получени в контекста на извънредна необходимост, с научноизследователски организации или статистически органи

1. Орган от публичния сектор, Комисията, Европейската централна банка или орган на Съюза има право да споделя данни, получени съгласно настоящата глава:
 - а) с физически лица или организации с цел извършване на научни изследвания или анализи, съвместими с целта, за която са поискани данните; или
 - б) с национални статистически институти и Евростат за изготвянето на официална статистика.
2. Физическите лица или организациите, които получават данните съгласно параграф 1, действат с нестопанска цел или в контекста на мисия от обществен интерес, призната в правото на Съюза или националното право. Те не включват организации, върху които търговските предприятия имат значително влияние, което би могло да доведе до преференциален достъп до резултатите от научните изследвания.

3. Физическите лица или организациите, които получават данните съгласно параграф 1 от настоящия член, спазват същите задължения като приложимите за органите от публичния сектор, Комисията, Европейската централна банка или органите на Съюза съгласно член 17, параграф 3 и член 19.

4. Независимо от член 19, параграф 1, буква в), физическите лица или организациите, които получават данните съгласно параграф 1 от настоящия член, могат да съхраняват получените данни за целта, за която те са поискани, за срок до шест месеца след изтриването на данните от органите от публичния сектор, Комисията, Европейската централна банка и органите на Съюза.

5. Когато орган от публичния сектор, Комисията, Европейската централна банка или орган на Съюза възнамерява да предаде или да предостави данни съгласно параграф 1 от настоящия член, той своевременно уведомява държателя на данни, от когото са получени данните, като посочва самоличността и координатите за връзка на получаващата данните организация или физическо лице, целта на предаването или предоставянето на данните, срока, за който данните ще се използват, и предприетите техническа защита и организационни мерки, включително когато става въпрос за лични данни или търговски тайни. Когато държателят на данни не е съгласен с предаването или предоставянето на данни, той може да подаде жалба до определения съгласно член 37 компетентен орган на държавата членка, в която е установен държателят на данните.

Член 22

Взаимопомощ и трансгранично сътрудничество

1. Органите от публичния сектор, Комисията, Европейската централна банка и органите на Съюза си сътрудничат и си оказват съдействие за последователното прилагане на настоящата глава.

2. Никакви данни, обменени в контекста на поисканото и предоставеното съдействие по параграф 1, не може да се използват по начин, несъвместим с целта, за която са поискани.

3. Когато орган от публичния сектор възнамерява да поиска данни от държател на данни, установен в друга държава членка, той първо уведомява за това намерение определения съгласно член 37 компетентен орган на тази държава членка. Това изискване се прилага и за искания от Комисията, Европейската централна банка и органи на Съюза. Искането се разглежда от компетентния орган на държавата членка, в която е установен държателят на данните.

4. След като разгледа искането с оглед на изискванията, определени в член 17, съответният компетентен орган своевременно предприема едно от следните действия:

а) предава искането на държателя на данните и, ако е приложимо, съветва органа от публичния сектор, отправил искането, Комисията, Европейската централна банка или органа на Съюза относно необходимостта, ако има такава, от сътрудничество с органите от публичния сектор на държавата членка, в която е установен държателят на данните, с цел намаляване на административната тежест за държателя на данните при изпълнението на искането;

б) отхвърля по надлежно обосновани причини в съответствие с настоящата глава искането.

Органът от публичния сектор, отправил искането, Комисията, Европейската централна банка и органът на Съюза взимат предвид становището и основанията, посочени от съответния компетентен орган съгласно първа алинея, преди да предприемат всякакви по-нататъшни действия, като например повторно подаване на искането, ако е приложимо.

ГЛАВА VI

СМЯНА НА УСЛУГИ ЗА ОБРАБОТКА НА ДАННИ

Член 23

Премахване на пречките пред ефективната смяна на доставчика

Доставчиците на услуги за обработка на данни предприемат мерките, предвидени в членове 25, 26, 27, 29 и 30, за да позволят на клиентите да преминат към услуга за обработка на данни, обхващаща същия вид услуги, която се предоставя от друг доставчик на услуги за обработка на данни, или към локална инфраструктура за ИКТ, или, когато е приложимо, да ползват едновременно няколко доставчици на услуги за обработка на данни. По-специално, доставчиците на услуги за обработка на данни не налагат и отстраняват предпазарните, търговските, техническите, договорните и организационните пречки, които възпрепятстват клиентите:

- а) след изтичане на максималния срок на предизвестие и успешното приключване на процеса на смяна на доставчика, в съответствие с член 25, да прекратяват договора за услугата за обработка на данни;
- б) да сключват нови договори с друг доставчик на услуги за обработка на данни, обхващащи същия вид услуги;
- в) да пренасят данните на клиента, които могат да бъдат експортирани, и цифрови активи към друг доставчик на услуги за обработка на данни или към локална инфраструктура за ИКТ, включително след като са се възползвали от предложението за безплатни услуги;
- г) в съответствие с член 24 да постигнат функционална еквивалентност при използването на новата услуга за обработка на данни в ИКТ средата на друг доставчик на услуги за обработка на данни, обхващащи същия вид услуга;
- д) да отделят, когато е технически осъществимо, услугите за обработка на данни, посочени в член 30, параграф 1, от другите услуги за обработка на данни, предоставяни от доставчика на услуги за обработка на данни.

Член 24

Обхват на техническите задължения

Отговорностите на доставчиците на услуги за обработка на данни, определени в членове 23, 25, 29, 30 и 34, се прилагат само за услугите, договорите или търговските практики, предоставяни от изпращащия доставчик на услуги за обработка на данни.

Член 25

Договорни клаузи относно смяната на доставчици

1. Правата на клиента и задълженията на доставчика на услуги за обработка на данни по отношение на смяната на доставчици на такива услуги или, когато е приложимо, на преминаването към локална инфраструктура за ИКТ, се определят ясно в писмен договор. Доставчикът на услуги за обработка на данни предоставя договора на клиента преди подписването му, по начин, позволяващ на клиента да съхранява и възпроизвежда договора.

2. Без да се засяга Директива (ЕС) 2019/770, договорът, посочен в параграф 1 от настоящия член, включва най-малко следното:

- а) клаузи, които позволяват на клиента при поискване да премине към услуга за обработка на данни, предлагана от друг доставчик на услуги за обработка на данни, или да пренася всички данни, които могат да бъдат експортирани, и цифрови активи към локална инфраструктура за ИКТ без неоснователно забавяне и при всички случаи не след изтичането на задължителния максимален преходен период от 30 календарни дни, който да започва след изтичане на максималния срок на предизвестие, посочен в буква г), по време на който договорът за услуги остава приложим, а доставчикът на услуги за обработка на данни:
 - і) предоставя разумно съдействие на клиента и на третите страни, упълномощени от клиента, в процеса на смяна на доставчика;

- ii) действа с дължимата грижа за поддържане на непрекъснатостта на дейността и продължава да предоставя функциите или услугите, предвидени в договора;
 - iii) предоставя ясна информация относно известните рискове за непрекъснатостта на предоставянето на функциите или услугите от страна на изпращащия доставчик на услуги за обработка на данни;
 - iv) гарантира, че по време на целия процес на смяна на доставчика се поддържа високо ниво на сигурност, по-специално сигурността на данните по време на прехвърлянето им и продължаващата сигурност на данните по време на срока на извличане, посочен в буква ж), в съответствие с приложимото право на Съюза или национално право;
- б) задължение за доставчика на услуги за обработка на данни да подпомага стратегията за излизане на клиента, която е от значение за договорените услуги, включително чрез предоставяне на цялата относима информация;
- в) клауза, в която се посочва, че договорът се счита за прекратен и клиентът ще бъде уведомен за прекратяването в един от следните случаи:
- i) когато е приложимо, при успешното приключване на процеса на смяна на доставчика;
 - ii) в края на максималния срок на предизвестие, посочен в буква г), когато клиентът не желае да смени доставчика, а да изтрие своите данни, които могат да бъдат експортирани и своите цифрови активи при прекратяване на услугата;
- г) максимален срок на предизвестие за започване на процеса на смяна на доставчика, който не може да надвишава два месеца;
- д) изчерпателна спецификация на всички категории данни и цифрови активи, които могат да бъдат пренесени по време на процеса на смяна на доставчика, включително най-малко всички данни, които могат да бъдат експортирани;
- е) изчерпателна спецификация на категориите данни, специфични за вътрешното функциониране на услугата за обработка на данни на доставчика, които трябва да бъдат извадени от данните, които могат да бъдат експортирани, по буква д) от настоящия параграф, когато съществува риск от нарушаване на търговските тайни на доставчика, при условие че такова изваждане не възпрепятства, нито забавя процеса на смяна на доставчика, предвиден в член 23;
- ж) минимален срок за извличане на данни от най-малко 30 календарни дни, считано от края на преходния период, договорен между клиента и доставчика на услуги за обработка на данни, в съответствие с буква а) от настоящия параграф и параграф 4;
- з) клауза, гарантираща пълното изтриване на всички данни, които могат да бъдат експортирани, и на цифровите активи, генерирани пряко от клиента или пряко свързани с клиента, след изтичането на срока за извличане, посочен в буква ж), или след изтичането на алтернативен договорен срок на дата, по-късна от датата на изтичане на срока за извличане, посочен в буква ж), при условие че процесът на смяна на доставчика е приключил успешно;
- и) такси за смяна на доставчика, които могат да бъдат наложени от доставчиците на услуги за обработка на данни в съответствие с член 29.
3. Договорът, посочен в параграф 1, включва разпоредби, които предвиждат, че клиентът може да уведоми доставчика на услуги за обработка на данни за решението си да изпълни едно или повече от следните действия при изтичане на максималния срок на предизвестие, посочен в параграф 2, буква г):
- а) да премине към друг доставчик на услуги за обработка на данни, като в този случай клиентът предоставя необходимите координати на този доставчик;
 - б) да премине към локална инфраструктура за ИКТ;
 - в) да изтрие своите данни, които могат да бъдат експортирани, и своите цифрови активи.
4. Когато задължителният максимален преходен период, посочен в параграф 2, буква а), е технически неосъществим, доставчикът на услуги за обработка на данни уведомява клиента в срок от 14 работни дни след подаването на искането за смяна на доставчика, като надлежно обосновава техническата неосъществимост и посочва алтернативен преходен период, който не може да надвишава седем месеца. В съответствие с параграф 1 през алтернативния преходен период се осигурява непрекъснатост на услугата.

5. Без да се засяга параграф 4, договорът, посочен в параграф 1, включва клаузи, предоставящи на клиента правото да удължи преходния период веднъж за период, който клиентът счита за по-подходящ за собствените си цели.

Член 26

Задължение на доставчиците на услуги за обработка на данни за предоставяне на информация

Доставчикът на услуги за обработка на данни предоставя на клиента:

- а) информация относно наличните процедури за смяна на доставчика и пренасяне към услугата за обработка на данни, включително информация за наличните методи и формати за смяна на доставчика и пренасяне, както и за ограниченията и техническите лимити, които са известни на доставчика на услуги за обработка на данни;
- б) позоваване на актуален онлайн регистър, хостван от доставчика на услуги за обработка на данни, с подробна информация за всички структури и формати на данните, както и съответните стандарти и отворени спецификации за оперативна съвместимост, в който трябва да са налични посочените в член 25, параграф 2, буква д) данни, които могат да бъдат експортирани.

Член 27

Задължение за добросъвестност

Всички участващи страни, включително приемащите доставчици на услуги за обработка на данни, си сътрудничат добросъвестно, за да направят процеса на смяна на доставчика ефективен, да позволят навременното прехвърляне на данните и да поддържат непрекъснатостта на услугата за обработка на данни.

Член 28

Договорни задължения за прозрачност по отношение на международния достъп и прехвърляне

1. Доставчиците на услуги за обработка на данни предоставят следната информация на своите уебсайтове и актуализират тази информация:
 - а) под чия юрисдикцията е ИКТ инфраструктурата, внедрена за обработката на данните на техните индивидуални услуги;
 - б) общо описание на техническите, организационните и договорните мерки, приети от доставчика на услуги за обработка на данни, за да предотврати международния достъп на органи на публичната власт до или прехвърлянето на нелични данни, държани в Съюза, когато такъв достъп или прехвърляне биха създали противоречие с правото на Съюза или с националното право на съответната държава членка.
2. Уебсайтовете, посочени в параграф 1, се изброяват в договор за всички услуги за обработка на данни, предлагани от доставчиците на услуги за обработка на данни.

Член 29

Постепенно премахване на таксите за смяна на доставчика

1. От 12 януари 2027 г. доставчиците на услуги за обработка на данни не налагат на клиента никакви такси за смяна на доставчика.
2. От 11 януари 2024 г. до 12 януари 2027 г. доставчиците на услуги за обработка на данни могат да налагат на клиента, за процеса на смяна на доставчика, намалени такси за смяна на доставчика.
3. Намалените такси за смяна на доставчика, посочени в параграф 2, не надвишават разходите, направени от доставчика на услуги за обработка на данни, които са пряко свързани със съответния процес на смяна.
4. Преди да сключат договор с клиент, доставчиците на услуги за обработка на данни предоставят на потенциалния клиент ясна информация за стандартните такси за услуги и санкциите за предсрочно прекратяване, които могат да бъдат наложени, както и за намалените такси за смяна на доставчика, които могат да бъдат наложени в рамките на срока, посочен в параграф 2.

5. Когато е целесъобразно, доставчиците на услуги за обработка на данни предоставят на клиент информация за услугите за обработка на данни, които включват изключително сложна или скъпоструваща смяна на доставчика или за които смяната не е възможна без значителна намеса в данните, цифровите активи или архитектурата на услугите.
6. Когато е приложимо, доставчиците на услуги за обработка на данни правят информацията, посочена в параграфи 4 и 5, публично достъпна за клиентите чрез специален раздел на своя уебсайт или по друг лесно достъпен начин.
7. На Комисията се предоставя правомощието да приема делегирани актове в съответствие с член 45 за допълване на настоящия регламент с цел установяване на механизъм за наблюдение, чрез който Комисията да наблюдава таксите за смяна на доставчика, налагани на пазара от доставчиците на услуги за обработка на данни, за да се гарантира, че премахването и намаляването на размера на таксите за смяна на доставчика съгласно параграфи 1 и 2 от настоящия член, ще бъде постигнато в сроковете, определени в посочените параграфи.

Член 30

Технически аспекти на смяната на доставчика

1. Доставчиците на услуги за обработка на данни, които се отнасят до променливи по мащаб и еластични изчислителни ресурси, ограничени до инфраструктурни елементи, като сървъри, мрежи и виртуални ресурси, необходими за експлоатацията на инфраструктурата, но които не предоставят достъп до оперативните услуги, софтуер и приложения, които се съхраняват, обработват по друг начин или внедряват на тези инфраструктурни елементи, предприемат, в съответствие с член 27, всички разумни мерки в рамките на своите правомощия, за да улеснят клиента, след преминаване към услуга, обхващаща същия вид услуги, да постигне функционална еквивалентност при използването на приемащата услуга за обработка на данни. Изпращащият доставчик на услуги за обработка на данни улеснява процеса на смяна на доставчика чрез предоставяне на възможности, подходяща информация, документация, техническа помощ и когато е целесъобразно, необходимите инструменти.
2. За да се улесни процеса на смяна на доставчика, доставчиците на услуги за обработка на данни, различни от посочените в параграф 1, предоставят безплатно отворени интерфейси на всички свои клиенти и на съответните приемащи доставчици на услуги за обработка на данни. Тези интерфейси включват достатъчно информация за съответната услуга, за да се позволи разработването на софтуер за комуникация с услугите за целите на преносимостта и оперативната съвместимост на данните.
3. За услугите за обработка на данни, различни от посочените в параграф 1 от настоящия член, доставчиците на услуги за обработка на данни гарантират съвместимост с общите спецификации, основани на отворените спецификации за оперативна съвместимост или на хармонизираните стандарти за оперативна съвместимост, най-малко 12 месеца след публикуването на референтните данни на тези общи спецификации или хармонизирани стандарти за оперативна съвместимост на услугите за обработка на данни в централния сборник на Съюза на стандартите за оперативна съвместимост на услугите за обработка на данни след публикуването на съответните актове за изпълнение в *Официален вестник на Европейския съюз* в съответствие с член 35, параграф 8.
4. Доставчиците на услуги за обработка на данни, различни от посочените в параграф 1 от настоящия член, актуализират онлайн регистъра, посочен в член 26, буква б), в съответствие със задълженията си по параграф 3 от настоящия член.
5. При смяна на доставчика за услуги от същия вид услуги, за които в централния сборник на Съюза на стандартите за оперативна съвместимост на услугите за обработка на данни не са публикувани, в съответствие с член 35, параграф 8, общи спецификации или хармонизираните стандарти за оперативна съвместимост, посочени в параграф 3 от настоящия член, доставчикът на услуги за обработка на данни, по искане на клиента, експортира всички данни, които могат да бъдат експортирани, в структуриран, широко използван и машинночетим формат.
6. От доставчиците на услуги за обработка на данни няма да се изисква да разработват нови технологии или услуги, нито да разкриват или прехвърлят цифрови активи, които са защитени от права на интелектуална собственост или съставляват търговска тайна, към клиент или към друг доставчик на услуги за обработка на данни, нито да застрашават сигурността и целостта на услугата за клиента или доставчика.

Член 31

Специален режим за някои услуги за обработка на данни

1. Задълженията, установени в член 23, буква г), член 29 и член 30, параграфи 1 и 3, не се прилагат за услуги за обработка на данни, повечето от основните характеристики на които са били специално разработени в отговор на специфичните нужди на отделен клиент или при които всички компоненти са били разработени за целите на отделен клиент, и когато тези услуги за обработка на данни не се предлагат в големи търговски мащаби чрез каталога за услуги на доставчика на услуги за обработка на данни.
2. Задълженията, установени в настоящата глава, не се прилагат за услуги за обработка на данни, предоставяни като непроизводствена версия за целите на изпитването и оценката и за ограничен период от време.
3. Преди сключването на договор за предоставяне на услугите за обработка на данни, посочени в настоящия член, доставчикът на услуги за обработка на данни информира потенциалния клиент за задълженията по настоящата глава, които не се прилагат.

ГЛАВА VII

НЕЗАКОНЕН МЕЖДУНАРОДЕН ДОСТЪП НА ОРГАНИ НА ПУБЛИЧНАТА ВЛАСТ ДО НЕЛИЧНИ ДАННИ И НЕЗАКОНОСЪОБРАЗНО ПРЕХВЪРЛЯНЕ НА НЕЛИЧНИ ДАННИ НА ТАКИВА ОРГАНИ

Член 32

Международен достъп от страна на органи на публичната власт и прехвърляне на такива органи

1. Доставчиците на услуги за обработка на данни предприемат всички подходящи технически, организационни и правни мерки, включително чрез договори, за да предотвратят международния достъп на органи на публичната власт и достъпа на органи на публичната власт на трети държави до нелични данни, държани в Съюза, както и прехвърлянето на такива данни на посочените органи, когато такова прехвърляне или достъп би създавало противоречие с правото на Съюза или с националното право на съответната държава членка, без да се засяга прилагането на параграф 2 или 3.
2. Всяко решение на съд или друг правораздавателен орган на трета държава и всяко решение на административен орган на трета държава, с които от доставчик на услуги за обработка на данни се изисква да прехвърли или да даде достъп до нелични данни, попадащи в обхвата на настоящия регламент и държани в Съюза, ще бъдат признати или ще подлежат на изпълнение по всякакъв начин само ако се основават на международно споразумение, например договор за правна помощ, което е в сила между отправилата искането трета държава и Съюза, или на всякакво подобно споразумение между отправилата искането трета държава и държава членка.
3. При липса на международно споразумение, както е посочено в параграф 2, когато доставчик на услуги за обработка на данни е адресат на решение на съд или друг правораздавателен орган на трета държава или решение на административен орган на трета държава за прехвърляне или даване на достъп до нелични данни, попадащи в обхвата на настоящия регламент и държани в Съюза, и спазването на такова решение би създавало риск адресатът да влезе в противоречие с правото на Съюза или с националното право на съответната държава членка, прехвърлянето на такива данни на този орган на трета държава или неговият достъп до тях се осъществява само ако:
 - а) системата на третата държава изисква да бъдат посочени основанията и пропорционалността на такова решение, а също и то да бъде специфично по своя характер, например чрез установяване на достатъчна връзка с определени заподозрени лица или нарушения;
 - б) мотивираното възражение на адресата подлежи на преглед от компетентен съд или друг правораздавателен орган на трета държава; и
 - в) компетентният съд или друг правораздавателен орган на трета държава, който издава решението или извършва преглед на решението на административен орган, е оправомощен съгласно правото на тази трета държава да вземе надлежно предвид съответните правни интереси на доставчика на данните, защитени от правото на Съюза или от националното право на съответната държава членка.

Адресатът на решението може да поиска становището на съответния национален орган или орган, компетентен за международното сътрудничество по правни въпроси, за да определи дали установените в първа алинея условия са изпълнени, по-специално когато счита, че решението може да се отнася до търговски тайни и други чувствителни търговски данни, както и до съдържание, защитено с права на интелектуална собственост, или че прехвърлянето може да доведе до повторно идентифициране. Съответният национален орган може да се консултира с Комисията. Ако адресатът счита, че решението може да засегне интересите на Съюза или на неговите държави членки в областта на националната сигурност или отбраната, той иска становището на съответните национални органи, за да определи дали исканите данни засягат интересите на Съюза или на неговите държави членки в областта на националната сигурност или отбраната. Ако адресатът не получи отговор в срок от един месец или ако становището на тези органи съдържа заключение, че не са изпълнени условията, определени в първа алинея, адресатът може да откаже искането за прехвърляне на данните или достъп до нелични данни на това основание.

ЕКИОД, посочен в член 42, съветва и подпомага Комисията при разработването на насоки за оценката дали условията, определени в първа алинея от настоящия параграф, са изпълнени.

4. Ако са изпълнени условията, определени в параграф 2 или 3, в отговор на искане доставчикът на услуги за обработка на данни предоставя минимално допустимото количество данни, въз основа на разумно тълкуване на това искане от страна на доставчика или съответния национален орган, посочен в параграф 3, втора алинея.

5. Преди да изпълни това искане, доставчикът на услуги за обработка на данни информира клиента за наличието на искане от орган на трета държава за достъп до неговите данни, освен когато искането служи на целите на правоприлагането и докато това е необходимо за запазване на ефективността на дейността по правоприлагане.

ГЛАВА VIII

ОПЕРАТИВНА СЪВМЕСТИМОСТ

Член 33

Съществени изисквания по отношение на оперативната съвместимост на данните, на механизмите и услугите за споделяне на данни, както и на общите европейски пространства на данни

1. Участниците в пространства на данни, които предлагат данни или услуги за данни на други участници, спазват следните съществени изисквания за улесняване на оперативната съвместимост на данните, на механизмите и услугите за споделяне на данни, както и на общите европейски пространства на данни, които са специфични за конкретни цели, или конкретни сектори, или междусекторни оперативни съвместими рамки за общи стандарти и практики за споделяне или за съвместна обработка на данни за, наред с другото, разработването на нови продукти и услуги, научни изследвания или инициативи на гражданското общество:

- a) съдържанието на набора от данни, ограниченията за използване, лицензите, методиката за събиране на данни, качеството и неопределеността на данните се описват в достатъчна степен, когато е приложимо, в машинночетим формат, за да може получателят да ги намира, да има достъп до тях и да ги използва;
- б) структурите на данните, форматите на данните, речниците, класификационните схеми, таксономиите и списъците с кодове, когато са налични, се описват по публично достъпен и последователен начин;
- в) техническите средства за достъп до данните, като приложно-програмни интерфейси, условията за тяхното използване и качеството на услугата се описват в достатъчна степен, за да се позволи автоматичен достъп и предаване на данни между страните, включително непрекъснато, чрез изтегляне на масиви от данни или в реално време в машинночетим формат, когато това е технически осъществимо и не възпрепятства доброто функциониране на свързания продукт;
- г) когато е приложимо, се предоставят средствата за осигуряване на оперативна съвместимост на инструментите за автоматизиране на изпълнението на споразуменията за споделяне на данни, като например интелигентните договори.

Изискванията могат да имат общ характер или да засягат конкретни сектори, като същевременно изцяло отчитат взаимовръзката с изискванията, произтичащи от други актове на правото на Съюза или на националното право.

2. На Комисията се предоставя правомощието да приема делегирани актове в съответствие с член 45 от настоящия регламент с цел допълването му, за да уточнява допълнително съществените изисквания, определени в параграф 1 от настоящия член, във връзка с такива изисквания, които по своето естество не могат да породят желаното въздействие, освен ако не са допълнително уточнени в обвързващи правни актове на Съюза и с цел да се отрази правилно технологичното и пазарното развитие.

Когато приема делегирани актове, Комисията взема предвид становищата на ЕКИОД в съответствие с член 42, буква в), точка iii).

3. Счита се, че участниците в пространства на данни, които предлагат данни или услуги за данни на други участници в пространства на данни, отговарящи на хармонизираните стандарти или на части от хармонизирани стандарти, чиито референтни данни са публикувани в *Официален вестник на Европейския съюз*, спазват съществените изисквания, определени в параграф 1, доколкото тези изисквания са обхванати от въпросните хармонизирани стандарти или от части от тях.

4. Съгласно член 10 от Регламент (ЕС) № 1025/2012 Комисията иска от една или повече европейски организации за стандартизация да изготвят хармонизирани стандарти, които отговарят на съществените изисквания, определени в параграф 1 от настоящия член.

5. Чрез актове за изпълнение Комисията може да приема общи спецификации, обхващащи някое или всички от съществените изисквания, определени в параграф 1, когато са изпълнени следните условия:

а) в съответствие с член 10, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 1025/2012 Комисията е поискала от една или повече европейски организации за стандартизация да изготви хармонизиран стандарт, отговарящ на съществените изисквания, определени в параграф 1 от настоящия член, и:

i) искането не е било прието;

ii) хармонизираните стандарти, в отговор на искането, не са предоставени в срока, определен в съответствие с член 10, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 1025/2012; или

iii) хармонизираните стандарти не съответстват на искането; и

б) Референтните данни на хармонизирани стандарти, обхващащи съответните съществени изисквания, определени в параграф 1 от настоящия член, не са публикувани в *Официален вестник на Европейския съюз*, както се изисква съгласно Регламент (ЕС) № 1025/2012, и не се очаква подобни референтни данни да бъдат публикувани в разумен срок.

Тези актове за изпълнение се приемат в съответствие с процедурата по разглеждане, посочена в член 46, параграф 2.

6. Преди да изготви проект на акт за изпълнение, посочен в параграф 5 от настоящия член, Комисията информира комитета, посочен в член 22 от Регламент (ЕС) № 1025/2012, че счита, че условията по параграф 5 от настоящия член са изпълнени.

7. При изготвянето на проекта на акт за изпълнение, посочен в параграф 5, Комисията взема предвид становищата на ЕКИОД и на други съответни органи или експертни групи и надлежно се консултира с всички съответни заинтересовани страни.

8. Счита се, че участниците в пространства на данни, които предлагат данни или услуги за данни на други участници в пространства на данни, отговарящи на общите спецификации, установени с актове за изпълнение, посочени в параграф 5, или на части от тях, спазват съществените изисквания, определени в параграф 1, доколкото тези изисквания са обхванати от тези общи спецификации или части от тях.

9. Когато хармонизиран стандарт е приет от европейска организация за стандартизация и е предложен на Комисията за целите на публикуване на референтните му данни в *Официален вестник на Европейския съюз*, Комисията оценява хармонизирания стандарт в съответствие с Регламент (ЕС) № 1025/2012. Когато в *Официален вестник на Европейския съюз* бъдат публикувани референтните данни на хармонизиран стандарт, Комисията отменя актовете за изпълнение, посочени в параграф 5 от настоящия член, или частите от тях, отнасящи се до същите съществени изисквания, като тези, обхванати от въпросния хармонизиран стандарт.

10. Когато държава членка счита, че дадена обща спецификация не отговаря напълно на съществените изисквания, определени в параграф 1, тя информира Комисията за това, като представя подробно разяснение. Комисията разглежда това подробно разяснение и ако е целесъобразно може да измени акта за изпълнение, с който е въведена въпросната обща спецификация.

11. Комисията може да приема насоки, като взема предвид предложението на ЕКИОД в съответствие с член 30, буква з) от Регламент (ЕС) 2022/868, с която се определят оперативни съвместими рамки за общи стандарти и практики за функционирането на общите европейски пространства на данни.

Член 34

Оперативна съвместимост за целите на паралелното използване на услуги за обработка на данни

1. Изискванията, установени в член 23, член 24, член 25, параграф 2, буква а), точки ii) и iv), букви д) и е) и член 30, параграфи 2—5, се прилагат *mutatis mutandis* и за доставчиците на услуги за обработка на данни, за да се улесни оперативната съвместимост за целите на паралелното използване на услуги за обработка на данни.

2. Когато услуга за обработка на данни се използва успоредно с друга услуга за обработка на данни, доставчикът на услуги за обработка на данни може да наложи такси за прехвърляне на данни, но само с цел да се прехвърлят направените разходи по прехвърляне на данни без да надвишават тези разходи.

Член 35

Оперативна съвместимост на услугите за обработка на данни

1. Отворените спецификации за оперативна съвместимост и хармонизираните стандарти за оперативна съвместимост на услугите за обработка на данни:

- а) постигат, когато това е технически осъществимо, оперативна съвместимост между различните услуги за обработка на данни, които обхващат един и същ вид услуга;
- б) подобряват преносимостта на цифровите активи между различните услуги за обработка на данни, които обхващат един и същ вид услуга;
- в) улесняват, когато това е технически осъществимо, функционална еквивалентност между различните услуги за обработка на данни, посочени в член 30, параграф 1, които обхващат един и същ вид услуга;
- г) не оказват неблагоприятно въздействие върху сигурността и целостта на услугите за обработка на данни и данните;
- д) са разработени по такъв начин, че да позволяват технически напредък и включването на нови функции и иновации в услугите за обработка на данни.

2. Отворените спецификации за оперативна съвместимост и хармонизираните стандарти за оперативна съвместимост на услугите за обработка на данни разглеждат по подходящ начин:

- а) аспектите на транспортната оперативна съвместимост, свързани с оперативната съвместимост в облак, синтактичната оперативна съвместимост, семантичната оперативна съвместимост на данните, поведенческата оперативна съвместимост и оперативната съвместимост на политиките;
- б) аспектите на синтактичната преносимост, свързани с преносимостта на данните в облак, семантичната преносимост на данните и преносимостта на политиката за данните;
- в) аспектите на синтактичната преносимост, свързани с приложенията в облак, преносимостта на инструкциите към приложенията, преносимостта на метаданните на приложенията, преносимостта на поведението на приложенията и преносимостта на политиката във връзка с тях.

3. Отворените спецификации за оперативна съвместимост съответстват на приложение II към Регламент (ЕС) № 1025/2012.

4. След като вземе предвид съответните международни и европейски стандарти и инициативи за саморегулиране, в съответствие с член 10, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 1025/2012 Комисията може да поиска от една или повече европейски организации за стандартизация да изготвят хармонизирани стандарти, които отговарят на съществените изисквания, определени в параграфи 1 и 2 от настоящия член.

5. Чрез актове за изпълнение Комисията може да приема общи спецификации въз основа на отворени спецификации за оперативна съвместимост, обхващащи всички съществени изисквания, определени в параграфи 1 и 2.
6. При изготвянето на проекта на акт за изпълнение, посочен в параграф 5 от настоящия член, Комисията взема предвид становищата на съответните компетентни органи, посочени в член 37, параграф 5, буква з), и други съответни органи или експертни групи и надлежно се консултира с всички съответни заинтересовани страни.
7. Когато държава членка счита, че дадена обща спецификация не отговаря напълно на съществените изисквания, определени в параграфи 1 и 2, тя информира Комисията за това, като представя подробно обяснение. Комисията прави оценка на това подробно обяснение и ако е целесъобразно, може да измени акта за изпълнение, с който е определена въпросната обща спецификация.
8. За целта на член 30, параграф 3 Комисията публикува, чрез актове за изпълнение, референтните данни на хармонизираните стандарти и на общите спецификации за оперативна съвместимост на услугите за обработка на данни в централен сборник на Съюза на стандартите за оперативна съвместимост на услугите за обработка на данни.
9. Актовете за изпълнение, посочени в настоящия член, се приемат в съответствие с процедурата по разглеждане, посочена в член 46, параграф 2.

Член 36

Съществени изисквания по отношение на интелигентните договори за изпълнение на споразумения за споделяне на данни

1. Продавачът на приложение, използващо интелигентни договори, или при липса на такъв — лицето, чиято търговска, стопанска или професионална дейност включва въвеждането на интелигентни договори за други лица в контекста на изпълнението на споразумение за предоставяне на данни или на част от него, гарантира, че тези интелигентни договори изпълняват следните съществени изисквания за:
 - а) стабилност и контрол на достъпа, за да се гарантира, че интелигентният договор е проектиран така, че да предлага механизми за контрол на достъпа и много висока степен на стабилност, за да се избегнат функционални грешки и да се издържи на манипулации от трети страни;
 - б) безопасно прекратяване и временно прекъсване, за да се гарантира, че съществува механизъм за прекратяване на непрекъснатото изпълнение на трансакциите и че интелигентният договор включва вътрешни функции, които могат да възобновят или да дадат указания на договора да спре или прекъсне операцията, по-специално за да се избегнат бъдещи случайни изпълнения;
 - в) архивиране и непрекъснатост на данните, за да се гарантира, че в случаите, когато даден интелигентен договор трябва да бъде прекратен или дезактивиран, съществува възможност за архивиране на данните от трансакции, логиката на интелигентния договор и кода с цел да се води запис на операциите, извършени върху данните в миналото (проверимост);
 - г) контрол на достъпа, за да се гарантира, че интелигентният договор се защитава чрез строги механизми за контрол на достъпа на нивото на управлението и на нивото на интелигентния договор;
 - д) съгласуваност, за да се гарантира съгласуваност с условията на споразумението за споделяне на данни, което интелигентният договор изпълнява.
2. Продавачът на интелигентен договор или, при липса на такъв — лицето, чиято търговска, стопанска или професионална дейност включва въвеждането на интелигентни договори за други лица в контекста на изпълнение на споразумение или част от такова за предоставяне на данни, прави оценка на съответствието с оглед на изпълнението на съществените изисквания, определени в параграф 1, и ако те са изпълнени, издава декларация за съответствие с изискванията на ЕС.
3. С изготвянето на декларацията за съответствие с изискванията на ЕС продавачът на приложение, използващо интелигентни договори, или при липса на такъв — лицето, чиято търговска, стопанска или професионална дейност включва въвеждането на интелигентни договори за други лица в контекста на изпълнение на споразумение или на част от такова за предоставяне на данни, отговаря за спазването на съществените изисквания, определени в параграф 1.

4. Счита се, че интелигентен договор, който отговаря на хармонизираните стандарти или на съответните части от тях, референтните данни на които са публикувани в *Официален вестник на Европейския съюз*, спазва съществените изисквания, определени в параграф 1, доколкото тези изисквания са обхванати от въпросните хармонизирани стандарти или от части от тях.

5. Съгласно член 10 от Регламент (ЕС) № 1025/2012 Комисията иска от една или повече европейски организации за стандартизация да изготвят хармонизирани стандарти, които отговарят на съществените изисквания, определени в параграф 1 от настоящия член.

6. Чрез актове за изпълнение Комисията може да приема общи спецификации, обхващащи някое или всички от съществените изисквания, определени в параграф 1, когато са изпълнени следните условия:

а) в съответствие с член 10, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 1025/2012 Комисията е поискала от една или повече европейски организации за стандартизация да изготвят хармонизиран стандарт, които да отговаря на съществените изисквания, определени в параграф 1 от настоящия член, и:

i) искането не е прието;

ii) хармонизираните стандарти, отговарящи на посоченото искане, не са предоставени в срока, определен в съответствие с член 10, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 1025/2012; или

iii) хармонизираните стандарти не съответстват на искането; и

б) референтните данни на хармонизирани стандарти, обхващащи съответните съществени изисквания, определени в параграф 1 от настоящия член, не са публикувани в *Официален вестник на Европейския съюз*, както се изисква съгласно Регламент (ЕС) № 1025/2012, и не се очаква подобни референтни данни да бъдат публикувани в разумен срок.

Посочените актове за изпълнение се приемат в съответствие с процедурата по разглеждане, посочена в член 46, параграф 2.

7. Преди да изготви проект на акт за изпълнение, посочен в параграф 6 от настоящия член, Комисията информира комитета, посочен в член 22 от Регламент (ЕС) № 1025/2012, че счита, че условията по параграф 6 от настоящия член са изпълнени.

8. При изготвянето на проекта на акт за изпълнение, посочен в параграф 6, Комисията взема предвид становищата на ЕКИОД и на други съответни органи или експертни групи и надлежно се консултира с всички съответни заинтересовани страни.

9. Счита се, че продавачът на интелигентен договор или, при липса на такъв — лицето, чиято търговска, стопанска или професионална дейност включва въвеждането на интелигентни договори за други лица в контекста на изпълнение на споразумение или на част от такова за предоставяне на данни, отговарящи на общите спецификации, установени с актове за изпълнение, посочени в параграф 6, или на части от тях, спазва съществените изисквания, определени в параграф 1, доколкото тези изисквания са обхванати от въпросните общи спецификации или части от тях.

10. Когато хармонизиран стандарт е приет от европейска организация за стандартизация и е предложен на Комисията за целите на публикуване на референтните му данни в *Официален вестник на Европейския съюз*, Комисията оценява хармонизирания стандарт в съответствие с Регламент (ЕС) № 1025/2012. Когато в *Официален вестник на Европейския съюз* се публикуват референтните данни на хармонизиран стандарт, Комисията отменя актовете за изпълнение, посочени в параграф 6 от настоящия член, или частите от тях, които се отнасят до същите съществени изисквания, като тези, обхванати от посочения хармонизиран стандарт.

11. Когато държава членка счита, че дадена обща спецификация не отговаря напълно на съществените изисквания, определени в параграф 1, тя информира Комисията за това, като представя подробно разяснение. Комисията разглежда това подробно разяснение и ако е целесъобразно, може да измени акта за изпълнение, с който е въведена въпросната обща спецификация.

ГЛАВА IX

ИЗПЪЛНЕНИЕ И ОСИГУРЯВАНЕ НА СПАЗВАНЕТО

Член 37

Компетентни органи и координатори за данните

1. Всяка държава членка определя един или повече компетентни органи, които да отговарят за прилагането и осигуряването на спазването на настоящия регламент (наричани по-нататък „компетентни органи“). Държавите членки могат да създадат един или повече нови органи или да разчитат на съществуващи органи.
2. Когато държава членка определи повече от един компетентен орган, тя посочва един от тях за координатор за данните, за да се улесни сътрудничеството между компетентните органи и да се подпомагат образуванията, попадащи в обхвата на настоящия регламент, по всички въпроси, свързани с прилагането и осигуряването на спазването му. При изпълнението на задачите и правомощията, които са им възложени съгласно параграф 5, компетентните органи си сътрудничат помежду си.
3. Надзорните органи, отговарящи за наблюдението на прилагането на Регламент (ЕС) 2016/679, отговарят за наблюдението на прилагането на настоящия регламент по отношение на защитата на личните данни. Глави VI и VII от Регламент (ЕС) 2016/679 се прилагат *mutatis mutandis*.

Европейският надзорен орган по защита на данните отговаря за наблюдението на прилагането на настоящия регламент, доколкото това засяга Комисията, Европейската централна банка или органите на Съюза. Когато е целесъобразно, член 62 от Регламент (ЕС) 2018/1725 се прилага *mutatis mutandis*.

Задачите и правомощията на надзорните органи, посочени в настоящия параграф, се упражняват по отношение на обработката на лични данни.

4. Без да се засяга прилагането на параграф 1 от настоящия член:
 - а) по специфични секторни въпроси относно достъпа и използването на данни, свързани с прилагането на настоящия регламент, се зачита компетентността на секторните органи;
 - б) компетентният орган, отговарящ за прилагането и осигуряването на спазването на членове 23 – 31 и членове 34 и 35, има опит в областта на данните и електронните съобщителни услуги.
5. Държавите членки гарантират, че задачите и правомощията на компетентните органи са ясно дефинирани и включват:
 - а) насърчаване на грамотността по отношение на данните и осведомеността сред ползвателите и образуванията, попадащи в обхвата на настоящия регламент, относно правата и задълженията по този регламент;
 - б) разглеждане на жалбите, произтичащи от предполагаеми нарушения на настоящия регламент, включително във връзка с търговските тайни, разследване на предмета на жалбите, доколкото е целесъобразно, и редовно уведомяване на жалбоподателите, при целесъобразност и в съответствие с националното право, за хода и резултатите от разследването в разумен срок, по-специално ако е необходимо по-нататъшно разследване или координиране с друг компетентен орган;
 - в) провеждане на разследвания по въпроси, засягащи прилагането на настоящия регламент, включително въз основа на информация, получена от друг компетентен орган или друг публичен орган;
 - г) налагане на ефективни, пропорционални и възпиращи финансови санкции, които могат да включват периодични санкции и санкции с обратен действие, или образуване на съдебни производства за налагане на глоби;

- д) наблюдение на технологичното и съответното търговско развитие, което е от значение за предоставянето и използването на данни;
- е) сътрудничество с компетентните органи на други държави членки и, когато е приложимо, с Комисията или Европейския комитет за иновации в областта на данните, за да се гарантира последователното и ефективно прилагане на настоящия регламент, в т.ч. обмена на цялата съответна информация по електронен път, без неоснователно забавяне, включително по отношение на параграф 10 от настоящия член;
- ж) сътрудничество със съответните компетентни органи, отговарящи за изпълнението на други правни актове на Съюза или национални правни актове, включително с органите, компетентни в областта на данните и електронните съобщителни услуги, с надзорния орган, отговарящ за наблюдението на прилагането на Регламент (ЕС) 2016/679, или със секторните органи, за да се гарантира, че настоящият регламент се прилага съгласувано с други правни актове на Съюза и с националното право;
- з) сътрудничество със съответните компетентни органи, за да се гарантира, че членове 23 – 31 и членове 34 и 35 се спазват съгласувано с останалото право на Съюза и с разпоредбите за саморегулиране, приложими за доставчиците на услуги за обработка на данни;
- и) гарантиране, че таксите за смяна на доставчика се премахват в съответствие с член 29;
- й) разглеждане на исканията за предоставяне на данни, отправени съгласно глава V.

Когато е определен, координаторът за данните улеснява сътрудничеството, посочено в букви е), ж) и з) от първа алинея, и подпомага компетентните органи при поискване от тях.

6. Координаторът за данните, когато такъв компетентен орган е определен:
 - а) действа като единно звено за контакт по всички въпроси, свързани с прилагането на настоящия регламент;
 - б) осигурява публичен достъп онлайн до искания за предоставяне на данни, подадени от органи от публичния сектор в случай на извънредна необходимост съгласно глава V, и насърчава доброволните споразумения за споделяне на данни между органите от публичния сектор и държателите на данни;
 - в) ежегодно информира Комисията за отказите, нотифицирани съгласно член 4, параграфи 2 и 8 и член 5, параграф 11.
7. Държавите членки нотифицират Комисията относно наименованията на компетентните органи и техните задачи и правомощия, и, когато е приложимо, наименованието на координатора за данните. Комисията поддържа публичен регистър на тези органи.
8. При изпълнението на своите задачи и упражняването на правомощията си в съответствие с настоящия регламент компетентните органи остават безпристрастни и свободни от всякакво външно влияние, независимо дали пряко, или косвено, и не търсят, нито приемат указания за отделните случаи от който и да е друг публичен орган или от който и да е частноправен субект.
9. Държавите членки гарантират, че на компетентните органи са предоставени достатъчно човешки и технически ресурси и съответният експертен опит, необходими за ефективното изпълнение на задачите им в съответствие с настоящия регламент.
10. Образованията, попадащи в обхвата на настоящия регламент, са в рамките на компетентността на държавата членка, в която е установен субектът. Когато образованието е установено в повече от една държава членка, се счита, че то е в рамките на компетентността на държавата членка, в която се намира основното му място на установяване, т.е. където е главното управление или регистрираното седалище на образованието, от което се упражняват основните финансови функции и оперативен контрол.
11. Всяко попадащо в обхвата на настоящия регламент образование, което предоставя свързани продукти или предлага свързани услуги в Съюза и което не е установено в Съюза, определя законен представител в една от държавите членки.

12. За да се гарантира спазването на настоящия регламент, всяко попадащо в обхвата на настоящия регламент образование, което предоставя свързани продукти или предлага свързани услуги в Съюза, упълномощава законен представител, към когото компетентните органи да се обръщат в допълнение или вместо към образованието по всички въпроси, свързани с въпросното образование. Този законен представител си сътрудничи с компетентните органи и при поискване предоставя изчерпателна информация за предприетите действия и въведените разпоредби от попадащото в обхвата на настоящия регламент образование, което предоставя свързани продукти или предлага свързани услуги в Съюза, за да се гарантира спазването на настоящия регламент.

13. Счита се, че попадащо в обхвата на настоящия регламент образование, което предоставя свързани продукти или предлага свързани услуги в Съюза, попада в компетентността на държавата членка, в която се намира неговият законен представител. Определянето на законен представител от образованието не засяга въпроса за отговорността на въпросното образование и за исконите, които биха могли да бъдат заведени срещу това образование. Докато образованието не определи законен представител в съответствие с настоящия член, при целесъобразност то попада в рамките на компетентността на всички държави членки за целите на гарантирането на прилагането и осигуряването на изпълнението на настоящия регламент. Всеки компетентен орган може да упражнява своята компетентност, включително чрез налагане на ефективни, пропорционални и възпиращи санкции, при условие че образованието не е обект на производство за принудително изпълнение съгласно настоящия регламент по отношение на същите факти, образувано от друг компетентен орган.

14. Компетентните органи имат правомощието да изискват от ползвателите, държателите на данни или получателите на данни или техните законни представители, попадащи в рамките на компетентността на тяхната държава членка, цялата информация, необходима за проверка на спазването на настоящия регламент. Всяко искане за информация е пропорционално с оглед на изпълнението на свързаната с него задача и е обосновано.

15. Когато компетентен орган в една държава членка поиска предприемане на мерки за съдействие или осигуряване на съблюдаването от компетентен орган в друга държава членка, той подава обосновано искане. При получаване на такова искане компетентният орган предоставя отговор, в който се описват подробно действията, които са били предприети или които се планира да бъдат предприети, без неоснователно забавяне.

16. Компетентните органи зачитат принципите на поверителност и на опазване на професионална и търговска тайна и защитават личните данни в съответствие с правото на Съюза или националното право. Всяка информация, обменена в контекста на искане за съдействие и предоставена съгласно настоящия член, се използва единствено по отношение на въпросите, за които е поискана.

Член 38

Право на жалба

1. Без да се засягат които и да било други административни средства или средства за правна защита, физическите и юридическите лица имат право да подават жалба, индивидуално или, когато е уместно, колективно, до съответния компетентен орган в държавата членка на обичайното си пребиваване, месторабота или установяване, ако считат, че правата им съгласно настоящия регламент са били нарушени. Координаторът за данните предоставя при поискване цялата необходима информация на физическите и юридическите лица за подаване на техните жалби до съответния компетентен орган.

2. Компетентният орган, до който е подадена жалбата, информира жалбоподателя в съответствие с националното право за хода на производството и за взетото решение.

3. Компетентните органи си сътрудничат ефективно и своевременно за разглеждането и решаването на жалби, включително чрез обмен на цялата съответна информация по електронен път, без неоснователно забавяне. Това сътрудничество не засяга механизмите за сътрудничество, предвидени в глави VI и VII от Регламент (ЕС) 2016/679 и в Регламент (ЕС) 2017/2394.

Член 39

Право на ефективна съдебна защита

1. Независимо от каквито и да било административни или други средства за извънсъдебна защита, всяко засегнато физическо и юридическо лице има право на ефективна съдебна защита по отношение на правно обвързващите решения, взети от компетентните органи.
2. Когато компетентен орган не предприеме действия по жалба, всяко засегнато физическо или юридическо лице има право, в съответствие с националното право, на ефективна съдебна защита или на достъп до контрол от безпристрастен орган с подходящи експертни познания.
3. Производствата по настоящия член се образуват пред съдилищата или други правораздавателни органи на държавата членка на компетентния орган, срещу който се търси защита по съдебен ред, индивидуално, или когато е приложимо, колективно от представителите на едно или повече физически или юридически лица.

Член 40

Санкции

1. Държавите членки установяват система от санкции, приложими при нарушение на разпоредби на настоящия регламент, и вземат всички мерки, необходими за осигуряване на прилагането им. Предвидените санкции трябва да бъдат ефективни, пропорционални и възпиращи.
2. В срок до 12 септември 2025 г. държавите членки уведомяват Комисията за тези разпоредби и мерки и я нотифицират незабавно за всяко последващо изменение, което ги засяга. Комисията редовно актуализира и поддържа лесно достъпен публичен регистър на тези мерки.
3. Държавите членки вземат предвид препоръките на ЕКИОД и следните неизчерпателни критерии за налагането на санкции за нарушения на настоящия регламент:
 - а) естеството, тежестта, размера и продължителността на нарушението;
 - б) предприетите от извършителя на нарушението действия за смекчаване или поправяне на вредите, причинени от нарушението;
 - в) всякакви предходни нарушения от страна на извършителя на нарушението;
 - г) реализираните финансови ползи или избегнатите загуби от извършителя на нарушението, доколкото тези ползи или загуби могат да бъдат надеждно установени;
 - д) всеки друг утежняващ или смекчаващ фактор, приложим към обстоятелствата на съответния случай;
 - е) годишния оборот на извършителя на нарушението през предходната финансова година в Съюза.
4. За нарушения на задълженията, установени в глави II, III и V от настоящия регламент, надзорните органи, отговарящи за наблюдението на прилагането на Регламент (ЕС) 2016/679, могат в рамките на своята компетентност да налагат административни глоби в съответствие с член 83 от Регламент (ЕС) 2016/679 до размера, посочен в член 83, параграф 5 от същия регламент.
5. За нарушения на задълженията, установени в глава V от настоящия регламент, Европейският надзорен орган по защита на данните може да налага в рамките на своята компетентност административни глоби в съответствие с член 66 от Регламент (ЕС) 2018/1725 до размера, посочен в член 66, параграф 3 от същия регламент.

Член 41

Образци на договорни клаузи и стандартни договорни клаузи

Преди 12 септември 2025 г. Комисията разработва и препоръчва незадължителни образци на договорни клаузи относно достъпа до данни и използването им, включително клаузи за разумна компенсация и защита на търговските тайни, и незадължителни стандартни договорни клаузи за договори за изчисления в облак, които да са в помощ на страните при изготвянето и договарянето на договори със справедливи, разумни и недискриминационни договорни права и задължения.

Член 42

Роля на ЕКИОД

ЕКИОД, създаден от Комисията като експертна група съгласно член 29 от Регламент (ЕС) 2022/868, в която са представени компетентните органи, подкрепя последователното прилагане на настоящия регламент, чрез:

- a) консултиране и подпомагане на Комисията във връзка с разработването на съгласувани практики за компетентните органи при прилагането на глави II, III, V и VII;
- б) улесняване на сътрудничеството между компетентните органи чрез изграждане на капацитет и обмен на информация, по-специално чрез установяване на методи за ефективен обмен на информация, свързана с прилагането на правата и задълженията по глави II, III и V при трансгранични случаи, включително координация по отношение на определянето на санкции;
- в) консултиране и подпомагане на Комисията по отношение на:
 - i) евентуално искане за изготвянето на хармонизирани стандарти, посочени в член 33, параграф 4, член 35, параграф 4 и член 36, параграф 5;
 - ii) изготвянето на актовете за изпълнение, посочени в член 33, параграф 5, член 35, параграфи 5 и 8 и член 36, параграф 6;
 - iii) изготвянето на делегираните актове, посочени в член 29, параграф 7 и член 33, параграф 2; и
 - iv) приемането на насоките за определяне на оперативни съвместими рамки за общи стандарти и практики за функционирането на общите европейски пространства на данни, посочени в член 33, параграф 11.

ГЛАВА X

ПРАВО SUI GENERIS СЪГЛАСНО ДИРЕКТИВА 96/9/ЕО

Член 43

Бази данни, съдържащи определени данни

Правото *sui generis*, предвидено в член 7 от Директива 96/9/ЕО, не се прилага, когато данните са получени или генерирани от свързан продукт или от свързана услуга, попадащи в обхвата на настоящия регламент, по-специално във връзка с членове 4 и 5 от него.

ГЛАВА XI

ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

Член 44

Други правни актове на Съюза, които уреждат правата и задълженията във връзка с достъпа до данни и използването им

1. Специфичните задължения за предоставяне на данни между предприятията, между предприятията и потребителите и по изключение между предприятията и публичните органи, предвидени в правните актове на Съюза, влезли в сила на или преди 11 януари 2024 г., и в делегираните актове или актовете за изпълнение, съгласно тях, остават незасегнати.
2. Настоящият регламент не засяга правото на Съюза, определящо, с оглед на нуждите на даден сектор, общо европейско пространство на данни, област от обществен интерес или допълнителни изисквания, по-специално по отношение на:
 - a) технически аспекти на достъпа до данни;

- б) ограничения на правата на държателите на данни да имат достъп или да използват определени данни, предоставени от ползвателите;
 - в) аспекти, които излизат извън рамките на достъпа до данни и тяхното използване.
3. Настоящият регламент, с изключение на глава V, не засяга правото на Съюза и националното право, които предвиждат достъп и разрешават използването на данни за научноизследователски цели.

Член 45

Упражняване на делегирането

1. Правомощието да приема делегирани актове се предоставя на Комисията при спазване на предвидените в настоящия член условия.
2. Правомощието да приема делегирани актове, посочено в член 29, параграф 7 и член 33, параграф 2, се предоставя на Комисията за неопределен период от време, считано от 11 януари 2024 г.
3. Делегирането на правомощия, посочено в член 29, параграф 7 и член 33, параграф 2, може да бъде оттеглено по всяко време от Европейския парламент или от Съвета. С решението за оттегляне се прекратява посоченото в него делегиране на правомощия. Оттеглянето поражда действие в деня след публикуването на решението в *Официален вестник на Европейския съюз* или на по-късна дата, посочена в решението. То не засяга действителността на делегираните актове, които вече са в сила.
4. Преди приемането на делегиран акт Комисията се консултира с експерти, определени от всяка държава членка в съответствие с принципите, залегнали в Междуинституционалното споразумение от 13 април 2016 г. за по-добро законотворчество.
5. Веднага след като приеме делегиран акт, Комисията нотифицира акта едновременно на Европейския парламент и на Съвета.
6. Делегиран акт, приет съгласно член 29, параграф 7 или член 33, параграф 2, влиза в сила единствено ако нито Европейският парламент, нито Съветът не са представили възражения в срок от три месеца от нотифицирането на същия акт на Европейския парламент и Съвета или ако преди изтичането на този срок и Европейският парламент, и Съветът са уведомили Комисията, че няма да представят възражения. Този срок се удължава с три месеца по инициатива на Европейския парламент или на Съвета.

Член 46

Процедура на комитет

1. Комисията се подпомага от комитета, създаден с Регламент (ЕС) 2022/868. Този комитет е комитет по смисъла на Регламент (ЕС) № 182/2011.
2. При позоваване на настоящия параграф се прилага член 5 от Регламент (ЕС) № 182/2011.

Член 47

Изменение на Регламент (ЕС) 2017/2394

В приложението към Регламент (ЕС) 2017/2394 се добавя следната точка:

- „29. Регламент (ЕС) 2023/2854 на Европейския парламент и на Съвета от 13 декември 2023 г. относно хармонизирани правила за справедлив достъп до данни и тяхното използване и за изменение на Регламент (ЕС) 2017/2394 и Директива (ЕС) 2020/1828 (Законодателен акт за данните) (ОВ L, 2023/2854, 22.12.2023, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2023/2854/oj>).“

Член 48

Изменение на Директива (ЕС) 2020/1828

В приложение I към Директива (ЕС) 2020/1828 се добавя следната точка:

„68. Регламент (ЕС) 2023/2854 на Европейския парламент и на Съвета от 13 декември 2023 г. относно хармонизирани правила за справедлив достъп до данни и тяхното използване и за изменение на Регламент (ЕС) 2017/2394 и Директива (ЕС) 2020/1828 (Законодателен акт за данните) (ОВ L, 2023/2854, 22.12.2023, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2023/2854/oj>).“

Член 49

Оценка и преглед

1. До 12 септември 2028 г. Комисията извършва оценка на настоящия регламент и представя основните констатации от нея в доклад до Европейския парламент, Съвета и Европейския икономически и социален комитет. В оценката се разглеждат по-специално:

- а) ситуации, които се считат за ситуации на извънредна необходимост за целите на член 15 от настоящия регламент и прилагането на глава V от настоящия регламент на практика, по-специално опита от прилагането на глава V от настоящия регламент от органите от публичния сектор, Комисията, Европейската централна банка и органите на Съюза; броят и резултатите от производствата, отнесени до компетентния орган съгласно член 18, параграф 5 във връзка с прилагането на глава V от настоящия регламент, докладвани от компетентните органи; въздействието на други задължения, установени в правото на Съюза или в националното право, за целите на спазването на исканията за достъп до информация; въздействието на механизмите за доброволен обмен на данни, като например въведените от организациите за алтруистично споделяне на данни, признати съгласно Регламент (ЕС) 2022/868, върху постигането на целите на глава V от настоящия регламент и ролята на личните данни в контекста на член 15 от настоящия регламент, включително развитието на технологиите за подобряване на неприкосновеността на личния живот;
- б) въздействието на настоящия регламент върху използването на данни в икономиката, включително върху иновациите в областта на данните, практиките за монетизация на данните и посредническите услуги за данни, както и върху споделянето на данни в рамките на общите европейски пространства на данни;
- в) достъпността и използването на различни категории и видове данни;
- г) изключването на някои категории предприятия като бенефициери съгласно член 5;
- д) липсата на всякакво въздействие върху правата на интелектуална собственост;
- е) въздействието върху търговските тайни, включително върху защитата срещу тяхното незаконно придобиване, използване и разкриване, както и въздействието на механизма, който позволява на държателя на данни да отхвърли искането на ползвателя съгласно член 4, параграф 8 и член 5, параграф 11, като взема предвид, доколкото е възможно, всяко преразглеждане на Директива (ЕС) 2016/943;
- ж) дали списъкът на неравноправните договорни клаузи, посочен в член 13, е актуализиран с оглед на новите търговски практики и бързия темп на пазарна иновация;
- з) промените в договорните практики на доставчиците на услуги за обработка на данни и дали те постигат достатъчно съответствие с член 25;
- и) намаляването на таксите, налагани от доставчиците на услуги за обработка на данни, за процеса на смяна на доставчика в съответствие с постепенното премахване на таксите за смяна на доставчика съгласно член 29;
- й) взаимодействието на настоящия регламент с други правни актове на Съюза, които са от значение за икономиката, основана на данни;
- к) предотвратяването на незаконен достъп на органи на публичната власт до нелични данни;
- л) ефикасността на режима за осигуряване на съблюдаването, изискван съгласно член 37;

- м) въздействието на настоящия регламент върху МСП по отношение на техния капацитет за иновации и наличието на услуги за обработка на данни за ползватели в Съюза и тежестта, произтичаща от спазването на новите задължения.
2. До 12 септември 2028 г. Комисията извършва оценка на настоящия регламент и представя основните констатации от нея в доклад до Европейския парламент, Съвета и Европейския икономически и социален комитет. В тази оценка се оценява въздействието на членове 23 – 31 и членове 34 и 35, по-специално по отношение на ценообразуването и разнообразието от услуги за обработка на данни, предлагани в рамките на Съюза, със специален акцент върху доставчиците, които са МСП.
3. Държавите членки предоставят на Комисията информацията, необходима за изготвянето на докладите, посочени в параграфи 1 и 2.
4. Въз основа на докладите, посочени в параграфи 1 и 2, Комисията може, ако е целесъобразно, да представи на Европейския парламент и на Съвета законодателно предложение за изменение на настоящия регламент.

Член 50

Влизане в сила и прилагане

Настоящият регламент влиза в сила на двадесетия ден след публикуването му в *Официален вестник на Европейския съюз*.

Той се прилага от 12 септември 2025 г.

Задължението, произтичащо от член 3, параграф 1, се прилага за свързани продукти и свързаните с тях услуги, пуснати на пазара след 12 септември 2026 г.

Глава III се прилага само по отношение на задълженията за предоставяне на данни съгласно правните разпоредби на Съюза или националните правни разпоредби, приети в съответствие с правото на Съюза, които влизат в сила след 12 септември 2025 г.

Глава IV се прилага за договори, сключени след 12 септември 2025 г.

Глава IV се прилага от 12 септември 2027 г. за договори, сключени на или преди 12 септември 2025 г., при условие че те са:

- а) валидни за неопределен срок; или
- б) изтичат най-малко 10 години от 11 януари 2024 г.

Настоящият регламент е задължителен в своята цялост и се прилага пряко във всички държави членки.

Съставено в Страсбург на 13 декември 2023 година.

За Европейския парламент
Председател
R. METSOLA

За Съвета
Председател
P. NAVARRO RÍOS